

A KILENC PÁVALÁNY
ÉS AZ
ARANYALMAFA

A KILENC PÁVALÁNY ÉS AZ ARANY ALMAFA
Népek meséi sorozat
NÉPMESÉK VUK STEFANOVIĆ KARADŽIĆ GYŰJTÉSÉBŐL
EURÓPA KÖNYVKIADÓ
BUDAPEST 1987

A KILENC PÁVALÁNY ÉS AZ ARANY ALMAFA
Népek meséi sorozat
NÉPMESÉK VUK STEFANOVIĆ KARADŽIĆ GYŰJTÉSÉBŐL
EURÓPA KÖNYVKIADÓ
BUDAPEST 1987

TÜNDÉRMESÉK

ASSZONYMESÉK

A KILENC PÁVALÁNY ÉS AZ ARANYALMAFA

Volt egy császár, annak volt három fia. A palotája előtt meg aranyalmafa nőtt, amely egyetlen éjszaka kivirágzott, gyümölcsöt termelt, de azt valaki mindig leszedte. A tettesnek azonban sehogy sem tudtak a nyomára bukkanni.

Egyszer így szólt a császár a fiaihoz:

– Ugyan hova tűnhet mindig a mi almánk termése?

Erre a legidősebb fiú így válaszolt:

– Majd én őrt állok éjszaka a fa alatt, és meglesem, ki lehet az, aki mindig leszedi róla az almát!

Szürkületkor elment a fiú a fa alá, és lefeküdt ott, hogy őrizze az almát, de mire az megérett, addigra a fiú elaludt. Mikor aztán hajnaltájban fölébredt, addigra valaki leszedte az almákat. Elment a fiú az apjához, és elmondta neki a való igazat. Ekkor a másik fiú jelentkezett, hogy őrségbe álljon a fánál, de az ugyanúgy járt, mint emez. Elaludt a fa alatt, és amikor hajnalban fölébredt, addigra valaki leszedte az almákat. Ezután került sor a legfiatalabbik fiúra. Az felöltözött szépen, odament a fához, megvetette alatta az ágát, és lefeküdt aludni.

Amikor éjfél előtt fölébredt, és föl nézett a fára, látta ám, hogy érik már az alma. Nagy fényesség támadt ettől az egész környéken. Azon nyomban odarepült kilenc pávalány. Nyolc közülük nekiesett az almának, egy meg a fiú ágyába feküdt. Ahogy odafeküdt, gyönyörű szép lány lett belőle, hogy nem is volt nála szebb az egész birodalomban.

Ők ketten ölelték-csókolták egymást éjfél utánig. Akkor a lány felkelt az ágyból, és megköszönte az almákat, a fiú meg kérte, hagyjon neki legalább egyet. Hagyott is neki kettőt, egyet neki, egyet meg azért, hogy adja az apjának. Ezután a lány ismét átváltozott pávává, és a többiekkel együtt elrepült.

Mikor megvirradt, felkelt a császár fia, és elvitte apjának mind a két almát. Tetszett ez nagyon az apjának, meg is dicsérte a legfiatalabb fiát. Mikor este lett, a legfiatalabbik császárit megint elhelyezkedett a fa alatt, úgy, mint azelőtt, hogy őrizze az almát. Meg is őrizte újból, és másnap megint hozott az apjának két aranyalmát.

Közben már eltelt néhány éjszaka, és a legfiatalabbik fiú mindig megőrizte az almákat. Bátyjai megirigyelték, hogy nekik ez egyszer

sem sikerült, öccsük meg mindig megőrzi azokat. Kerestek hát egy gonosz vén banyát, aki megígérte nekik, hogy ő majd megleszi, és megtudja, miképpen sikerül öccsüknek megőrizni az almát. Este azután a banya az almafa alá lopakodott, és titokban az ágy alá bújt. Jött ám később a császár legfiatalabbik fia is, és lefeküdt, mint azelőtt. Éjfél tájban újból ott termett a kilenc pávalány, nyolcán közülük az almára vetették magukat, egy meg a fiú ágyába feküdt, és lánnyá változott. Ekkor a banya fogta az ollót, levágta a lány lelógó hajfonatát. A lány nyomban felugrott, átváltozott pávává, és elrepült. A többi pávalány is utánaeredt a fáról, és nyomuk veszett.

Felugrott ekkor a császár fia is, és felkiáltott:

– Hát ez meg mi volt?

Bizony ott találta a vén banyát az ágy alatt. Nyomban megragadta, kirándgálta onnan, és megparancsolta, hogy másnap lófarkához kötözve szaggassák széjjel.

A pávalányok nem jöttek többé az almafához, a császár fia meg sírt-rítt bánatában, és bűnnek eresztette a fejét. Végül elhatározta, hogy világgá megy, és megkeresi pávakedvesét. Azt is fejébe vette, hogy addig haza se jön, amíg meg nem találta, majd elment apjához, és elmondta neki, mit határozott. Az apja próbálta lebeszélni, ígérte neki, hogy keres majd számára másik lányt a birodalmában, amelyet szeme-szája kíván, de mindhiába. A fiú felkészült az útra, és egyik szolgájával úrnak eredt, hogy megkeresse kedvesét, a pávalányt.

Amint mentek, mendegéltek, útközben egyszer csak egy tóhoz érkeztek. Láttak ott egy fényes séges, hatalmas palotát. Abban a palotában lakott egy császárnő-anyóka a lányával. Kérdezi a legény az anyókától:

– Az istenért, öreganyám, hallottad-e hírét a kilenc pávalánynak?

Az öreganyó pedig azt mondta:

– Hallottam bizony, fiam. Idejárnak minden délután a tóra. Itt szoktak fürödni. Hanem hagyd te csak azokat a pávalányokat békében, itt van neked az én lányom! Szép is, meg rád marad veled ez a tömérdek nagy gazdagság is.

Hanem a fiú már alig várta, hogy meglássa a pávalányokat, meg sem hallgatta, amit az öreganyó mondott a lányáról.

Reggel felkelt, és elindult a tóhoz, az öreganyó meg lekenyerezte a szolgáját. Adott neki egy fújtatót, amivel a tüzet szokták szítani.

Azt mondta neki:

– Látod ezt a fújtatót? Amikor kiértek a tóra, titokban fújjál egy keveset a gazdád nyakára hátulról. Akkor majd elalszik, és nem tud beszélgetni a pávalányokkal.

A szerencsétlen szolga úgy is tett. Amikor kiértek a tóra, alkalmat talált rá, hogy gazdájának hátulról a nyakára fújjon, az meg szegény nyomban úgy elaludt, mintha meghalt volna. Alighogy elaludt, előjön ám a kilenc pávalány. Mikor odaértek, közülük nyolc bement a tóba, a kilencedik meg a császár fiához sietett a partra, ölelte, csókolta:

– Ébredj, életem! Ébredj, szívem, ébredj, lelkem!

Az meg nem tudott semmiről, csak feküdt, mintha meghalt volna. Mikor a pávalányok megfürödtek, egytől egyig mind elrepültek.

A császár fia azonnal felébredt, és megkérdezte a szolgától;

– Mi újság, itt voltak-e a pávalányok?

A szolga azt mondta, hogy itt jártak, és közülük nyolc megfürdött a tóban, de a kilencedik odament hozzá, ölelgette, ébresztgette.

A császár fia majd megölte magát, amikor ezt hallotta.

Másnap reggel újból elindult a szolgájával a tóhoz. Felült a lovára, és a tó partján járt fel s alá.

A szolga megint kivárta az alkalmat, s ráfújt a gazdája nyakára hátulról, az meg nyomban: úgy elaludt, mintha meghalt volna.

Éppen elaludt, mikor előjött a kilenc pávalány. Nyolc közülük fürödni ment a tóba, a kilencedik pedig odament a lovához, és ölelgette, ébresztgette a császár fiát:

– Ébredj, életem! Ébredj, szívem, ébredj, lelkem!

De a kérés mit sem segített, mert a legény úgy aludt, mintha meghalt volna. A lány akkor így szólt a szolgálhoz:

– Mondd meg az uradnak, hogy még holnap bevárhat bennünket. Azután nem találkozhat velünk itt soha többé, Azzal újra elrepültek.

Mihelyt elrepültek, felébredt a császár fia, és kérdezte a szolgát:

– Itt voltak-e a pávalányok?

– Jártak itt. és azt üzenték, hogy még csak holnap találkozhatasz velük, mert ide nem jönnek soha többé vissza.

Mikor a legény meghallotta;, azt se tudta, mitévő legyen. Bánatában, fájdalmában a haját tépte.

Harmadnap reggel, amint megvirradt, megint a tóhoz indult. Felült a lovára, és a part közelében maradt. Nem mert lépésben menni lovával, hanem vágtatott fel s alá, nehogy újra elaludjon. De a szolga újra ráfújta fújta tójával, és ő azonnal lovára doh, és elaludt. Alighogy elaludt, előjött a kilenc pávalány. Nyolc közülük mindjárt bement a tóba, a kilencedik meg odament a legény lovához, és ölegette, ébresztgette őt:

– Ébredj, életem! Ébredj, szívem, ébredj, lelkem!

De a kérés bizony mit sem segített. A legény úgy aludt, mintha meghalt volna.

A pávalány ekkor így szólt a szolgálához:

– Amikor az urad felébred, mondd meg neki, hogy igazítsad a felső szöveget az alsóra, akkor majd megtalálod őt.

Mikor a legény ezt meghallotta, előrántotta kardját, és levágta a szolga fejét.

Ezután elindult egyedül a világba. Amint ment, mendegélt, egy hegységbe érkezett, és ott töltötte az éjszakát egy remeténel. Megkérdezte tőle, nem tud-e valamit a kilenc arany pávalányról.

A remete így felelt:

– Szerencsés vagy, ham, amiért Isten oda vezérelt, ahova kell! Fél napi járásra vannak ide, nem messzebb. Haladjál egyenesen, és odaérsz majd egy vaskapuhoz. Amikor elhagyod a vaskaput, fordulj jobbra, így majd beérsz abba a városba, ahol az ő palotájuk van.

Amikor megvirradt, a császár fia felkelt, útra készülődött, köszönetét mondott a remetének, és elindult arra, amerre az küldte. Amint ment, mehdegélt, odaért a vaskapuhoz, s mikor elhagyta, rögtön jobbra fordult. Déltájban meg is pillantotta a várost, amely már messziről fehérlett. Nagyon megörült ekkor a császár fia. Amikor beért a városba, megkérdezte, merre van a kilenc arany pávalány palotája. Mikor elérkezett a kapuhoz, az ő feltartóztatta, és

megkérdezte, honnan jött. Mikora legény elmondta, az őt elment, és jelentette a császárnőnek. Az meg, amikor ezt meghallotta, lélekszakadva futott a legény elé lány alakjában. Mindjárt kézen fogta, és bevezette a palotába.

Nagy örömnepet tartottak, és pár nap múlva összeházasodtak. A császár fia ottmaradt a palotában.

Nem sokkal ezután a császárnő sétálni indult, a császár fia pedig otthon maradt. Mielőtt elindult a császárnő, rábízta tizenkét pince kulcsát, és így szólt:

– Minden pincébe bemehetsz, de a tizenkettedikbe ne hogy bemenj! Ki se nyissad az ajtaját, mert a fejeddel játszol.

Azzal elindult sétálni.

Amikor a császár fia egyedül maradt a palotában, elgondolkozott:

„Vajon mi lehet a tizenkettedik pincében?” Ezután sorra nyitogatta az összes pinceajtót. Mikor a tizenkettedikhez ért, először nem akarta kinyitni, de nem hagyta nyugton a gondolat, hogy mi lehet abban a pincében. Végül mégis kinyitotta az ajtaját, hát a közepén egy hatalmas hordót látott, vasabroncsokkal körülfogva. Abból a hordóból egy hang szólt hozzá:

– Az istenért, testvér, adj egy pohár vizet, mert meghalok szomjan.

A császár fia fogta a pohár vizet, és beöntötte a hordóba. Ahogy beleöntötte, lepattant róla egy abroncs. Ezután újra megszólalt a hang:

– Az istenért, testvér, mindjárt szomjan halok. Adj még egy pohár vizet!

A császár fia újra beleöntött egy pohár vizet a hordóba, megint lepattant róla egy abroncs. Harmadszorra is hallotta a hangot a hordóból:

– Az istenért, testvér, szomjan halok! Adj még egy pohár vizet!

A császár fia pedig beleöntött a hordóba még egy pohár vizet, és a harmadik abroncs is lepattant róla. Akkor a hordó szétesett, és kirepült belőle a sárkány. Útközben megragadta a császárnőt, és magával vitte.

Jöttek ezután a szolgálólányok, és elmondták, mi történt, a császár fia meg bánatában nem tudta, mitévő legyen. Végül fejébe

vette, hogy újból világgá megy, és megkeresi a pávalányt.

Amint ment, mendegélt, egy vízhez ért. Látta, hogy a partján egy halacska vergődik. Mikor a halacska megpillantotta őt, könnyörögve kérte:

– Az istenért, testvér, hajó szívvvel vagy irántam, dobj be a vízbe! Jó szolgálatot tehetek még neked valamikor. Vegyél le rólam egy pikkelyt, és ha bajba jutsz, dörzsöld meg egy kicsit.

A császár fia felvette a halacskát, levett róla egy pikkelyt, őt meg bedobta a vízbe. A pikkelyt beletekerte a zsebkendőjébe.

Amint ment, mendegélt, nemsokára találkozott az utón egy csapdába esett rókával. Amikor a róka észrevette, így szólt:

– Az istenért, testvér, ha jó szívvvel vagy irántam, szabadíts meg ezektől a vasaktól! Jó szolgálatot tehetek még neked valamikor . Húzzál ki a bundámból egy szőrszálat, és ha majd bajba kerülsz, dörzsöld meg egy kicsit!

A császár fia kiszabadította a rókát, és kihúzott egy szőrszálat a bundájából, s azt is betekerte a zsebkendőjébe.

Megint ment, mendegélt egy hegyen keresztül, és csapdába esett farkast látott. Amikor a farkas megpillantotta őt, így szólt hozzá:

– Az istenért, testvér, ha jó szívvvel vagy irántam, szabadíts ki! Jó szolgálatot tehetek még neked valamikor. Húzzál ki a bundámból egy szőrszálat, és ha bajba jutsz, dörzsöld meg egy kicsit!

A legény kihúzott egy szőrszálat a farkas bundájából, és szabadon engedte.

Ezután megint sokáig ment, mendegélt, és útközben találkozott egy emberrel. Megkérdezte tőle:

– Az istenért, barátom, hallottad-e hírét a sárkány palotájának?

Az ember útbaigazította, még azt is megmondta neki, mikor menjen oda. A császár fia megköszönte szépen a segítséget, tovább indult, és nagy sokára elérkezett a sárkány várához. Mikor bement, ott találta a feleségét. Mindketten nagyon megörültek a találkozásnak. Mindjárt azon tanakodtak, hogyan szabadulhatnak meg onnan. Végül megegyeztek benne, hogy elmenekülnek, és gyorsan fel is készültek az útra, lóra ültek, és nagy sebesen elváltattak rajta.

Alighogy kiszöktek a palotából, megérkezett lóháton a sárkány. Mikor belépett a palotába, nem találta sehol a császárnőt.

Így szólt akkor a lovához;

– Mit tegyünk előbb? Együnk és igyunk, vagy nyargaljunk utánuk?

A ló azt felelte

– Egyél és igyál nyugodtan, hamarosan utoléljük őket!

Mikor a sárkány megebédelt, felnyergelte lovát, és utánuk vágatott. Egy szempillantás alatt utolérte őket. Ahogy elérte őket, elragadta a császármót a császár fia mellől, és így szólt:

– Menj isten hírévd. Most megbocsátok neked, mert vizet adtál a pincében, de vissza ne gyere, ha kedves az életed!

Szegény el is indult az úton, de nem tudott parancsolni a szívének, és újra visszament. Másnap megint beállított a sárkány palotájába, ott találta a császármót, amint ült magában, és a könnyeit hullatta. Amikor meglátták egymást, és újra összetalálkoztak, megint arról beszélgettek, hogyan szökhetnének meg.

Azt mondja a császár fia:

– Mikor megjön a sárkány, kérdezd meg tőle, kitől kapta a lovát, azután én is keresek olyat. Azon talán sikerül elmenekülnünk.

Azzal a császár fia elhagyta a palotát

Mikor megjött a sárkány, a császárnő kedveskedett neki, s sürgött-forgott körülötte. Elbeszélgettek sok mindenről. Végül azt mondja a sárkánynak:

– Hogy neked milyen gyors lovad van, hallod! Honnan a csudából szerezted, az isten fádat?

– Hát honnan, honnan? Onnan bizony nem szerezhetsz akárki ilyen lovat magának. Ebben és ebben a hegységben él egy öregasszony. Annak az öregasszonynak kilenc ló van a jászolhoz kötve. Egyik szebb, mint a másik, de van ott a sarokban egy, az biz' olyan, mintha kehes lenne. Az a legkülönb közülük. Az a kehes gebe az én lovamnak a testvére. Aki azt megszerzi, az égbe is elrepülhet vele. Aki pedig azt a lovat meg akarja kapni az öregasszonytól, annak három napig kell nála szolgálnia.

Van annak az öregasszonynak egy kancája meg egy csikaja. Azt a kancát és azt a csikót kell három éjjel őriznie. Aki megőrzi a kancát még a csikót, annak az öregasszony megengedi, hogy válasszon a lovak közül. Aki pedig elszegődik az öregasszonyhoz, de nem őriz meg a kancát és a csikót, az a fejével fizet.

Mikor a sárkány másnap elment hazulról, odajött a császár fia, az asszony meg elmondta neki mindazt, amit a sárkánytól hallott. A császár fia elment abba a hegységbe az öregasszonyhoz. Ahogy odaért, ráköszönt:

– Adj isten, öreganyám!

Az meg fogadta a köszönését:

– Hozott isten, fiam! Hát te mi járatban vagy?

– A szolgálatodba akarok szegődni.

– Jól van, fiam. Ha három nap megőrzöd a kancámat, neked adom azt a lovat, amelyiket akarsz, ha pedig nem őrzöd meg, akkor a fejedet vétetem.

Az öregasszony ezután kivezette a császár fiát az udvar közepébe. Az egész udvar körbe volt tűzdelve karókkal. Minden karón egy emberfej volt. Csak egy karó állt üresen, és egyre ezt kiáltozta:

– Emberfejet adj, öreganyó!

Az öregasszony megmutatta neki azt, és azután így szólt:

– Látod, ezek mind az én szolgálatomba szegődtek, de nem tudták megőrizni a kancát.

A császár fia bezzeg nem ijedt meg, hanem elszegődött az öregasszonyhoz.

Este felült a kancára, a csikó meg szaladt a kanca mellett, ő meg lóháton maradt végig, de éjfél tájban elszundikált, és elaludt a kanca hátán. Mikor félébredt, egy farönkön ült, a kezében meg a kötőféket tartotta.

Nagyon megijedt, mikor ezt látta! Felugrott, hogy megkeresse a kancát.

Eközben egy víz partjához ért, és amint a vizet megpillantotta, eszébe jutott a halacska, amelyet a pocsolyából a vízbe dobott. Elővette nyomban a zsebkendőjéből a halpikkelyt, kicsit megdörzsölte az ujjai között, és a halacska rögtön kijött a vízből:

– Mi a baj, barátom?

– Elszökött az öregasszony kancája, és nem tudom, hol keressem.

A halacska erre így szólt:

– Ehol van, ni. közöttünk. Hallá változott, a csikóból meg halacska lett. Tudod, mit? Csapjál a kötőfékkel a vízre, és mondd:

– Állj meg, öregasszony kancája!

Úgy is tett. A kötőfékkal rácsapott a vízre, és azt mondta:

– Állj meg, öregasszony kancája!

Akkor a halból újra kanca lett, mint azelőtt, és a csikájával együtt kijött a víz partjára. A császár fia meg rátette a kötőféket, rápattant a hátára, és hazavágtatott. A csikó meg ott szaladt a kanca mellett.

Mikor hazaértek, adott neki az öregasszony enni, a kancát pedig bevezette az istállóba, és piszkavassal ütötteverte.

– Nem megmondtam, menj a halakhoz, te kutya!

A kanca azt felelte:

– Ott voltam a halak között, de ennek barátai a halak, és elárultak.

Akkor az öregasszony így szólt:

– Hát menj a rókák közé!

A császár fia még az éjszaka előtt felült a kancára, a csikó meg szaladt a kanca mellett. Ott ült a császár fia a nyeregben egész éjszaka. Éjfél tájban elszundított, és elaludt. Amikor felébredt, egy farönkön feküdt, a kötőféket meg a kezében tartotta. Mikor ezt látta, kétségbeesett, felugrott, hogy megkeresse a kancát. Nyomban eszébe jutott, amit az öregasszony a kancának mondott, elővette hát zsebkendőjéből a róka szőrét, és megdörzsölte. A róka meg azon nyomban ott termett előtte:

– Mi a baj, barátom?

– Elszökött tőlem az öregasszony kancája, és nem tudom, hol keressém.

Azt mondja a róka:

– Ehol van, ni, közöttünk. Rókává változott, a csikóból meg kisoróka lett. Tudod, mit? Csapjál a földre gyorsan a kötőfékkal, és mondd azt:

– Állj meg, öregasszony kancája!

Úgy is tett. A kötőfékkel a földre csapott, és azt mondta:

– Állj meg, öregasszony kancája!

A kanca meg újra kanca lett, mint azelőtt, és nyomban ott termett előtte csikájával együtt. Akkor a császár fia rátette a kötőféket, rápattant a ló hátára, és hazavágtatott. A csikó ott szaladt a kanca mellett.

Mikor hazaértek, az öregasszony elétette az ebédet, a kancát bevezette az istállóba, és piszkavassal ütötte-verte.

– Nem megmondtam, menj a rókákhoz, te kutya!

A kanca azt felelte:

– Ott voltam a rókák közt, de a rókák ennek a barátai, és elárultak..

Az öregasszony azt mondta erre:

– Hát menj a farkasok közét

A császár fia még éjszaka előtt felült a kanca hátára, a csikó meg ott szaladt a kanca mellen. Ott ült egész éjjel a császár fia a nyeregben, és éjfél tájban elszundított, és elaludt a ló hátán. Mikor felébredt, hát egy farönkön ült, és a kötőféket a kezében tartotta. Ahogy ezt meglátta, kétségbeesett, és felugrott, hogy megkeresse a kancát.

De nyomban eszébe jutott, amit az öregasszony a kancának mondott, és zsebkendőjéből elővette a farkas szőrét, megdörzsölgette, a farkas meg ott termett előtte azon nyomban.

– Mi a baj, barátom?

– Elszökött tőlem az öregasszony kancája, és nem tudom, hol keressem.

Azt mondja a farkas:

– Ehol van ni, közöttünk. Farkassá változott, a csikóból meg kislefarkas lett. Hanem csapjál gyorsan a kötőfékkel a földre, és mondd azt:

– Állj meg, öregasszony kancáját

Úgy is tett. A kanca újra kanca lett. mint azelőtt, és nyomban ott termett előtte csikójával együtt. Akkor a császár fia rátette a kötőféket, rápattant a hátára, és hazament, a csikó meg szaladt a kanca mellett.

Mikor hazaért, az öregasszony adott neki ebédet, a kancát pedig bevezette az istállóba, és a piszkavassal ütötte-verte:

– Nem megmondtam, menj a farkasokhoz, te kutya!

A kanca erre azt felelte:

– Ott voltam a farkasok közt. de a farkasok ennek barátai, és elárultak.

Akkor az öregasszony kijött az istállóból, a császár fia meg így szólt:

– Hát. öreganyó. én becsülettel szolgáltalak, most add meg, amiben megegyeztünk.

Az öregasszony azt telelte:

– Fiam, az egyezséget be kell tartani. Ott a tizenkét ló, válaszd ki azt, amelyiket akarod!

Ő erre így szólt:

– Hát minek válasszak, add nekem a sarokból a kehes gebét.

Amazok nekem nem tetszenek.

Akkor az öregasszony próbálta lebeszélni:

– Hogyan is választhattad azt a kehes gebét a gyönyörű szép lovak helyett?

De a császár fia egyre csak azt hajtogatta:

– Add csak nekem azt, amelyiket kérem. így szólt az egyezés.

Nem volt mit tennie az öregasszonynak, odaadta neki a kehes gebét, a császár fia meg elbúcsúzott, és útnak indult. Megfogta a lovát a kötőinknél fogva, és elvezette.. Mikor elért vele egy erdőbe, szépen megvakarta, rendbe hozta, a ló szőre olyan fényes lett, mint az arany. Akkor rápattant a hátára, és elvágatott. A ló úgy repült, mint a madár, és abban a szempillantásban a sárkány palotája elé ért. Amikor a császár fia bement, mindjárt így szólt a császárnéhoz:

– Készülj minél gyorsabban!

Gyorsan felkészültek, mindketten arra a lóra ültek, és útnak eredtek.

Nemsokára, mikor a sárkány megérkezett, látta ám, hogy a császárné nincs sehol. Erre így szólt a lovához:

– Mit tegyünk most? Együnk és igyunk, vagy vágassunk utánuk?

A ló így válaszolt:

– Akár eszel, akár nem, akár iszol, akár nem, akár vágatunk, akár nem, utol nem érheted őket.

Mikor ezt a sárkány meghallotta, mindjárt felült a lovára, és vágára fogta,

Azok ketten megijedtek, mikor észrevették, hogy a nyomukban a sárkány, és biztatták a lovat, hogy gyorsabban vágasson, de az azt felelte:

– Ne féljetek. Nem kell vágáznia!

Egyszer, mikor a sárkány már majdnem beérte őket, a sárkány lova odakiáltott a császár fiát és a császárnét vivő lónak;

– Az istenért, bátyám, válj meg, mindjárt megdöglök, ha így nyargalok utánad.

De az azt felelte;

– Bolond vagy, hogy cipeled a sárkányt. Vágd a földhöz, és gyere velem!

Mikor ezt a sárkány lova meghallotta, bólított egyet a fejével, és a sárkányt úgy a földhöz vágta, hogy szétment darabokra. Aztán a két ló egymás mellett ment tovább.

A császárné átült a sárkány lovára, és szerencsésen megérkeztek az ő birodalmába, és ott uralkodtak együtt életük végéig.

MEDVEFI

Egyszer egy falu asszonyai a hegyekbe mentek festőgyökeret szedni. Ámint a hegyek között mentek, mendegéltek, egyikük eltévedt, egyszer csak egy barlang előtt találta magát. A barlangból előjött egy medve, és az asszonyt magával vitte barlangjába. Ezután együtt éltek, éldegéltek a medvével. Egyszer az asszony teherbe esett. Amikor elérkezett az ideje, szült egy szép fiúgyermeket. Ahogy a gyerek felcseperedett, az asszony megszökött hazamenekült falusi otthonába. A medve mindenfélét összegyűjtött a gyereknek, és ugyanúgy etette, gondozta, ahogy addig az édesanyja tette.

Amikor a gyermek felcseperedett, egyre kérlelte a medvét engedje el őt világot látni. A medve megpróbálta lebeszélni:

– Nagyon fiatal vagy és erőtlen, a világ pedig tele van fenevadakkal, akiket embernek hívnak. Ezek megölnék téged.

Így aztán a gyermek egy időre megnyugodott, és ott maradt a barlangban. Ahogy telt, múlt az idő, újra kérlelte a medvét, engedje el őt világot látni. Amikor a medve már sehogy sem tudta visszatartani, kivezette a barlang elibe egy öreg bükkfa alá, és így szólt hozzá:

– Ha ezt a bükkfát tövestül kitéped, elengedlek világot látni, ha meg nem sikerül, úgy itt maradsz!

A gyermek erre nekiesett a bükkfának. Rángatta jobbról, rángatta balról, de bizony nem tudta kitépni. Így hát visszatért apjával a barlangba. Egy idő múlva megint kérlelte a medvét, hogy engedje el őt világot látni. Az újra kivezette a barlang elé, hogy próbáljon szerencsét, hátba már ki tudja tépni a bükkfát tövestül. A gyetek nekiesett a bükkfának, ki is tépte tövestül. A medve ekkor meghagyta, hogy nyeste le a fa ágait, a törzset vegye vállára vándorbotnak, és úgy vágjon neki a nagyvilágnak.

A gyerek szót fogadott az apjának. Ámint így ment, mendegélt, elén egy mezőre, ahol sok száz szántóvető gyűlt össze a földesúmak szántani. Amikor odaért a szántóvetőkhöz, megkérdezte, nem volna-e számára valami harapnivaló. Azok azt felelték, váljon egy kicsit, nemsokára hozzák nekik az ebédet, ahol pedig annyian jóllaknak, ott jut másnak is pár falat a tálból. Mialatt így beszélgettek, nagy hirtelen szekerek, lovak, öszvérek bukkantak elő, hozták is az ebédet. Mikor az ebédet kirakták, a Medvefi azt

mondta, no ez elég is lesz neki. egymagának. Nagyon elcsodálóztak ezen a szántóvetők. Meg is kérdezték, hogy a csudába tudna egymaga ennyi ételt megenni, amivel száz ember is jóllakik. A Medvefi azonban váltig erősködött, megeszi biz' azt ő egymaga. Még fogadott is velük: Ha nem tudná megenni, nekik adja a furkósbotját, ha mégis megesyi, az aratók adják neki a mezőn található összes ekevasat. Közben az ebédet feltálalták, és a Medvefi nekilátott, megevett mindent az utolsó morzsáig. Bizony evett volna többet is, ha lett volna mit.

A szántóvetők összegyűjtötték az ekevasakat, mind egy rakásra, Medvefi pedig megsodort néhány nyírfát, és az egészet batyuba kötötte. A batyut a botjára akasztotta, a vállára emelte; azután a kovácshoz ment. Meghagyta neki, hogy az ekevasakból kovácsoljon egy jó erős buzogányt, majd erősítse azt rá a botjára. A kovács elvállalta a munkát, de úgy gondolta, hogy több a vas a kelletténél, ezért a felét eldugta, a másik feléből pedig összetákolta egy silány buzogányt. Medvefi kicsinek találta a buzogányt a sok vashoz képest, meg nem is olyan lett, amilyennek tenni kellett volna. Így aztán, mikor a buzogányt beleverték a nyélbe, Medvefi feldobta az édig, majd négykézlábra állt, úgy várta, hogy a hátára essen, és így kipróbálhassa, milyen lett, No, biz' az darabokra tört a kovács szerencsétlenségére. Medvefi mérgében meglódította a husángot, agyoncsapta vele a kovácsot, majd bement a házba, ahol megtalálta az eldugott vasakat. Összeszedte őket a széttört darabokkal együtt, és egy másik kovácshoz vitte. Meghagyta neki, hogy készítsen belőle másik buzogányt, de közben azt is megmondta, nehogy tréfára vegye ám a dolgot, hanem használja fel az összes vasat. Az meg már hallotta, hogy járt az előző kovács, összehívta hát valamennyi segédjét, a vasat mind összeolvasztották, és olyan buzogányt kovácsolnak, hogy az bizony párját ritkította. Amikora buzogányt a nyélbe beleverték, Medvefi feldobta az édig, hogy kipróbálja. Azalatt négykézlábra állt, de bezzeg most nem törött darabokra, hanem visszapattant a hátáról. Medvefi felegyenesedett, és így szólt:

– Ez a buzogány már jó! – azzal a vállára emelte, és ment tovább. Amint így ment, mendegélt, összeakadt a mezőn egy emberrel, aki két ökröt fogott az eke elébe, azokkal szántott. Ahogy

odaért, megkérdezte tőle, van-e valami harapnivalója. Az ember azt felelte:

– A lányom mindjárt hozzá az ebédet, és megosztjuk majd, amit az Isten adott.

Medvefi pedig elmesélte, hogyan ette meg egy ültő helyében a sok ennivalót, amit száz szántóvetőnek készítettek. Azután még hozzátette:

– Ugyan mi jut majd egy ebédből kettőnknek?

Épp akkor ért oda a lány az ebéddel. Mikor a lány az ebédet kirakta eléjük, Medvefi menten nyúlt volna az ételért, de az ember rászólt:

– Nem addig, pajtás! Addig nem ehetsz, amíg keresztet nem vetted, mint én!

Hiába volt éhes Medvefi, mit volt mit tenni, hát keresztet vetett. Azután nekiláttak, és jól beebédeltek mind a ketten. Még maradt is: az ételből. Eközben Medvefi egyfolytában az ebédhordó lányt nézte. Az jól megtermett, egészséges, szemtevaló fehérnép volt, bizony meg is tetszett neki, és kedveskedve szólt az apjának:

– Hát hozzám adnád-e a lányodat feleségül?

Az ember erre azt felelte;

– Adnám én szives örömet, de már elígértem Nagybajszúnak.

– Ugyan, mit törődöm én Nagybajszúval! Majd ellátom én a baját ezzel a buzogánnyal!

Az ember csak annyit mondott:

– No, jó, de Nagybajszú se akárki ám! Mindjárt meg is láthatod.

Abban a pillanatban nagy zúgás támadt a hegy felől, mögüle pedig előbukkant egy bajusz fele, abban volt háromszázhatvanöt madárfészek. Kisvártatva a bajusz másik fele is előbukkant, és hipp-hopp ott termett Nagybajszú. Amint odaérik, hasra feküdt a lány előtt, fejét pedig az ölébe hajtotta, és megkérte, hogy tetvéssze meg.

A lány hozzáfogod a tetvésszéshez, Medvefi pedig szép lassan felkelt, és nagyot ütött buzogányával Nagybajszú fejére. Az meg csak úgy odabökött ujjával arra a helyre, és így szólt a lányhoz;

– No, nézd csak, hát nem megcsípett valami!

Medvefi megint odavágott a buzogányával egy másik helyre. Nagybajszú most odamutatott;

– No, nézd csak, most meg itt csípett meg valami!

Mikor már a Medvefi harmadszor is odasújtott, Nagybajszú megint megtapogatta az ütés helyét, és haragosan felkiáltott;

– Hát te vak vagy, hallod-e? Nem látod, hogy kínoz valami?

A lány erre azt mondta:

– Nem kínoz téged semmi, hanem ez az ember szózott oda neked!

Mikor ezt Nagybajszú meghallotta, menten felocsúdott, és mérgesen talpra ugrott. A Medvefi eldobta a buzogányát, és futott árkon-bokron át, Nagybajszú meg utána. Medvefi közben egérutal nyert, mert könnyebben mozgott nála. Nagybajszú azonban semmi áron nem hagyta abba az üldözést. Futás közben Medvefi egy vízpartra ért, ahol embereket talált, amint a szérűn gabonát csépeltek. Odakiáltott nekik:

– Segítsetek, testvérek, az istenért! Üldöz engem Nagybajszú, és itt van már a nyomomban! Jaj, mitévő legyek? Hogyan kelhetnék át a vízen?

Az emberek közül az egyik odanyújtotta a lapátját, azzal fogta, és áthajította a túlsó partra. Medvefi innét is továbbfutott. Nemsokára Nagybajszú is odaért a szérűre, és megkérdezte az emberektől:

– Járt-e erre egy ilyen még ilyen ember;

Azok pedig azt mondták:

– Járt bizony,

– Hogyan kelt át a vízen?

– Átugrotta!

Erre se szó, se beszéd, Nagybajszú nekiiramodott, és átugrott a túlsópartra, aztán üzsgyi a Medvefi után. Medvefi meg ezalatt hegynek fel futott, és futtában bizony kifulladt. Ahogy felért a hegy tetejére, talált egy embert ott a szántóföldön, aki markával vetőmagot szedegetett elő a tarisznyájából. Egy marék magot elvetett, egy marék magot megevett. Odakiáltotta ennek az embernek:

– Segíts rajtam; testvér, az istenért, nyomomban van Nagybajszú, és menten utolér!

Az ember így felelt:

– Biz' isten, ennek tele se tréfa! Nem is tudom, hova bújtassalak. Gyere hamar a tarisznyámba, bújj ide a vetőmag közé!

Amikor aztán Nagybajszú odaért, és kérdezősködött Medvefi felől, az ember azt felelte, hogy elhaladt már errefele rég, és isten tudja, merre járhat azóta. Erre Nagybajszú visszafordult. Az ember meg ahogy vetegetett tovább, megfélekedett Medvefiről, és a vetőmaggal együtt őt is felmarkolta, és a szájába tömte. Megijedt szörnyen Medvefi, hogy őt is lenyeli a maggal együtt, ide-oda futkosott hát az ember szájában. Szerencsére rábukkant egy odvas fogára, abba belebújt, és ott csendben meghúzódott. Mikor az ember este hazaért, így szólt a menyeihez:

– Adjátok ide hamar, lányaim, a fogvájómat, belement valami az odvas fogamba!

Előhozták hát a menyei két nagy piszkavasat, és mikor az ember ellátottá a száját, egyik menye jobbról, a másik menye balról kotorta az odvas fogát. Egyszerre csak előugrott abból Medvefi. Az ember csak akkor kapott észbe, és így szólt hozzá:

– Hová az ördögbe bújtál! Kis híja, hogy föl nem faltalak!

Később, amikor megvacsoráztak, és előjött a szó mindenféléről, Medvefi megkérdezte, mi lelte a fogát, hogy így megromlott, hiszen az összes többi ép és egészséges. A házigazda ekkor a következő történetbe kezdett:

– Egyszer elindultunk tizen Dubrovnikba sóért. Amint mentünk, mendegéltünk, találkoztunk egy lánnyal, aki birkát őrzött, és megkérdezte, hová megyünk. Elmondtuk neki, hogy megyünk Dubrovnikba sóért, ő meg azt mondta: „Ugyan minek fáradnátok olyan messzire? Van az én fonott kaskámban egy kis só, ami sajtkészítés után megmaradt. Úgy gondolom, elég lesz mindnyájatoknak.” Miután ott nyomban megegyeztünk vele, levette karjáról kaskáját, mi meg elővettük lovainkról a zsákokat, és addig, addig töltögette, méregette a sót. amíg 32 összes zsák meg nem telt. Mikor a só árát kifizettük, visszafordultunk, és elindultunk hazafelé. Mindez ősz táján történt, még nagyon szép idő volt, de estefelé egyszer csak beborult, amint éppen Csemerno fölött jártunk. Az északi szél olyan hóvihart kavart, hogy bennünket is belepett a hó lovastul. Szerencsétlenségünkre egészen besötétedett. Ahogy ott erre-arra kószáltunk, egyszer csak egyik társunk – szerencsére – rábukkant egy barlangra. Felkiáltott: „Gyertek ide, atyafiak, jó száraz helyet találtam.” Persze odasiettünk, és sorba bementünk

mindnyájan a barlangba. Bevezettük mind a harminc lovat is, lemálháztuk őket, ezután tüzet raktunk, és úgy töltöttük az éjszakát, mintha otthon lettünk volna. No, mikor másnap megvirradt, volt ám mm álmélnkodni! Valamennyien egy emberi koponyában voltunk, a szőlők között. Mialatt málházás közben éppen a szánkat tátottuk – mivel az ördög soha nem alszik –, egyszerre csak elénk toppant a csősz. Fogta a koponyát, egy parittyába tette, néhányszor megforgatta a feje felett, azután áthajította a szőlő felett, hogy elijessze vele a seregélyeket. Mikor egy dombra lepottyantunk, akkor tört el a fogam.

– A hazugság meg válják egészségetekre!

AZ ARANYSZŐRŰ KOS

Volt egyszer egy vadász, aki vadászni ment a hegyekbe. Hirtelen elébe toppant egy aranyszőrű kos. Mikor a vadász megpillantotta, meghúzta puskáján a ravaszt, hogy lelője, a kos azonban rávetette magát, hogy felöklelje s megölje. A vadász menten meghalt, és mikor társai később megtalálták, nem tudták, ki ölte meg. Hazavitték hát, és eltemették. A vadász felesége az ura puskáját a szögre akasztotta.

Mikor a vadász fia felcseperedett, kérte az anyjától a puskát, hogy vadászni menjen. Az anyja nem akarta neki adni, hanem így szólt:

– Semmi szín alatt nem adom, fiam! Apád ezzel a puskával kezében halt meg, te is az életeddel játszánál.

Egyszer azonban a fiú ellopta a puskát, és elment vadászni. Amikor beért az erdőbe, elébe toppan ám az aranyszőrű kos:

– Apádat megöltem, téged is megöllek.

A fiú megijedt erre, és így szólt:

– Segíts meg, istenem!

Azzal meghúzta puskáján a ravaszt, és megölte az aranyszőrű kost. Nagyon megörült, hogy lelőtte az aranyszőrű kost, amilyen nem volt több az egész országban. Bőrét lenyúzta, és hazavitte. Nemsokára eljutott ennek a híre a császárhoz is, aki megparancsolta, hogy vigyék el neki a bőrt, mert meg akarja tudni, miféle vadak élnek még az országában. Mikor a legény elvitte a lenyúzott bőrt, és megmutatta a császárnak, a császár így szólt:

– Kívánj tőlem bármit a bőrért.

A legény meg így válaszolt:

– Ez a bőr nem eladó, semmi pénzért!

A császárnak az udvarában élt a fiú nagybátyja, mint főember, unokaöccsének pedig inkább rosszakarója volt, mint barátja. Ez így szólt a császárhoz:

– Há a legény nem akadja neked adni a kos bőrét, intézd úgy, hogy fejét veszítse. Parancsolj olyat neki, amit nem tud teljesítem.

Így kiokosította a császárt, az meg magához hívatta a legényt, és megparancsolta, hogy ültessen szőlőt, és hét nap múlva hozzon tieid bort belőle. Mikor a legény ezt meghallotta, sírva fakadt, és kérte a császárt, hogy ne kívánjon ilyet tőle, mert nem tudja

teljesíteni, meg lehetetlen dolog is, amit tőle kér. A császár megint csak ezt mondta:

– Ha hét nap múlva nem teszed meg, amit parancsoltam, fejedet vétetem.

Az meg sírva ment haza, és elmondta anyjának, hogy mi volt, hogy volt. Mikor az anyja ezt meghallotta, így szólt:

– Nem megmondtam, hogy az a puska még a fejedbe kerül, amint az apádnak.

A legény most azt se tudta, mitévő legyen, csak ment, és sírt-írt. Elindult, hogy valamerre elbujdokoljon. Kiment hát a faluból, és jó messzire ért már a falu határában, amikor egyszer csak egy lány lépett elébe, és megkérdezte:

– Miért sírsz, testvér?

A legény bosszúsan válaszolt:

– Menj isten hírével, hiszen segíteni úgysem tudsz rajtam.

Azzal indult tovább, a lány meg utánament, és egyre kérlelte, hogy mondja meg, mi bántja:

– Hátha tudok rajtad segíteni.

A legény végül is azt fölelte:

– Elmondom hát, de rajtam csak az isten segíthet!

Azután elmondott neki mindent töviről hegyire, és azt is, mit parancsolt neki a császár. Mikor a lány végighallgatta, így szólt.

– Ne félj, testvér, hanem menj, és kérdezd meg a császártól, hol legyen az a szőlőkert. Mérjék ki neked a helyét, te meg tegyél egy szál bazsalikomot a tarisznyádba, és menj el arra a helyre, feküdj le ott. és aludj. Hét nap múlva szedheted az érett szőlőt.

A legény erre visszament az anyjához, és nagy keservében elmesélte, hogyan találkozott egy lánnyal, és elmondta azt is, hogy az mit tanácsok neki. Amikor az anyja ezt meghallotta, így szólt:

– Menj, fiam, próbálj szerencsét, nincs mit veszítened!

Azzal a legény elment a császárhoz, és megkérdezte, hol legyen az a szőlőkert, de – mondta – jelöljék meg a szőlőtőkék helyét is. A császár úgy tett, ahogy a legény kérte. Az meg vállára akasztotta a tarisznyáját, tett bele egy szál bazsalikomot, és lefeküdt ott bánatában aludni.. Reggel, mire felébredt, a szőlőtőkék el voltak ültetve, a másik reggelre már kihajtottak a vesszők; a hetedik napon még érett szőlő termett rajtuk. A legény megszédte a szőlőt,

kipréselte a levét, vitte a császárnak üvegben a mustot, zsebkendőjében meg a szép szőlőfiirtöket. Nagyon elcsodálkozott a császár egész udvartartásával együtt, mikor mindet meglátta. Akkor a legény nagybátyja így szólt a császárhoz:

– Most majd mást parancsolunk neki, amit aztán nem tud teljesíteni!

Kiokósította hát újra a császárt, az meg magához hívatta a legényt, és így szólt hozzá;

– Építs nekem palotát a tündérek fogából.

Mikor ezt a legény meghallotta, sírva ment haza, és elmondta anyjának, mit parancsolt neki a császár.

– Ez bizony, anyám, teljes képtelenség, de én nem is tudom megcsinálni.

Az anyja így válaszolt:

– Menj fiam, ki megint a fala határába, hátha összetalálkozol azzal a lánnyal.

Ki is ment a legény a faluból, és mikor odaért, ahol előzőleg találkozott a lánnyal, az megint elébe toppant, és azt kérdezte:

– Megint bánatos vagy, és könnyes a szemed, testvér!

A legény meg elpanaszolta, mit parancsolták neki ismét.

Mikor ezt a leány meghallotta, így szólt:

– Meglesz ez nagyon is könnyen, de menj csak a császárhoz, kérj tőle egy hajót, abban háromszáz akó bort, háromszáz akó pálinkát, és adjon mellé még húsz ácsot is. Mikor hajóddal a két hegy közé érsz, torlaszold el a folyót, amelyik ott folyik, és öntsd bele az összes bort és pálinkát. A tündérek odamennek majd vizet úmi, lerészegednek, és összeesnek. Az ácsok meg szedjék ki a fogukat, te meg vidd azokat arra a helyre, ahol a császár fel akarja építeni a palotát. Azután feküdj le, aludjál, és hét nap múlva elkészült a palota.

A legény hazament, és elmondta anyjának, hogy újra találkozott a lánnyal; meg azt is, hogy mit mondott neki. Az anyja újra így szólt:

– Menj csak, fiam, talán megsegít az isten, és megint segít rajtad az a lány.

El is ment a legény a császárhoz, és kért tőle mindent, amit a lány mondott, majd úgy tett mindent, ahogy a lány mondta, jöttek is

a tündérek, berúgtak, és összeestek, az ácsok pedig kiszedték a fogukat, és arra a helyre vitték, ahol a palotát kellett felépíteni. A legény este egy szál bazsalikomot tett a tarisznyájába, és lefeküdt aludni. Hét nap múlva elkészült a palota. Ugyancsak elcsodálkozott a császár, mikor meglátta a kész palotát, és azt kérdezte főemberétől.

– Hát most mit tegyek? Est a legény nem is ember, az isten tudja, micsoda!

Az meg azt teletelte: – Még egyet parancsolj meg neki, és ha azt is teljesíti, akkor valóban több mint ember.

Így azután újra rábeszélte a császárt, aki magához hívatta a legényt, és így szólt:

– Azt akarom, hogy hozd el nekem a másik ország császáranak lányát ebből meg ebből a városból. Ha nem teszed meg, fejedet vétetem.

Mikor a legény ezt meghallotta, anyjához sietett, és elpanaszolta, mit parancsolt neki a császár. Az meg így szólt: – Menj, fiam; keresd meg újra azt a lányt, hátha Isten megsegít, és megint megment a bajból!

Kiment a legény a falu határába, megtalálta a lányt, és elmondta, milyen parancsot kapott. A lány meghallgatta, és így szólt hozzá:

– Menj, és kérjél a császártól gályát, azon legyen hús bolt, minden boltban mindenfajta kézművestől jobbnál jobb áru. Azt is kérd, hogy a legszebb legényeket válogassák ki, öltöztessék fel őket szép ruhába, és ők legyenek a boltossegédek. Minden boltban legyen egy-egy segéd. Te meg majd azon a gályán utazol. Elsőbben egy olyan emberrel találkozol, aki egy eleven sást visz magával. Kérdezd majd még tőle, eladja-e a sást, ő majd azt mondja, hogy eladja, te meg adj érte bármit, amit csak kér. Utána találkozol majd egy másik emberrel, aki bárkájában pontyot visz. Annak a pontynak aranyból lesznek a pikkelyei. Azt is vedd meg bármi áron.

A harmadik ember, akivel találkozol, eleven galambot tart majd a kezében, ezen a galambért is adj meg mindent, amit csak kér az ember. A sas farkából pedig majd tépj ki egy tollat, a pontyból egy pikkelyt, a galambnak meg a bal szárnyából egy tollat, aztán engeddd őket szabadon. Mikor majd elérkezel abba az országba, ahol az

a város van, nyisd ki a boltokat, és rendeld el, hogy az összes legény álljon a bolt elé. Akkor odajönnek a városlakók megnézni az árút, és elgyönyörködnek benne. A lányok, akik vízért járnak arra, városszerte elmondják: „Azt beszélnek az emberek, hogy mióta áll a város, nem volt még itt ilyen gálya, benne ilyen áruval.” Azt meghallja majd a császár lánya is, és megkéri az apját, engedje el, hogy ő is megnézze. Mikor odaér barátnőivel a gályára, vezesd majd boltról boltra, és hordj elé a szebbnél szebb árut, és foglald el őt mindaddig, amíg besötétedik. Ekkor indítsd el a gályát. Azon nyomban teljes sötétség borul a tájra, és nem látni majd semmit. A lány vállán lesz egy madár, melyet mindenhova magával visz, és mikor észreveszi, hogy elindult a hajó, elereszti majd a madarat, hogy az jelentse az udvarnál, mi történt vele. Te gyűjtsd meg a sas tollát, a sas majd ott terem nyomban. Mondd neki, hogy fogja el a madarat, és a sas el is fogja azt. Azután a lány egy kavicsot dob a vízbe, a gálya pedig nyomban megáll. Te akkor vedd elő a halpikkelyt, gyűjtsd meg, és a hal ott terem azonnal. Mondd meg neki, hogy keresse meg és nyelje le a kavicsot, az meg is találja, le is nyeli a kavicsot, így a gálya nyomban továbbindul. Ezután sokáig békésen hajóztok majd, végül két hegység közé értek, ahol a gálya megreked, és sok borzalmat éltek át mindannyian. A lány majd elküld, hogy hozd el neki az élet vizét, te meg gyűjtsd meg akkor a galamb tollát. A galamb nyomban ott terem, adj neki egy korsót és elhozza benne az élet vizét. A gálya azon nyomban elindul veletek, és a császár lányával szerencsésen hazaérsz.

Miután a legény meghallgatta a lányt, elment az anyjához, és elmondott neki mindent, azután elment a császárhoz, és kért tőle mindent amire szüksége volt. A császár nem tagadhatott meg tőle semmit, hanem megadta, amit kért, és így útnak indult a gályával. Utazása során mindent úgy tett, ahogy a lány mondta, és elérkezett a városhoz a másik országba. Úgy csinált itt is mindent, ahogy a lány tanácsolta, megszerezte azután a császár lányát, és szerencsésen visszaért vele. A császár és a főembere a palota ablakából már messziről megpillantották, hogy közeledik a gálya. A főember így szólt a császárhoz:

– Most öld meg, felség, mikor kilép a gályáról, másképpen nem árthatsz neki.

Amikor a gálya kikötött minden utas egyenként szállt ki belőle, és indult a hegynek fel. Elsőnek a lány jött barátnőivel, azután a legények, legutoljára a legény maga.

A császár odaállította a bakót, és mihelyt indulni akart a legény, az levágta a fejét. A császár azt gondolta, hogy majd ő veszi feleségül a szomszéd császár lányát, és mikor az kilépett a gályáról, nyomban odaugrott, és átölelte. A császár lánya meg elfordult tőle, és így szólt:

– Hol az a legény, aki annyit fáradozott értem?

Mikor pedig meglátta, hogy lefejezték, fogta az élet vizét, ráöntötte, és a fejét visszatette a törzsére, az meg újra életre kelt. Mikor a császár főembere észrevette, hogy a legény feléledt, azt mondta a császárnak: „Ez most sokkal többet fog tudni, mint azelőtt, mert egyszer már halott volt, és feléledt.” A császár kíváncsi lett nagyon, igaz-e, hogy többet tud az ember, ha holtából újraélesztik. Ezért megparancsolta, hogy fejezzék le őt is, a császár lánya pedig az élet vizével keltse életre. Mikor a császárt lefejezték, a császár lánya hallani se akart róla, hogy ismét feltámasszák, hanem levelet írt az apjának, abban elbeszélte mindent, ami vele történt, meg azt is megírta, hogy hozzá akar menni a legényhez. Az apja levelében visszaírt, hogy a nép vagy elfogadja a legényt császárnak, vagy ha nem, majd hadat visel ellene. A nép elismerte, hogy a legény érdemes rá, hogy a császár lányát feleségül vegye, és az országban uralkodjék. Így a legény feleségül vette a császár lányát, majd ő örökölte az egész birodalmat. A legények pedig, akikkel együtt utazott a gályán, elvették a császárlány barátnőit, és nagy urak lettek a császári udvarban.

A KÍGYÓ VŐLEGÉNY

Volt egyszer egy cárnő, akinek szívéből, lelkéből nem sarjadzott magzat, ezért folyton arra kérte Istent, hogy gyereket szülhessen. Egyik este imádság közben így sóhajtozott:

– Add hát, uram teremtőm, hogy lelkemből magzatom lelkedzen, még ha mérges kígyó is az!

Egy idő után teherbe esett, és mikor elérkezett az ideje, szült egy kígyót.

Úgy gondozta, táplálta, szoptatta, mint minden anya a gyermekét. Ez a kígyó huszonkét éves koráig nem szólt senkihez egy szót sem, mikor aztán betöltötte a huszonkettedik évét, megszólalt emberi hangon. Azt mondta az anyjának, apjának:

– Azt akarom, hogy megházasítsatok!

Azok meg azt felelték rá:

– Ugyan ki adná feleségül a lányát egy kígyóhoz, és ugyan melyik lány menne feleségül egy kígyóhoz?

– Hát – felelte a kígyó –, ne keressetek nekem császári vagy nagyúri ivadékot, inkább csak olyat, aki szívesen él majd velem a birodalmamban.

Erre az apa is meg az anya is azt válaszolta, hogy keressen ő saját maga olyat, amelyet szeretne. A kígyó bizony talált is magának amolyan szegény lányt, akihez elküldte apját, kérje meg számára feleségnek. Az el is ment, meg is kérte, a lány meg jött is szíves örömet abból a nagy szegénységből, amelyben élt.

Miután megtörtént a jegyváltás, elhozták magukhoz a lányt, és megtartották az esküvőt. A kígyó annak rendje-módja szerint együtt élt a feleségével, míg az egyszer csak, bíz' isten, teherbe esett. Ekkor így szólt menyéhez az anyósa:

– Az istenért, lányom, hogyan ejthetett téged teherbe egy kígyó?

Az meg eleinte titkolózott, de az anyósa addig nógatta, kérdezgette, napokig folyton-folyvást zaklatta, míg a menyecske végül elmondta, hogy feije valójában nem is, kígyó, hanem olyan legény, akihez fogható nincsen széles e világon. Azt mondta:

– Napközben ugyan kígyó, de amint beesteledik, levéti kígyógúnyáját, és előbújik abból egy világszép legény. Bárcsak

nappal is olyan lehetne, mint amilyen minden éjszaka! De mihelyt megvirrad, a gúnyába bújik, és ismét kígyóvá változik!

Nagyon megörült az anyós, mikor ezeket meghallotta, és azt mondta a igényének:

– No, ha ez így van, majd teszünk róla, hogy mindig olyan maradjon, amilyen éjjel szokott lenni!

Ezután meghányták-vetették a dolgot. Este a férje levetette kígyógúnyáját, és úgy, ahogy szokta, a feje alá tette, s lefeküdt aludni. Amikor már az első álmát aludta, a felesége szép lassan kihúzta feje alól a gúnyát, és az ablakon kiadta az anyósának. Az meg tüstént a tűzre vetette. Mihelyt égni kezdett a gúnya, a férj felugrott álmából, és felkiáltott:

– Mit tettél, az isten szerelmére?! Engem, te most látsz utoljára, és nem is láthatsz mindaddig, ameddig egy pár vasbocskort el nem szaggattál keresésem közben, és amíg útközben egy vasbotot el nem koptattál! A gyermektől pedig, akit a szived alatt hordasz, addig meg nem válhatsz, ameddig én a karomba nem zárlak!

Ahogy mindezt elmondta, nyomban el is tűnt. Az asszony ezután kerek három esztendeig cipelte terhét, míg végül megelégelte a várakozást, és eszébe vette, hogy férje keresésére indul. Azután készítettett egy pár vasbocskort, vasbotot, és útnak eredt. Amint ment, meidégélt, férjét keresve, egyszer csak elérkezett a Nap anyjához, akit éppen kemencefűtés közben talált. Láta ám, hogy puszta kézzel kapargatja a parazsat. Az asszony meg, mikor ezt látta, nyomban letépte szoknyája alját, és azzal betekerte a kezét. A Nap anyja erre azt mondat

– Hogy kerülsz te ide, illatos kakukkfűvirágom?

Ő meg ezt felelte:

– Nagy bánat űzött engem ide, anyám. – Majd töviről hegyire elmesélte, hogy megjártál, és hogyan átkozta el őt a férje. Azt is elmondta szép sorjában, hogyan járja most, férjét keresve a világot.

– Így jutottam el ide – mondta – fiadtól megtudni, nem tud-e valamit róla, nem látta-e valahol, hiszen ő naponta bejárja az egész világot!

Megesett rajta a Nép anyjának a szíve, és azt mondta az asszonynak, hogy bújjon el az ajtó mögé.

– Imhol jön nagy fáradtan a Nap. Lehet, hogy a felhők felbőszítették, és még ártani találna neked haragjában! Húzódj csak félre, míg a fiam kifújja magát!

Az asszony erre elbújt az ajtó mögé, de már ott is volt a Nap, s anyjának jó estét kívánva, megszólalt:

– Kakukkfű virág-illatot érzek, anyám!

Az anyja meg így felelt:

– Nincs itt, fiam, senki, hiszen erre még a madár se száll, hogyan juthatna ide egy kakukkfűillatú földi halandó?

A Nap azonban azt felelte rá:

– Márpedig itt van, anyám, bizony hogy itt van! Hanem bújjon csak elő nyugodtan, nem lesz bántódása!

Akkor előjött az asszony, előadta búját-baját, végül így szólt:

– Hallod-e, fényesség, tüzes Nap! Te, aki beragyogod a kerek világot, nem láttál-e valahol egy ilyen meg ilyen embert?

A Nap meg azt felelte erre, hogy ő biz' nappal nem látta sehol sem, és elküldte az asszonyt a Holdhoz, kérdezze meg tőle, nem látta-e ő valahol éjjel. Indulás előtt a Nap anyja aranyrokkát adott neki ajándékba, aranykenderrel és aranyorsóval.

Mikor az asszony elért a Holdhoz, a Hold anyját találta otthon. Kezet csókolt neki, és köszönt illendően:

– Adjon isten, Holdnak édesanyja!

– Hozott isten, lelkecském! Hogy kerülsz te ide?

Az asszony előadta búját-baját, meg azt is elmondta, hogy járt már a Napnál is, és megmutatta az ajándékot, amit a Nap anyjától kapott. Később elmondta, hogy ide küldte őt a Nap, megkérdezni a Holdtól, nem látta-e a férjét éjjel valahol? A Hold anyja is azt mondta az asszonynak, hogy bújjon az ajtó mögé, mert mindjárt megérkezik a fia fáradtan és haragosan. Az asszony el is bújt. No, egyszeriben ott termett a Hold! Amint odaért, jó reggelt kívánt anyjának, és így szólt:

– Kakukkfűvirág-illatot érzek, anyám!

Azt felelte az anyja:

– Nincs itt, fiam, senki, hiszen erre még a madár se száll, hogyan juthatna ide kakukkfűillatú földi halandó?

De a Hold váltig azt hajtogatta:

– Márpedig itt van, anyám, bizony hogy itt van! Hanem bújjon csak elő, nem lesz bántódása!

Akkor előjött az asszony, elmondott mindent szép sorjában, végül így szólt:

– Óh, fényességes Hold, te, aki egész éjjel fenn ragyogsz az égen, nem láttál-e valahol egy ilyen meg ilyen embert?

A Hold erre azt felelte:

– Nem láttam sehol, lelkecském, hanem eredj csak el a Szélhez, kérdezd meg őt, nem látta-e valahol, hiszen ő mindenfelé megfordul, maga előtt görgeti a sziklákat, és a fákat tépi, cibálja!

Mielőtt az asszony elindult volna, a Hold anyja aranykotlóst ajándékozott neki csibékkel. Nem sokkal ezután odaért a Szél anyjához, elmesélte neki minden eddigi szenvedését, meg azt is, hogy eljött megtudni a fiától, a Széltől, nem látott-e valahol egy ilyen meg ilyen embert. Erre azt mondta neki a Szél anyja:

– Húzódj csak, lelkecském, kicsit az ajtó mögé, mert megérkezik hamarosan a fiam, aztán még szét talál tépni haragjában!

Erre az asszony elbújt az ajtó mögé, majd egyszerre csak ott termett a Szél! Jött nagy dérrrel-durral, mindent feldöntött, felborított, ami az útjába került, összekarmolva, ronggyá szaggatva érkezett haza. Amint anyját meglátta, „adjon istent” köszönt neki, majd így szólt:

– Kakukkfűvirág-illatot érzek, anyám!

Azt mondta erre az anyja:

– Az istenért, fiam, hogyan juthatna ide kakukkfűillatú földi halandó, mikor erre még a madár se száll?

– Márpedig itt van, anyám, bizony hogy itt van! Hanem bújjon csak elő, nem lesz bántódása!

Erre előjött az asszony, és előadta búját-baját. Azt mondta erre a Szél:

– Láttam az uradat! Ott uralkodik, túl a másik birodalomban! Meg is nősült! Hanem ad majd neked anyám arany szövőszéket, aranyfonállal meg aranymotollával. Amikor odaérsz abba a városba, állítsd az arany szövőszéket a palotával szembe, és láss a szövéshez! A kotlóst a csibékkel engedd szabadon, és vedd elő a rokkát is!

Így is történt. Mire a városba ért, elszakadtak a bocskorai, s a botja kettétört. Fogta a szövőszéket, felállította a palotával szemben, és elengedte a kotlóst a csibékkal, elővette a rokkát is, és fonáshoz látott. A cárné meg rögtön észrevette, és így mérgelődött magában:

„Édes istenem, én cárné vagyok, még sincs arany szövőszékem és rokkám, sem aranykotlósom csibékkal!” Nagy hamar elküldte udvari szolgáját az asszonyhoz megkérdezni, eladná-e azokat a holmikat?

Az asszony erre azt felelte:

– Nem eladó egyik sem, de ha a cárné megengedi, hogy egy éjszakát a cárral töltsék, neki adom a rokkát!

Miután a cárné férjét itallal elbódította, megengedte az asszonynak, hogy a cárral háljon.

Lefekvés után a cár azon nyomban elbágyadt, és hallgatott, mint egy halott. Mikor egyedül maradtak, az asszony így beszélt hozzá:

– Felséges cárom, fényes napsugaram, vessed át rajtam a jobb karodat, hogy terhemtől, a te magzatodtól megválhassak!

A cár meg se látott, se hallott!

Másnap az asszony odaadta a rokkát az aranygombolyaggal együtt a cárnénak. Az meg kérte tőle a kotlót is a csibékkal, de azt mondta neki, hogy megkaphatja, ha még egy éjszakát tölthet a cárral. A cárné erre is ráállott. Megint elhódította a cárt, aki újra elgyengült, és nem hallotta, amikor az asszony így kiáltozott:

– Felséges cárom, fényes napsugaram, zárj karodba, hogy megválhassak terhemtől, a te magzatodtól!

Reggel aztán az őr elmesélte a cárnak, hogy ez az asszony már két éjszaka vele hál, és váltig hajtogatja, hogy a cár zárja karjába, hogy ő is megválhasson terhétől, a cár magzatától.

Mikor a cárné megkapta a kotlóst az arany csibékkal, a szövőszéket is kérte az aranyfonállal, motollával együtt. No, az asszony meg is ígérte, hogy ha még egy éjszakát a cárral tölthet, azt is odaadja. A cárné ráállott, mert arra gondolt, hogy férjét újra elbódítja. Az meg, mivel az őrtől megtudta, miről is van szó, este spongyát tett a szakálla alá, és abba öntötte az italt, melyet a cárné

este hozott neki, így aztán ébren maradt. Mikor lefeküdt, úgy tett, mintha aludna. Az asszony meg elkiáltotta magát:

– Felséges cárom, fényes napsugaram, zárj karodba, hogy megválhassak terhemtől, a te magzatodtól!

Mikor ezt a cár meghallotta, kájába vette az asszonyt, az meg abban a szempillantásban egy aranyhajú, aranykezű fiúgyermeket hozott a világra!

A cár ezután elhagyta ezt az országot a címével együtt, és az első feleségével visszatért régi birodalmába.

HAMUPIPŐKE

A lányok egy nagy gödör körül ültek, és a tehenek őrzése közben fonalat fontak.

Egyszer csak odajött egy öregapó, akinek övig érő hófehér szakála volt, és azt mondta:

– Óvakodjatok, lányok, ettől a gödörtől, mert akinek az orsója bele talál esni, annak az anyja menten tehénné változik!

Az öreg ezt mondta, és továbbment, a lányok pedig csodálkoztak a szavain. Azután közelebb húzódtak a gödörhöz, és belenéztek. Annak, aki a legszebb volt közülük, kiesett a kezéből az orsó, és egyenest a gödörbe pottyant. Mikor a lány este hazaért, látta, hogy az édesanyja tehénné változott, és ott áll a ház előtt.

Később a lány ezt a tehenet is kihajtotta a csordával a legelőre. Egy idő múlva az apja egy özvegyasszonyt vett feleségül, aki odahozta a házhoz a lányát is. A mostoha az első perctől nem szívelhette a mostohalányát, főképpen azért nem, mert sokkal szebb volt az övénél. Az árva lánynak megtiltotta, hogy mosakodjon, fésülködjön, és más ruhát húzzon fel. Amikor tehette, összeszidta, meggyötörte.

Egy reggel egy tarisznya kenderkócot adott neki, és megparancsolta:

– Haza ne gyere, amíg mindezt meg nem fontad és fel nem gombolyítottad, mert agyonverlek!

Font is szegény szakadatlanul, miközben a tehenek után ment, de mikor a tehenek a delelőre értek, látta ám, hogy meg se látszik a kenderen, mennyit font belőle. Ekkor sírva fakadt. Amikor ezt észrevette a tehén, amelyik az anyja volt, megkérdezte, mi baja. Ő meg elmesélte szép sorjában mindazt, ami történt. A tehén vigasztalta, hogy ne búsuljon, és azt mondta:

– Majd én a kenderkócot a számba veszem, megrágom, te meg a fülemből húzd ki a fonalat, és gombolyítsd fel!

Így is történt. A tehén rágta a kendert, a lány kihúzta a tehén füléből a fonalat, és felgombolyította. Egykettőre el is készültek.

Ugyancsak elcsodálkozott a mostoha, mikor a lány este hazahozta a nagy gombolyag fonalat. Másnap még több kócot adott neki. Amikor az újra megfonta és felgombolyította a kendert úgy, ahogy az előbbit, azt hitte a mostoha, hogy a társnői segítenek neki.

Harmadnap azután még több kendert adott neki. de titokban utánaküldte a lányát, lesse meg, ki az. aki segít az árva lánynak fanni és felgombolyítani a kócot? Amikor a lány látta, hogy a tehén a szájába veszi a kócot, és rágja, az árva lány pedig a tehén füléből húzza kifelé a fonalat, és gombolyítja, hazament, és mindent elmondott az anyjának.

Este a mostoha unszolta a férjét, hogy vágják le a tehenet. Az ember eleinte megpróbálta feleségét lebeszélni róla, de mivel az asszony nem tárgított, a férj ráállt a dologra, és azt mondta, hogy ezen és ezen a napon levágja a tehenet.

Mikor az árva lány ezt megtudta, sírt-rítt egyfolytában, és mikor a tehén megkérdezte, miért sír, mindent elmondott neki. Az meg azt mondta:

– Nyugodj meg, és ne sírjál! Mikor engem levágnak, ne egyél a húsból, hanem szedd össze a csontjaimat, és temesd el a ház mögé, egy kő alá! Amikor bajban leszel, gyere oda, és én segítségedre leszek!

Mikor levágták a tehenet, és evéshez láttak, a lány meg sem akarta kóstolni, mondván, hogy nem éhes, nem tud enni. Azután összeszedte a csontokat, és eltemette oda, ahová a tehén mondta.

Az árva lányt Márónak hívták, de mivel mindenki neki parancsolt, a házban a legtöbbet dolgozott, vizet hordott, ebédet főzött, mosogatott, söpört, és ő végzett minden más munkát a házban. S mert a tűz körül is a legtöbbet ő sürgölődött, a mostoha meg a lánya elnevezte Hamupipőkének.

Egy vasárnap a mostoha a lányával templomba készülődött. Egy dézsa kölest meg szétszórt a házban, és az asszony azt parancsolta az árva lánynak:

– Hallod-e, Hamupipőke, ha ezt a kölest föl nem szeded, az ebédet meg nem főzöd, mire visszaérünk a templomból, agyonverlek!

Amikor az asszony meg a lánya elmentek a templomba, a szegény lány sírva mondta magában: „Nekem nem gond az ebéd főzés, azt én könnyen elkészítem, de ki tudna ennyi kölest összeszedni!” Eközben eszébe jutott, mit mondott neki a tehén: ha bajba jut, menjen csak oda, ahová a csontjait temette, és segítségre lel. Szaladt is hamar oda, hát mit látnak szemei! A síron egy nagy,

nyitott fedelű láda állt, mindenféle drága holmikkal, a fedélen meg két galamb ült, és így szóltak hozzá:

– Válassz a ládából, Máró, olyan ruhát, amelyet csak akarsz! Azután öltözz föl, menj el a templomba, mi majd felszedjük a kölest, és mindent rendbe teszünk!

Máró örömeiben kivette a legfelső tiszta selyem ruhát, felöltözött, és elment a templomba.

A templomban a férfi- és asszony nép mind megcsodálta a szép lányt és a szép ruhát! Nem tudta senki, ki lehet ez a lány, és honnan jöhetett. Leginkább a császár fia ámult el, aki éppen akkor benézett a templomba, meg is akadt a lányon a szeme. Mielőtt a misének vége lett, Hamupipőke elszökött a templomból. Futott hazáig, hamar levetette ruháit, és betette a ládába. A láda magától lecsukódott, és eltűnt, Máró pedig a tűzhelyhez sietett. Láta ám, hogy a kölest fölszedték, az ebéd is elkészült, és rend van a házban. Kis idő múlva megjött a templomból mostohája a lányával. Nem győztek csodálkozni, mikor látták, hogy milyen nagy rend van a házban, és a köles is föl van szedve.

A következő vasárnap a mostoha megint a templomba készült a lányával. Indulás előtt még több kölest szórt szét a házban, és azt mondta az árvának, amit előzőleg is mondott:

– Ha föl nem szeded a kölest, ha meg nem főzöd az ebédet, és nem raksz rendet a házban, mire a templomból hazaérünk, agyonverlek!

Miután elmentek a templomba, a lány az anyja sírjához futott, ahol a láda megint nyitva állt, akárcsak először, a fedelén pedig ott ült a két fehér galamb. Így szóltak hozzá:

– Öltözz föl, Máró, és eredj a templomba! Mi majd fölszedjük a kölest, és elvégzünk mindent, amit kell!

Ekkor a lány kivett a ládából egy színezüst ruhát, magára vette, és elment a templomba.

A templomban a nép most még jobban elcsodálkozott. A császár fia pedig le sem vette róla a szemét. Mielőtt azonban a misének vége lett volna, a lány valahogy kilopózott, hazafutott, nagy hirtelen kibújt a ruhából, azután visszatette a ládába, és a tűzhelyhez sietett. Amikor a mostoha a lányával hazaért a templomból, még jobban elcsodálkozott azon, hogy a kölest

fölszedve, az ebédet megfőzve, a házat rendbe rakva találta. Nem győztek eleget álmélni!

Elérkezett a harmadik vasárnap is. A mostoha meg a lánya megint a templomba készülődtek. Indulás előtt a mostoha még több kölest szórt szét a házban, az árvának pedig megint azt mondta:

– Ha ezt a kölest föl nem szeded, ha az ebédet el nem készíted, ha a házban rendet nem raksz, mire hazajövök, agyonverlek!

Amikor azok ketten elmentek hazulról, az árva lány anyja sírjához futott, és ott találta a nyitott ládát, a fedelén pedig most is ott ült a két fehér galamb. Azt mondták neki, öltözzön föl, menjen el a templomba, és ne legyen gondja semmire!

Ekkor a lány egy színarany ruhát vett elő a ládából, és elment a templomba. A templomban mindenkinek elakadt a lélegzete, amikor megpillantották. A császár fia pedig elhatározta, hogy most az egyszer nem ereszti el a lányt. Azt tervezte, hogy nyomon követi, és kilesi, merre szökik el! A mise vége felé Máró elindult, a császár fia pedig menten a nyomába szegődött. Márónak a nagy sietségben leesett a jobb lábáról az aranypapucs, de nem volt ideje, hogy megkeresse, így hát mezítláb szaladt tovább. A császár fia fölvette a papucsot a földről. Mikor a lány hazaért, levetkőzött, ruháját a ládába rakta, és mint addig is, a tűzhelyhez sietett.

A császár fia pedig elindult a papucssal, és azt az egész országban felpróbálta minden lánynak. A papucs pedig kinek nagy, kinek kicsi, egyiknek szűk, a másiknak meg bő volt. Nem illett egy lány lábára se. Így járt a császár fia házról házra, míg végül elérkezett Hamupipőke apjának házához. Mikor a mostoha észrevette, hogy a császár fia a ház felé közeledik, az árva lányt hamar a teknő alá dugta. Mikor a császár fia belépett a papucssal, és megkérdezte, van-e lány a háznál, a mostoha azt felelte, hogy van, és odavezette elébe a saját lányát. Annak bizony a papucs a lába ujjára se ment fel.

Erre a császár fia megkérdezte, nincs-e másik lány is a háznál? A mostoha pedig azt felelte, hogy nincs több.

A kakas azonban felrepült a teknőre, és onnan kiáltotta:

– Kukurikú, itt a lány a teknő alatt!

A mostoha rákiáltott:

– Hess, hogy vinne el a kánya!

Mikor a császár fia ezt hallotta, hamar a teknőhöz futott. Felemelte, és látja ám, hogy az a lány van alatta, akit a templomban megcsodált. Abban az aranyruhában volt, amelyet utolján a templomban viselt, csak hiányzott a papucs a jobb lábáról. A császár fia majd eszét vesztette örömében, mikor a lányt felismerte! Nyomban a lány jobb lábára húzta a papucsot, és látta, hogy nemcsak ráillik, hanem a párja a lány bal lábán van. Magával vitte Hamupipőkéét a palotába, és feleségül vette.

AZ APAI ESKÜ

Volt egyszer egy öregember, annak volt három fia meg egy lánya. Mikor elérkezett az apa halálának ideje, magához hívatta mind a három fiát, és megeskette őket, hogy testvérhúgukat annak adják, aki elsőnek megkéri a kezét, akárki lesz is az. Nem sokkal az apa halála után betoppant kétkerekű kocsin egy öregember, és megkérte a lány kezét. A két idősebb testvér nem akarta őt odaadni, mivel az ember öreg is, volt meg szegény is, de a legfiatalabb testvér rájuk támadt, hogy adják oda a lányt, és emlékeztette bátyjait apjuknak tett esküjükre. Így azután hozzáadták a lányt az öregemberhez, és az öregember házába vezette testvérhúgukat.

Egy idő után a legidősebb testvér meglátogatta húgát, és szép nagy házat talált, tele annyi minden jóval, hogy jobb már nem is lehetett volna. Nagyon megörült a lány, amikor meglátta bátyját, és mikor az megkérdezte, hogy megy a sora, azt felelte:

– Jól, jobban nem is mehetne.

Amikor a testvér a húgához érkezett, az öregember nem volt otthon, de hamarosan megjött. Nagyon megörült, mikor sógorát meglátta, és így szólt:

– Nagy mulatozást és lakomát csapunk, csak üld meg előbb a lovamat, és hozzál neki füvet, de ott kaszálj, ahol a patájával kapál, és nem ott, ahol kedved támad rá.

– Jól van, sógor, meglesz!

Nyeregbe pattant, és ellovagolt. Hamarosan egy ezüsthídhoz ért. Mikor megpillantotta a hidat, és látta, hogy színezüstből van, nagyon megkívánta, leszállt a lóról, és kirántott egy ezüsttalpfát belőle, s azt gondolta: „Ezzel is a sorsomon könnyítek.”

Ezután füvet kaszált, ahol a kedve tartotta, s nem figyelt rá, hol kaparja a ló a patájával a földet, hanem nyeregbe pattant, és visszament. Amint a házhoz ért, a lovat bekötötte az istállóba, és elébe tette a füvet, majd bement a házba. Amikor belépett, az öregember megkérdezte, megabrakolta-e a lovat, eszi-e a füvet a ló. Ő azt felelte, hogy megabrakolt, és hogy a ló eszik. Az öregember azt mondta:

– Jól van, hadd látom én is.

Kiment az istállóba, de a ló bizony hozzá se nyúlt az abrakhoz. Látta az öregember, hogy a füvet nem úgy kaszálták, ahogy mondta,

ezért lakoma helyett azon nyomban elküldte sógorát, hogy menjen oda, ahonnan jött.

Mikor az hazaért, nem mondta el, hogy járt, hanem azt mondta a középső testvérének:

– A sógorunk tiszteltet, és azt üzeni, menj el hozzá te is vendégségbe.

Kisvártatva a középső testvér is elment a testvérhúgához látogatóba, de ez is úgy járt, mint a bátyja. Mikor az ezüsthídra ért, ő is nagyon megkívánta, és kirántott egy ezüst talpfát, és nem onnan kaszálta le a füvet, ahonnan a sógora mondta, hanem ahol kedve szottyant. Mikor visszaért a házhoz, a sógora őt is hazugságon fogta, és lakoma helyett hazaküldte, mint a bátyját. Amikor hazaért, nem mondta el senkinek, hogyan járt a húgánál, hanem így szólt az öccséhez:

– A sógorunk tiszteltet, és üzeni, hogy menj el hozzá te is vendégségbe.

Kisvártatva elment húgához a legfiatalabb testvér is látogatóba. Mikor a húga meglátta, nagyon megörült neki, és így szólt:

– Bátyám, aztán nehogy úgy járj, mint ahogy a bátyáink!

De a legfiatalabb fiú nem tudta, mit tettek a bátyjai, húga pedig nem akart többet mondani.

Mikor a sógora hazaért, nagyon megörült a vendégnek, és így szólt:

– Nagy lakomát és mulatságot csapunk, csak üld meg előbb a lovamat, hozzád neki füvet, de csak ott kaszálj, ahol az a patájával kaparja a földet, nem pedig ott, ahol a kedved tartja!

Felpattant a fiú a lóra, és elindult füvet kaszálni. Mikor a gyönyörű ezüsthídhöz ért, bizony megcsodálta, és szívből sajnálta, hogy hiányzik róla a két talpfa, és amikor a közepére érkezett, megnézte az egyik oldalról, aztán megnézte a másik oldalról, és mit látott! Láta, hogy a híd alatt egy nagy katlanban víz forr, abban meg emberfejek főnek, felülről pedig varjak csipkednek belőlük. Ezután keresztülballagott a hídon, és egy faluba érkezett. Amint ment a falun keresztül, mindenfelől énekszó, mulatozás hallatszott. Nagyon elcsodálkozott azon, hogy az egész falu énekelve vigadozik, és megkérdezte az egyik embert:

– Mi történt, testvér, hogy itt az egész falu mulatozik?

Az meg azt felelte:

– Miért is ne lennénk vidámak, mikor minden esztendőben jó a termés, és bővében vagyunk mindennek.

Mikor aztán kiért a faluból, látta, hogy egymást marja két kutya, szét is akarta őket kergetni, de nem sikerült, így azután otthagya őket, és folytatta útját. Amint így ment a lován, egy másik faluba ért, és látja, hogy ott gyászban, siralomban élnek az emberek.

Megszólított egy embert:

– Egy másik faluban jártam, ott bizony az egész falu népe vidámságban él, hát nálatok miért van ez a nagy szomorúság?

Az ember így válaszolt:

– Hogyne szomorkodnánk, mikor a jégeső ver minket minden esztendőben, és semmink sincsen.

Mikor azután a falut elhagyta, látott két összeakaszkodott kant. Szét akarta őket kergemi, de hiába, így hagyta őket, és továbbhaladt. Végül a ló egy gyönyörűsége szép mezőre vitte.

Mikor a mező közepére értek, a ló kapálta a földet a patájával, ő meg leugrott róla, lekaszálta a fűvet, visszafordult, és hazalovagolt.

Mikor hazaért, bekötötte a lovat az istállóba, fűvet vetett neki, az meg nyomban enni kezdett. Mikor a sógora látta, hogy a legfiatalabb fiú a lovat megabrakolta, nagyon megörült, és így szólt:

– Te vagy az én sógorom. Most megvendégellek, és nagy mulatságot csapunk! – Nyomban asztalhoz ültek, és vacsorához láttak. Vacsora után azt mondta neki az öregember:

– Mondd el most nekem, mit is láttál!

A legfiatalabb sógor azt felelte neki:

– Ó, kedves sógorom, el sem mondhatom, mi mindent láttam! Először láttam egy szépséges szép ezüsthidat, de nagy kár, hogy két talpfa hiányzik róla! Verje meg az isten, aki azt onnan ellopta!

Erre az öregember azt mondta neki:

– Azokat a te bátyáid lopták el, és úgy is jártak, ahogy megérdemelték. No, de mond csak tovább, mit láttál még!

A legifjabb sógor felelte:

– Láttam a híd alatt egy nagy katlanban vizet forni, abban halálfejeket, azokat meg felülről varjak csipegették.

Erre sógora így szólt:

– Ládd, a másvilágon olyan az örökké tartó szenvedés. Mit láttál még?

A legfiatalabb sógor így folytatta:

– Láttam egy egész falut vigadozni.

Az öregember erre ezt mondta:

– Azok az emberek kedvesek istennek, mindenkit szíves örömet látnak vendégül, a szegény embert pedig nem engedik el üres kézzel a házuk tájáról. Mondd csak, mit láttál még!

A legifjabb sógor azt mondta:

– Láttam két kutyát, egymást marták.

Sógora így válaszolt:

– Az két sógorasszony volt. Mit láttál még?

A legfiatalabb sógor azt felelte:

– Láttam egy másik falut, amely nagy gyászban volt.

Az öregember azt mondta:

– Abban a faluban nem ismerik az igazságot, nincs egyetértés, és nem ismerik az istent. Hát mit láttál még?

A legfiatalabb sógor így szólt:

– Láttam egy szépséges szép mezőt. Elálldogáltam volna ott három nap, három éjjel, hogy kigyönyörködhessem magam kedvemre.

Erre sógora így szólt:

– Olyan a mennyország, de nehéz odajutni.

Ezután még sokáig vigadoztak, mulatoztak, végül a sógor felállt, hogy hazainduljon, sógora meg elhalmozta ajándékokkal, és azt mondta neki, hogy mindjárt látta ő, hogy sógora becsületes ember, amikor rátámadt a testvéreire, hogy teljesíteni kell az apjuknak tett esküt. Azt is mondta neki, hogy ezután mindig boldog lesz, a testvérei pedig mindvégig boldogtalanok maradnak, amíg csak élnek.

GARÁZDA BAS-CSELIK

Volt egy császár, annak volt három fia és három lánya. Mikor megöregedett, érkezett halálának ideje. Halálos ágyán magához hívatta fiait és lányait. Meghagyta a fiainak, hogy testvérhúgaikat annak adják, aki elsőnek megkéri őket.

– Adjátok oda őket – mondta –, nehogy átok üljön rajtatok.

Azzal a császár meghalt. Halála után telt, múlt az idő, azután egyik éjjel valaki megszörgette a kaput. Megremegett erre az egész palota, nagy zaj támadt, kiáltozás és éneklés hallatszott, és úgy villámlott, hogy szinte lángba borult a palota környéke. Bizony, megijedtek odabenn, és reszkettek félelmükben. Egyszer csak megszólalt odakinn valaki:

– Hé! Nyissatok kaput, császárfiak!

Megszólal erre a császár legidősebb fia:

– Ki ne nyissátok!

A középső meg azt mondta:

– Semmi szín alatt ki ne nyissátok!

A legfiatalabb azonban így szólt:

– Majd én kinyitom a kaput! – aztán odaugrott, és kinyitotta.

Ahogy az ajtó kitárult, valami bejött a palotába, amiből nem láttak semmit, csak azt, hogy szikrát-tüzet szór szerteszéjjel, és azt mondogatja:

– A legidősebb húgotokat jöttem megkérni, és még ebben az órában magammal akarom vinni. Nem is várok, nem is jövök újból megkérni. Most adjatok választ, tudni akarom, adjátok-e vagy sem!

A legidősebb testvér azt mondta:

– Én nem adom! Hogyan is adhatnám, hisz azt se tudom, ki vagy, és honnan jöttél éjnek idején. Meg aztán mindjárt magaddal akarod vinni, azt se tudnám, hova is mennék testvérhúgomat meglátogatni!

Így szólt a középső:

– Én sem engedem testvérhúgomat éjnek idején elvezetni.

A legfiatalabb azonban azt mondta:

– Majd adom én, ha ti nem is adjátok. Hát nem tudjátok, mit mondott apánk?

Azzal kézen fogta húgát, odavezette, és azt mondta:

– Éljen boldogságban, tisztességben!

Mikor azután testvérhúguk a küszöböt átlépte, az udvar népe földre rogyott félelmében. Csattogott, villámlott, dörgött és dübörgött, csak úgy rengett belé a föld az udvari nép lába alatt. No, reggelre azután felkelt a nap, és elcsitult minden. Mikor megvirradt, keresték hamar a nyomokat, meg azt is meg akarták tudni, merre vehette útját, merre mehetett a császári udvarból a rettenetes szörny, de mindhiába. Se híre, se hamva, annak bizony nyoma veszett.

Másnap éjjel azután megint dörgés, morajlás támadt a császári udvar táján, és valaki hangosan kiabált a kapu előtt:

– Hé! Nyissatok kaput, császárfiak!

Megrémültek erre, kinyitották a kaput, és valamilyen ijesztő erő megszólalt:

– Adjátok a lányt, a középső testvérhúgotokat! Eljöttünk megkérni őt!

A legidősebb testvér azt mondta:

– Én nem adom!

A középső:

– Én sem adom a testvérhúgomat!

A legfiatalabb azonban így szólt:

– Adom én! Hát már elfelejtettétek, amit apánk mondott?

Azzal kézen fogta a lányt, odavezette, és azt mondta:

– Éljen boldogságban, tisztességben!

Az ismeretlen szörny pedig eltűnt a lánnyal együtt. Másnap, mihelyt megvirradt, a testvérek az udvar körül meg távolabb is nyomok után kutattak, szerették volna megtudni, vajon merre mehetett a rettentő szörny, de az ég egy világon semmit meg nem tudtak, mintha nem is járt volna ott soha senki.

Harmadik éjszaka ugyanabban az időben nagy erejű dübörgés rengette meg a palota alatt a földet, és egy hang így kiáltott:

– Nyiss kaput!

A császár fiai felugrottak, kaput nyitottak, azon meg bejött a rettentő erejű szörnyeteg, és így kiáltott:

– A legfiatalabb testvérhúgotokat jöttünk megkérni.

Az idősebb és a középső testvér így kiáltott:

– Nem adjuk őt! Most igazában tudnunk kell legalább a legfiatalabb húgunkról, hova és kinek adjuk, hogy mint testvérhúgunkat, meglátogathassuk!

Erre a legfiatalabb testvér így szólt:

– Adom én, ha ti nem adjátok! Elfelejtettétek haldokló apánk utolsó kívánságát! Nem is volt az olyan régen.

Kézen fogta a lányt mondván:

– Nesze, vidd magaddal, és éljen örömben, boldogságban!

A rettentő erejű szörnyűség elvonult nagy dérrrel-durral. Másnap virradóra a testvéreket súlyos gond gyötörte, hogy mi is lett testvérhúgaikkal. Nagy sokára a testvérek egymás között azon tanakodtak:

– Jóságos isten, szörnyű varázslat történhetett jó testvérhúgainkkal, hogy se hírük, se hamvuk, nyomuk veszett, és még azt se tudjuk, hová, kihez mentek férjhez!

Utoljára így szóltak egymáshoz:

– Menjünk hát, és keressük meg húgainkat!

Nyomban hozzáláttak, hogy az útra felkészüljenek.

Pénzt vittek magukkal, és elindultak, hogy húgaikat megkeressék. Amint így mentek, mendegéltek, betévedtek egy hegységbe, és egy álló napig botorkáltak ott. Mikor becsteledett, úgy gondolták, hogy víz partján kell éjszakai szállást keresniük. Egy tóhoz értek, ott elkészítették az éjjeli szállást, és leültek vacsorázni. Mikor azután lefekvéshez készülődtek, azt mondta a legöregebb testvér:

– Aludjatok csak, én meg majd őrségbe állok.

Így a két fiatalabb testvér elaludt, a legöregebb pedig őrséget állt. Az éjszaka kellős közepében a tó nagy hullámokat vetett, és a legidősebb testvér megrémült, mert látta, hogy a tó közepéből valami egyenest felé tart. Az pedig a szörnyűséges kétfülű sárkány volt, amely rávetette magát. Nosza, a legöregebb testvér se volt rest, előrántotta kését, rátámadt, levágta a fejét, a két fülét zsebre vágta, a törzsét, fejét meg visszadobta a tóba. Nyomban megvirradt, de a testvérek még nagyban aludtak, mit sem tudtak legöregebb bátyjuk tettéről. Amikor felébresztette őket, nem szólt nekik egy szót sem. Felkerekedtek, és továbbmentek. Szürkületkor azután megint arról beszéltek, hogy valahol a víz partján kellene az éjszakát tölteniük, de menten meg is ijedtek, mert zord hegyek közé tévedtek. Akkor egy kis tó partjához értek, és elhatározták, hogy ott éjszakáznak. Tüzet

raktak, megették vacsorára, amijük volt, azután lefekvéshez készülődtek.

Ekkor azt mondta a középső testvér:

– Aludjatok csak, ma éjjel én állok őrségbe.

Azok kelten elaludtak, a középső pedig őrködött. Egyszerre nagy csobbanás támadt a tóban. Jött a kétféjű sárkány, rájuk vetette magát, hogy mindhármukat felfalja!

De a középső testvér felugrott, kését elővette, bevárta a sárkányt, és mind a két fejét levágta. Azután a füleit is levágta, zsebre rakta, a többi részét a tóba dobta. A testvérek bezzeg nem láttak semmit ebből, mert mindketten hajnal hasadtáig aludtak.

Virradatkor rájuk kiáltott a középső testvér:

– Keljetek fel, testvéreim, megvirradt már!

Azok nyomban felugrottak, felöltöztek, és útnak indultak újra, de azt se tudták, hol, merre vannak, melyik országban járnak. Nagy félelem vett rajtuk erőt, hogy abban a pusztaságban éhen vesznek, és fohászkodtak istenhez, hogy legalább valami faluba, városba jussanak, vagy valakire rábukkanjanak, mert már három napja kóboroltak ebben a pusztaságban, amelynek se vége, se hossza nem volt. Végre későn reggel ismét egy nagy tóhoz értek, és megegyeztek abban, hogy nem mennek tovább, hanem ott töltik az éjszakát.

– Mert – mint mondták – előfordulhat, ha továbbmegyünk, még vizet sem találunk!

Így azután ott is maradtak. Nagy tüzet gyújtottak, megvacsoráztak, és lefekvéshez készülődtek. Ekkor a legfiatalabb testvér így szólt:

– Ti ketten csak aludjatok, ma éjjel én állok őrségbe.

Így azok ketten lefeküdtek, és elaludtak. A legfiatalabb testvér körbe-körbe tekingetett, és gyakran figyelt a tóra. Egy idő múlva, az éjszaka kellős közepén hullámot vetett a tó vize, és olyan sok víz csapott ki belőle, hogy félig-meddig eloltotta a tüzet. A legfiatalabb testvér előrántotta kardját, és a tűzhöz ugrott. A háromfejű sárkány bukkant fel a tóból, és rárontott a testvérekre, hogy mind a hármukat fölfalja. Nosza, a bátor szívű testvér fel sem ébresztette bátyjait, hanem szembeszállt a sárkánnyal, hármat suhintott felé a kardjával,

és mindhárom fejét lenyisszantotta, azután nyomban levágta és zsebre vágta a füleit, a sárkány testét pedig a tóba hajította.

Ezalatt a tűz a nagy vízszugártól teljesen kialudt. Ekkor nem volt mivel meggyújtani a tüzet, a bátyjait meg nem akarta felébreszteni, elindult hát beljebb a pusztaságba, de semmit sem talált. Végül felmászott egy fa tetejére, széjjelnézett, nem lát-e valamit. Ahogy így nézelődött, tüzet pillantott meg. Úgy rémlett neki, hogy a közelben világít. Lemászott a fáról, és elindult, hogy tüzet hozzon, és bátyjainak tüzet rakjon. Sokáig mendegélt így, és úgy látta, hogy közel a tűz, amíg egyszer csak egy barlangban találta magát. A barlangban nagy tűz lobogott, és benne kilenc óriás volt, akik két embert sütögettek nyárson. Egyiket egyik felén, a másikat a másik felén, a tűz közepén egy nagy üst volt, tele feldarabolt emberi testekkel. Megrémült a császár fia, mikor ezt meglátta, vissza is akart fordulni, de nem lehetett, nem volt semerre visszaút. Ekkor felkiáltott:

– Jó estét, pajtásaim, már régóta kereslek benneteket!

Azok jó szívvvel fogadták, és ezt mondták neki:

– Hozott isten, ha a barátunk vagy.

Ő így válaszolt:

– Életem végéig az maradok, és értetek adom az életemet is.

– Ej – mondták –, ha társunk akarsz lenni, akarsz-e velünk emberhúst enni, és harcba jönni velünk?

A császár fia azt felelte:

– Akarok. Amit ti, azt teszem én is.

– De hiszen jól van, ha így van! Ül le!

Leültek ezután szép sorba mindannyian, leakasztották az üstöt, azután falatoztak belőle. A császár fia is velük evett, de becsapta őket, mert a húst mind maga mögé dobálta. Mikor már megették a peccenyét, azt mondták:

– Menjünk hát vadászni, mert holnap is enni kell!

Útnak indultak onnan mind a kilencen, a császár fia is velük ment tizediknek.

– Gyere csak – mondták neki –, itt van egy város, abban uralkodik egy császár, már évek óta onnan szerezzük be élelmünket.

A város közelében kitéptek két fenyőt ágastul, és magukkal hurcolták. Amikor a városba értek, egyik fenyőfát a vár falának

támasztották, és odakiáltottak a császár fiának:

– Gyere – mondták –, mássz csak fel a várfalra, hogy ezt a másik fenyőt fölnyújtsuk neked, ragadd meg a csúcsát, fogd jó erősen, és hajítsd át a vár falán, mi meg majd leereszkedünk rajta a várba!

A császár fia fölmászott, és így szólt hozzájuk:

– Nem tudom, mitévő legyenek, nem próbáltam még ezen a helyen ilyesmit, nem bírom áttolni a fát, hanem jöjjen közületek valaki, és mutassa meg, hogyan kell azt csinálni!

Az egyik óriás fölmászott, megmarkolta a fa csúcsát, és áthajította azt a falon, a facsúcsot meg továbbra is tartotta. Amikor már megvetette a lábát, akkor a császár fia kirántotta a kardját, nyakon ragadta, és levágta a fejét, az óriás meg beesett a várba. Akkor a fiú így szólt:

– Hát gyertek most sorba egyenként, hogy lecsúsztassalak benneteket!

Ezek, mivel nem tudták, mi történt társukkal fenn a várfalon, elindultak egyenként, a császár fia meg mindet nyakon csípte, lefejezte, és a fa mentén leereszkedett a várba. Keresztül-kasul körbejárta ekkor a várat, de az életnek semmi jelét sem találta. Amerre a szeme ellátott, pusztaság tárult elébe. Azt gondolta magában:

– Hát ezek az óriások aztán jól kiirtottak és felfaltak minden élőlényt!

Ezután sokáig kódorgott a városban, majd egy nagy magas bástyára talált, és látta, hogy fenn az egyik szobában gyertya világít. Kinyitotta ekkor a kaput, fölmászott a fal mentén, és egy szobába toppant. No, itt biz volt mit látnia. A szoba arannyal, selyemmel, bársonnyal volt díszítve, és benne nem más, mint egy lány feküdt és aludt az ágyon.

Mihelyt a császár fia belépett az ajtón, szemét a lányon felejtette, mivel az szépségesen szép lány volt. Abban a szempillantásban látta, hogy egy óriáskígyó mászik a fal mentén, és nyújtózik, feje már egészen a lány feje fölé ért, a lány arcához közel, hogy a két szeme között a homlokába marjon. Ekkor a császár fia odafutott, előrántotta bicskáját, és a kígyót homlokánál fogva a falhoz szögezte, majd így szólt:

– Istenemre, ezt a bicskát ne tudja senki kivenni rajtam kívül a falból!

Ezután visszasietett a várfalhoz, leereszkedett a földre, és mikor a barlanghoz ért, ahol az óriások laktak, tüzet vett magához, és visszaszaladt bátyjaihoz, akiket még akkor is alva talált. Tüzet rakott, majd felkelt a nap, és nyomban megvirradt. Felébresztette bátyjait, azok fel is keltek, és így továbbindultak. Még aznap rátértek arra az útra, amelyik ahhoz a városhoz vezetett. Ebben a városban egy hatalmas császár élt. Ez a császár minden reggel kísétált a városba, és keserű könnyeket hullatott, amiért népe az óriások pusztításától szenved, meg attól, hogy azok a népet lassan mind felfalják. Ezen a napon is jókor reggel körülnézett a városban, és látta, hogy már kevés a városlakó, mert az óriások lassan kipusztították őket. Ahogy így ide-oda járkált, egyszerre csak észrevette a két fenyőfát a vár falához támasztva. Látta, hogy azokat tövestül tépték ki a földből, de amint közelebb ért, bizony elámult! Ott találta a kilenc lefejezett gyilkos óriást. Nagyon megörült a császár, mikor ezt meglátta, a nép pedig összegyűlt, és imádkozott annak egészségéért, aki megölte őket. Ekkorra odaértek a császár szolgái a palotából, és jelentették, hogy egy kígyó meg akarta marni a királykisasszonyt. Mikor a császár ezt meghallotta, nyomban a palotába sietett, egyenesen abba a szobába, ahol a lány volt, meglátta ott a falhoz szögezett kígyót, és saját kezével akarta a kést kirántani, de sehogyan sem sikerült.

Akkor a császár parancsot adott ki az egész birodalom népének, és kihirdette, hogy aki az óriásokat lefejezte és a kígyót megölte, jelentkezzen, mert a császár ajándékokkal kívánja megjutalmazni, és a lányát is hozzáadja feleségül. Szétterjedt a hír az egész birodalomban, és még azt is megparancsolta a császár, hogy a fontosabb utak mentén kocsmákat állítsanak, és minden utast kérdezzenek ki, nem tudja-e, ki ölte meg az óriásokat. Aki pedig meghall valamit arról az emberről, jelentse azt nyomban a császárnak, és ha jelentkezik a császárnál kihallgatáson, a császár őt azonnal megjutalmazza. Minden úgy is történt, ahogy azt a császár megparancsolta. A fontosabb utakra kocsmákat állítottak, minden utast kikérdezték, és elmondták neki a császár parancsát. Egy idő után a császárfiak, húgaikat keresve, az egyik

ilyen kocsmába tértek be, hogy ott éjszakai szállást találjanak. Vacsora után odament hozzájuk a kocsmáros, és beszélgetés közben eldicsekedett azzal, hogy milyen hőstetteket vitt ő már eddig véghez. Azután megkérdezte a testvéreket, vajon csináltak-e már eddigi életükben ők is valamit. Ekkor megszólalt a legidősebb testvér:

– Mikor testvéreimmal elindultam erre az útra, az első helyen, ahol megaludtunk – egy tó partján, egy nagy pusztaságban –, testvéreim elaludtak, én meg őrségben álltam. Egyszerre csak előjött a tóból a kétfülű sárkány, hogy széttépjen bennünket. Én erre elővettem késemet, és levágtam a fejét. Ha nem hiszitek, nézzétek meg, itt vannak a fülei!

Azzal elővette és az asztalra dobta a sárkány levágott füleit.

Amikor a középső testvér meghallotta ezt a beszédet, ő is megszólalt:

– Mikor a második éjszaka megpihentünk, én is őrséget álltam, és én a kétfülű sárkány fejét vágtam le. Ha nem hiszitek, itt vannak a fülei mind a két fejről, nézzétek!

Azzal kivette a füleket, és megmutatta nekik. A legfiatalabb testvér csak hallgatott. A kocsmáros faggatni kezdte:

– Bizony, fiú, hősök a te bátyáid, de halljuk, milyen vitéz vagy te magad?

Akkor a legfiatalabb testvér így szólt:

– Egy keveset én is tettem. Azon az éjszakán, testvéreim, mikor a tó partján aludtatok, én álltam őrségben. Egyszerre csak az éjszaka kellős közepén hullámot vetett a tó vize, és előjött onnan a háromfejű sárkány, és mindhármunkat szét akart marcangolni. Ihol van mind a hat füle, nézzétek!

Ezen már a testvérek maguk is elcsodálóztak, a legfiatalabb fiú meg folytatta a történetet: – Ekkor a tűz elaludt, én meg elindultam másikat keresni. Ahogy a hegyek között barangoltam, egy barlangban kilenc óriást találtam. – Így azután szép sorjában mindent elmesélt, amit tett, és bizony mindannyian elámultak ezeken a csodákon.

Amikor a kocsmáros ezt meghallotta, szaladt hamar a császárhoz, és jelentette neki mindazt, amit hallott. A császár adott neki rengeteg pénzt, embereit pedig nyomban elküldte, hogy

a császár három fiát elébe vezessék. Amikor a császár elé kerültek, megkérdezte a legfiatalabb fiút:

– Azt a sok csodát te valóban ebben a városban cselekedted? Te fejezted le az óriásokat, és a lányom életét is te mentetted meg?

– Én tettem, felséges császárom! – felelte a császár legfiatalabb fia. Akkor a császár hozzáadta a lányát feleségül, és megtette őt a birodalom második emberévé.

A császár a másik két fiúhoz pedig így szólt:

– Ha kívánjátok, titeket is megházasítalak, és szép palotákat is építtetek nektek.

Ők erre azt felelték, hogy mind a ketten házasok, és előadták a teljes igazságot, hogy ők valójában húgaik keresésére indultak.

Mikor a császár ezt meghallotta, csak a legfiatalabb testvért, mint vejét tartotta vissza, a másik kettőnek két teherhordó öszvérre való aranyat adott, így mindkét idősebb testvér visszatért kastélyába, saját birodalmába. A legfiatalabb testvér egyre csak saját hűgaira gondolt, és keresésükre akart indulni, de sajnálta itt hagyni feleségét, de a császár se engedte, hogy elmenjen, így egyfolytában gyászolta hűgait.

Elindult egyszer a császár vadászni, és így szólt hozzá:

– Te maradj az udvarnál, és itt van, nesze, kilenc kulcs, tartsd őket magadnál!

Azt mondta még:

– Meglátod majd, van ottan ezüst és arany, sok fegyver és sok más drágakincs. Mind a nyolc helyiséget kinyithatod, a kilencediket ki ne nyissad, mert – mint mondta –, ha azt kinyitod, véged lesz!

A császár akkor elment, vejét pedig otthon hagyta. Ez meg, mihelyt elment a császár, kinyitotta az egyik, azután a másik szobát, és így sorban mind a nyolcat. Látott bennük sok kincset, drágaságot. Végül elérkezett a kilencedik szoba ajtajához, és így szólt magában: „Én már olyan sok csodát megértem, most meg épp ezt a szobát ne merném kinyitni!” Aztán kinyitotta az ajtaját. Volt mit látnia, mikor oda belépett! Ott volt egy ember térdig vasba verve, a két keze meg könyékig szintén vasban. A négy oldalán négy oszlop, ezekre egy-egy vaslánc volt erősítve, azoknak a vége az ember nyaka köré volt tekerve. Így azután olyan erősen megvasalták, hogy meg sem tudott mozdulni. Vele szemben forrásvíz tört elő egy aranycsőn át. Volt

előtte egy arany teknő, abba ömlött a víz. Ennek közelében egy drágakövekkel díszített füles pohár állt. Az ember szeretett volna inni, de nem érte el a poharat. Mikor a császár fia mindezt meglátta, nagyon elcsodálkozott, de nyomban megtorpant, az ember meg így szólt hozzá:

– Gyere be hozzám, az élő istenre kérek!

A császár fia bement hozzá, az meg ezt mondta:

– Egy jótettet kérek tőled. Adj nekem egy poharat, hogy ihassak, és tudd meg, hogy ezért tőlem még egy életet kapsz ajándékba!

A császár fia meg így gondolkodott:

– Mi lehet jobb annál, mint hogy két életet kapjak – azzal fogta a füles poharat, megtöltötte vízzel, és odaadta neki. Az meg kiitta.

A császár fia ezután megkérdezte:

– Hogy hívnak neved szerint téged, az istenfádat?

Ez meg így felelt:

– Engem Garázda Bas-Cseliknek hívnak.

A császár fia elindult az ajtó felé, de az újra kérlelni kezdte:

– Adj még egy pohár vizet, adok neked érte egy másik léletet is.

A császár fia ezt gondolta:

– Most két lélettel megajándékoz, nekem meg van egy harmadik, ez bizony csodadolog! – azzal fogta a füles poharat, odanyújtotta, az meg kiitta a vizet belőle. A császár fia indult kifelé, és be akarta csukni az ajtót. Garázda Bas-Cselik így szólt hozzá:

– Gyere vissza hozzám, hős vitézem, ha már két jótettet véghez vittél, tegyél egy harmadikat is, neked adom a harmadik léletet is. Fogd ezt a poharat, töltsd tele vízzel, és öntsd a fejemre, én meg neked adom a harmadik léletet is, amiért a fejemre öntöd a vizet, azután élj boldogan!

Mikor a császár fia ezt meghallotta, visszament, fogta a poharat, teletöltötte, és a vizet az ember fejére öntötte. Abban a szempillantásban lepattantak a vaskarikák a nyakáról, és szétpattantak a vasbilincsek is, amelyek a Garázda Bas-Cseliket fogva tartották. Garázda Bas-Cselik szélesebesen felugrott, széttárta szárnyait, felrepült, és abban a pillanatban szárnyai alá kapta a császárlányt, kiszabadítójának feleségét, azután eltűnt a császár

fia szemei előtt. A császár fia ugyancsak rettegett apósa haragjától. Mikor azután a császár megjött a vadászatból, veje elmondott neki mindent szép sorjában, a császár meg nagy gondba esett, és azt mondta:

– Miért tetted ezt? Nem megmondtam, hogy ne menj a kilencedik szobába!

A császár fia ezt felelte:

– Ne haragudj rám. Megyek, és megkeresem a Garázda Bas-Cseliket, és visszahozom a feleségemet!

A császár megpróbálta lebeszélni őt róla:

– A világ minden kincséért el ne menj! – mondta. – Te nem tudod, ki az a Garázda Bas-Cselik. Nekem már sok pénzembe és sok katonám életébe került, amíg elfogtam. Maradj inkább nálam, majd megkérek neked egy másik lányt feleségnek, és ne félj, mert úgy foglak szeretni ezután is, mint a saját fiamat.

A császár fia nem hallgatott senkire, hanem pénzt vett magához az útra, lovát felnyergelte, és útnak indult, hogy megkeresse Garázda Bas-Cseliket.

Sokáig utazott, amíg egy városba érkezett. Ahogy ott ide-oda tekingetett, egyszer csak a várkastélyból lekiáltott egy lány:

– Szállj le a lovadról, császár fia, és gyere be az udvarba!

Mikor a császár fia beért az udvarba, és összetalálkozott a lánnyal, hát látta ám, hogy ez az ő legidősebb testvérhúga. Széttárták karjukat, megölelték, megcsókolták egymást, majd így szólt hozzá a húga:

– Gyere velem a várkastélyba!

Amikor a kastélyba értek, akkor a császár fia faggatni kezdte hűgát, ki a férje, kihez ment feleségül. A testvérhúga meg ezt felelte:

– Én – mondta – a sárkánycsászárhoz mentem feleségül, így az én férjem bizony sárkány, testvér, jól el kell bújtassalak, mert az én emberem azt mondta, hogy sógorait mind felaprítja, ha csak megpillantja őket. Majd én előbb kitudakolom szándéka felől, ha nem akar bántani, akkor megmondom, hogy itt vagy.

Így is történt. Bátyját meg annak lovát elrejtette. Mikor beesteledett, elkészítették a vacsorát, és vártak. Egyszer csak jött imhol a sárkánycsászár! Amint az udvar felé közeledett, nagy

fényesség, ragyogás támadt! Mikor belépett, rögtön szólította feleségét:

– Asszony, itt embercsont szagát érzem! – mondta.

Az asszony így szólt:

– Nincs itt senki.

Az meg így válaszolt:

– Az nem lehet igaz.

Akkor a felesége ezt mondta:

– Az istenfádat, felelj most igaz szívvvel arra, amit kérdezek!

Bántanád-e testvérbátyáimat, ha közülük egy is idejönne?

A sárkánycsászár így válaszolt:

– A legöregebbiket meg a középsőt lefejezném, és megsütném, de a legfiatalabbikat nem bánthatom.

Akkor ezt mondta az asszony:

– Megjött a te sógorod, az én legfiatalabbik bátyám.

Mikor ezt a sárkány meghallotta, elkiáltotta magát:

– Jöjjön elő!

Mikor a sógorát a húga a sárkány elé vezette, az hozzáugrott, karjukat ölelésre tárták, és összecsókolóztak:

– Isten hozott, sógor!

– Örülök, hogy megtaláltalak, sógor!

– Hát te mi járatban vagy?

– Ehol vagyok, ni!

Azután elmesélt neki mindent töviről hegyire. Ekkor a sárkánycsászár így szólt:

– Hova az isten csodájába mennél, hisz tegnapelőtt járt erre a Garázda Bas-Cselik, és magával hurcolta a feleségedet, én meg hétezer sárkányommal szálltam vele szembe, mégsem tudtam semmit tenni ellene. Az ördögbe is, annyi pénzt adok, amennyit akarsz, csak menj haza!

A császár fia bezzeg nem hallgatott a sárkányra, hanem fejébe vette, hogy másnap elmegy. Mikor a sárkány látta, hogy nem bír vele, és nem tudja visszatartani, akkor kihúzta egyik tollát, sógora kezébe adu, és így szólt:

– Jól figyelj arra, amit most mondok. Itt van, nesze, fogd ezt a tollacskát, és ha nagy bajban leszel, ha megtalálod a Garázda

Bas-Cseliket, gyújtsd meg a tollamat, én nyomban odarepülök hatalmas sereggel, hogy segítségedre legyek.

A császár fia elvette a tollat, és továbbindult. Amint ment, mendegélt, útja során egy másik nagy városba ért. Amint a városon haladt keresztül, megint lekiáltott hozzá egy lány a várkastélyból.

– Szállj le a lóról, császár fia, és gyere be az udvarba!

Akkor a császár fia lovával együtt bement az udvarba, hát uram fia, ott találu középső testvérhúgát. Széttárták karjukat, ölelték, csókolták egymást. A lány felvezette bátyját a várkastélyba. Mikor a lány a lovat az állásba bekötötte, bátyját a kastélyba vezette, és megkérdezte, hogy jutott ide, az meg elmondott neki mindent szép sorjában, és megkérdezte:

– Mondd már, kihez mentél feleségül?

A lány ezt felelte:

– Én a sólyomkirályhoz mentem feleségül, és estére haza fog jönni. Hanem jól el kell rejtselek, mert nagyon haragszik a bátyáimra..

Úgy is tett, ahogy mondu, és bátyját jól elbújtatta. Nem sokkal azután hazajött a sólyomkirály. Ahogy közelebb repült, roppant nagy erejétől megremegett az egész várkastély. Azon nyomban elébe tálták a vacsorát, de az így szólt a feleségéhez:

– Itt bizony embercsont van valahol!

Az asszony meg azt felelte:

– Nincs itt senki – és hosszú beszédbe fogott, és közben azt kérdezte: – Bántanád-e testvérbátyáimat, ha közülük egy is idejönne?

A sólyomkirály azt felelte:

– A legöregebbiket meg a középsőt jól megkínoznám, de a legfiatalabbikat nem bántanám.

Akkor megmondta neki, hogy a legfiatalabbik bátyja van itt. Az meg tüstént megparancsolta, hogy sógorát elébe vezessék, és amikor meglátta, talpra ugrott, ölelésre tárta kaiját, és összeölelkezett, összecsókolózott vele.

– Isten hozott, sógor! – mondta a sólyomkirály.

– Örülök, hogy rád találtam, sógor! – mondta a császár fia, és azon nyomban vacsorához láttak. Vacsora után a sólyomkirály megkérdezte sógorát, hova indult, az meg azt felelte, hogy Garázda

Bas-Cseliket keresi, és elmesélt neki mindent szép sorjában.

A sólyomkirály igyekezett őt ellátni tanácsokkal:

– Ne menj tovább – mondta neki –, tudd meg, hogy Garázda Bas-Cselikre ötszázezer sólyommal vártam azon a napon, mikor feleségedet elrabolta. Kegyetlen csatát vívtunk ellene. Térdig gázoltunk a vérben, mégsem tudtuk legyőzni! Te egyedül akarsz ellene harcolni? Azt tanácsolom neked, térj haza. Itt ez a tömérdek kincs, vigyél belőle, amennyit akarsz!

A császár fia így szólt:

– Köszönök mindent, de semmiképpen sem fordulok vissza, hanem megyek, és megkeresem Garázda Bas-Cseliket! – Magában pedig azt gondolta: „Miért is ne tehetném, mikor van még három életem.” Mikor a sólyomkirály látta, hogy nem tudja lebeszélni, kihúzta egy tollát, neki adta, és ezt mondta:

– Itt van, nesze – mondta –, ez az én tollam, és ha nagy bajba kerülsz, csiholj tüzet, gyújtsd meg, és én hatalmas erővel a segítségére sietek.

A császár fia ekkor eltette a tollacskát, és elindult, hogy megkeresse Garázda Bas-Cseliket. Amint így sokáig ment, mendegélt, érkezett a harmadik városba. Mikor bement oda, hát ott is odakiáltott egy lány a várkastélyból:

– Szállj le a nyeregből, és gyere az udvarba!

A császár fia leugrott a lóról, és ment egyenesen az udvarba, hát uramfia, a legfiatalabb testvérhúgát látta maga előtt. Kitérték karjukat, összeölelkeztek, összecsókolóztak, a lány bevezette bátyját a kastélyba, a lovat meg a sátoroskocsihoz kötötte. A bátyja megkérdezte:

– Kihez mentél feleségül, ki az urad?

Az meg így felelt:

– Az én uram a saskirály, őhózzá mentem feleségül.

Mikor a saskirály este hazajött, felesége már várta, az meg se szó, se beszéd, azt mondta:

– Mondd meg azonnal, milyen ember van a kastélyomban?

Az asszony azt válaszolta:

– Nincs itt senki – majd vacsorához láttak.

Ekkor azt kérdezte az asszony:

– Bántanád-e bátyáimat, ha valahonnan ide vetődnének?

A király azt mondta:

– A legidősebb és a középső bátyádat megölném, de a legfiatalabbikat nem, annak bármikor segítségére sietnék, amikor csak tudnék.

Akkor az asszony így szólt az urához:

– Íme, sógorod, az én legfiatalabb bátyám, eljött engem meglátogatni.

Akkor a saskirály megparancsolta, hogy elébe vezessék a sógorát. Felállt, hogy üdvözölje, és összecsókolóztak, majd így szólt hozzá:

– Isten hozott, sógor!

Az meg így válaszolt:

– Örülök, hogy megtaláltalak, sógor.

Rögtön vacsorához láttak. Evés közben mindenféléről beszélgettek, végül a császár fia elmondta, hogy Garázda Bas-Cseliket keresi. Mikor ezt a saskirály hallotta, megpróbálta lebeszélni róla:

– Kerüld el, sógor, azt az ördögfajzatot, és ne keresd őt. Maradj inkább nálam, meglásd, meglesz mindened!

A császár fia bizony nem hallgatott rá, hanem másnap, mihelyt megvirradt, felkészült az útra. Garázda Bas-Cselik keresésére. Mikor a saskirály látta, hogy sógorát nem tudja eltéríteni szándékától, elővett egy tollacskát, és neki adta:

– Nesze, sógor, itt ez a toll, és ha bajba jutsz, csiholj tüzet, gyújtsd ezt meg, én pedig a sasokkal menten a segítségedre sietek.

A császár fia eltette a tollacskát, és elindult, hogy megkeresse Garázda Bas-Cseliket. Amint azután keresztül-kasul járta a világot, eljutott városról városra, mind messzebbre és messzebbre ért, míg egyszer csak megtalálta feleségét egy barlangban. Amikor meglátta őt a felesége, nagyon elcsodálkozott, és megszólalt:

– Az istenért, ember, hogy kerülsz ide?

Aztán elmondta neki a való igazat, és nagyon kérlelte:

– Gyere, asszony, fussunk mindketten!

Az meg azt felelte:

– Hova mehetnénk, hiszen Garázda Bas-Cselik azonnal utolér bennünket – mondta –, téged megöl, engem meg ide visszahoz.

A császár fia tudta, hogy van még három élete, ezért rábeszélte az asszonyt, hogy meneküljenek, így el is futottak. Mihelyt futásnak eredtek, a Garázda Bas-Cselik megtudta, és nagy hamar utánuk szaladt, utolérte a császár fiát, és odakiáltott neki:

– Ej, ej, császárfi, hát asszonyt loptál? – majd elvette tőle az asszonyt, és így szólt:

– Én meghagyom most az életedet, mert én ígértem neked három életet. Most pedig menj, de ne gyere többé vissza az asszonyért, mert elpusztulsz.

Mikor ezeket elmondta a Garázda Bas-Cselik, magával vitte az asszonyt, a császár fia meg ott maradt, és nem tudta, mitévő legyen, Végül mégis elhatározta, hogy újra elmegy a feleségéért. Mikor a barlanghoz ért, kivárta, amíg Garázda Bas-Cselik elment hazulról, és megint együtt menekültek feleségével. No, de Garázda Bas-Cselik ezt azonnal megtudta, utánuk eredt, elérte a császár fiát, le akarta nyilazni, de előbb odakiáltott:

– Válassz – mondta –, lenyilazzalak, vagy lefejeztelek?

A császár fia kegyelemért könyörgött, Garázda Bas-Cselik meg így szólt:

– Most meghagyom a második életedet is, de azt mondom neked, nehogy vissza próbálj jönni még egyszer az asszonyért, mert többé nem kegyelmezek, hanem menten megöllek.

Mikor ezt elmondta, fogta az asszonyt, és elhurcolta, a császár fia pedig újra magára maradt. Egyre csak azon törte a fejét, hogyan tudná a feleségét kiszabadítani. Végül így beszélt magában: „Hát miért is félnék ettől a Garázda Bas-Cseliktől, hiszen van még két életem, egyik, amit tőle kaptam, a másik meg a sajátom?” Elhatározta nyomban, hogy másnap visszaszerzi feleségét. Garázda Bas-Cselik éppen nem volt otthon.

– Gyere – mondta –, szökjünk meg!

Az asszony lebeszélte, hogy nem érdemes megszökni, mert Garázda Bas-Cselik úgylis utoléri őket, de az ura rávette, és szökésnek eredtek. Garázda Bas-Cselik bizony hamar utolérte őket, és rákiáltott a császár fiára:

– Várj csak, többé nem kegyelmezek!

Megrémült erre a császár fia, és kérlelte Bas-Cseliket, hogy bocsásson meg neki, de az így szólt:

– Tudod-e, hogy három életet ajándékoztam neked? Íme, most megajándékozlak a harmadikkal, de nincs több életed, amit tőlem kaptál, hanem menj csak haza, nehogy elveszítsd azt az egyet is, amelyet istentől kaptál! – Mikor a császár fia látta, hogy semmit sem tehet ez ellen a hatalom ellen, fogta magát, és hazaindult. Útközben egyre azon törte a fejét, hogyan szabadíthatná ki feleségét Garázda Bas-Cselik karmai közül. Egyszerre azután eszébe jutott, amit sógorai mondtak, mikor egy-egy tollat adtak neki. Azt gondolta magában: „Azért is visszamegyek negyedszer is, és ha bajba jutok, meggyújtom a tollakat, hogy sógoraim segítségemre siessenek!” Azzal rögtön felkerekedett, és visszatért a barlanghoz, amelyben Garázda Bas-Cselik fogva tartotta feleségét. Már jó messziről látta, hogy Bas-Cselik valahova elment hazulról, szólt az asszonynak, az meg elcsodálkozott és megrémült, majd ezt mondta:

– Hát ennyire meguntad az életedet, hogy újra értem jöttél, az istenfádat!

Ő akkor elmesélte, hogy sógorai egy-egy tollacskát adtak neki, és a segítségére sietnek, ha bajba kerül.

– Hát ezért jöttem érted újra vissza – mondta –, de most fussunk azonnal!

Így is lett, hogy futásnak eredtek, de a Garázda Bas-Cselik ezt nyomban megneszelte, és már messziről odakiáltott:

– Állj meg, császár fia, nem menekülsz meg!

A császár fia meg, mikor meglátta Garázda Bas-Cseliket, elővette mind a három tollat meg a tűzszerszámot, azt addig csiholta, míg szikrát fogott, és mind a három tollat meggyújtotta. Garázda Bas-Cselik utolérte, miután sikerült neki a tollakat meggyújtania. Bas-Cselik nyomban kardot rántott, és kettévágta a császár fiát. No, de lássatok csodát! Abban a szempillantásban ott termett sárkányjaival a sárkánycsászár, sólymaival a sólyomkirály és a sasok seregével a sasok királya. Megütköztek Garázda Bas-Cselikkal, sok vér folyt ott a csata színhelyén, de Bas-Cselik megragadta feleségét, és elfutott vele.

A három császár meg közrefogta, nézegette a halott sógort. Megtanakodták, hogy föléléstik őt. Nyomban megkérdezték a három leggyorsabb sárkánytól, melyikük tudna leghamarabb vizet hozni a Jordán folyóból. Az egyik így szólt:

– Én hozok félóra alatt.

A másik így szólt:

– Én hozok negyedóra alatt.

A harmadik így szólt.

– Én kilenc pillanat alatt hozok.

Akkor a császárok odakiáltották a harmadiknak.

– Akkor indulj gyorsan te, sárkánykoma!

Ez széttárta tüzes erejét, és valóban kilenc pillanat múlva hozta is a Jordán vizét. A császárok ekkor fogták a vizet, megöntözték vele a császárfi szétvágott testén a sebeket. A sebek összenőttek, a császár fia nyomban feléledt, és talpra ugrott.

A császárok így figyelmeztették:

– Menj most haza, ha a halálból megmenekültél.

A császár fia azt felelte, hogy még egyszer szerencsét próbál, és feleségét mindenáron kiszabadítja. A császári sógorok így beszéltek:

– Ne menj, mert most valóban elpusztulsz, mert most már csak az az egy életed van, melyet istentől kaptál.

A császárfi meg hallani sem akarta, amit ezek tanácsoltak neki. A császári sógorok erre így szóltak:

– Hát menj, ha erővel menni akarsz, de feleségedet ne ragadd el azonnal, hanem mondd meg neki, tudja meg Garázda Bas-Cseliktől, hol van a vitézsége. Akkor, ha megtudtad, gyere, és mondd el nekünk, mi meg majd abban segítünk, hogy legyőzzük őt.

Akkor a császár fia feleségéhez lopakodott suttyomban, rávette őt, hogyan tudakolja meg, hol van Bas-Cselik vitézsége, és visszatért. Mikor Garázda Bas-Cselik hazaért, az asszony kérdezgetni kezdte:

– Hol van a te vitézséged, az istenfádat?

Garázda Bas-Cselik erre azt felelte:

– Az én vitézségem, kedves feleségem, a kardomban van.

Ekkor az asszony a kard mellé térdelt, és imádkozott.

Mikor ezt Garázda Bas-Cselik meglátta, hangosan hahotázott, és azt mondta:

– Ó, te bolondos asszony, az én vitézségem nem is a kardomban, hanem a nyilamban van.

Akkor az asszony a nyíl mellett fohászzkodott istenhez. Garázda Bas-Cselik meg azt mondta neki:

– Téged, asszony, bizony jól kiokosított valaki, hogy kitudakold, hol van az én vitézségem! Ha élne az urad, azt hinném, az tanított ki téged.

Erre az asszony fogadkozott, hogy nem tanította biz őt senki, mert nincs is olyan valaki, aki őt ilyenre taníthatná. Pár nap múlva eljött az ura, és ő elmondta neki, hogy még nem tudta meg, hol van Bas-Cselik vitézsége, a császárfi meg azt felelte neki:

– Tudakold csak tovább! – azzal elment.

Mikor Garázda Bas-Cselik hazajött, az asszony újra faggatta, hol van a vitézsége. Garázda Bas-Cselik erre azt mondta neki:

– No, ha te ennyire tiszteled az én erőmet, elmondom neked a való igazat arról, hogy hol van az én vitézségem.

Akkor így kezdte a beszédet:

– Nagyon messze innen van egy nagy magas hegység, abban a hegységben él egy róka, annak a rókának a szívében lakik egy madár, és abban a madárban van az én vitézségem. Azt a rókát nem lehet egykönnyen elfogni, mert az az alakját gyorsan át tudja változtatni.

Másnap, mikor Garázda Bas-Cselik elment hazulról, jött feleségéhez megint a császárfi, hogy megtudjon tőle mindent, az asszony meg bizony el is mondta, amit csak tudott. Ekkor a császár fia ment egyenesen császári sógoraihoz, azok meg már alig várták, hogy megtudják, hol van Garázda Bas-Cselik vitézsége. Nyomban fel is kerekedtek, és a császárfival együtt útra keltek. Mikor abba a magas hegységbe értek, elengedték a sasokat, hogy elfogják a rókát. A róka se volt rest, beugrott egy tóba, amelyik ott volt a hegység közepében, és nyomban hatszárnyú vadkacsává változott. A sólymok bezzeg nyomban utánaeredtek, kikergették onnan, az meg felrepült, és a felhők fölé szökött, a sárkányok meg a nyomába szegődtek. Akkor az hamar rókává változott, és a földön menekült, de itt meg a sasok vártak rá, és más hadsereg. Azok utolérték, és elfogták. A császárok parancsára a róka mellét felhasították, és kivették a szívét. Azután tüzet raktak, a szívét felvágták, onnan kivették a madarat, és a tűzbe vetették. Amint

a madár teste elégett, Garázda Bas-Cselik elpusztult. Akkor a császár fia fogta a feleségét, és ment vele haza a palotájába.

SE ÉGEN, SE FÖLDÖN PALOTA

Volt egy császár, annak volt három fia meg egy lánya, akit kalitkában őrzött, és úgy vigyázott rá, mint a szeme világra. Mikor a lány felcseperedett, egyik este megkérte apját, engedje el sétálni bátyjaival a császári udvar előtt. Az apja megengedte ezt neki, de alig lépett a lány a kapu elé, abban a szempillantásban rárontott az égből a sárkány, elragadta bátyjai mellől, és vitte magával a felhők közé. A testvérek hanyatt-homlok futottak apjukhoz, és elmondták, mi történt, meg azt is hozzátették, hogy elmennek ők testvérhúgukat megkeresni. Apjuk beleegyezett, hogy keresésére induljanak, adott mindegyiknek egy lovat, meg még sok mindent, ami az útra kellett, azután útnak eredt a három testvér.

Útjuk során, amint mentek, mendegéltek, egy palotára bukkantak, ám az a palota nem volt se égen, se földön. Ahogy odaértek, arra gondoltak, hátha ebben a palotában van a testvérhúguk, és nyomban meghányták-vetették, hogy és miképpen juthatnának be oda. Hosszas tanakodás, fontolgotás után elhatározták, hogy levágnak egy lovat, a ló bőréből bocskorszíjat hasítanak, azután a szíj egyik végét a nyílvesszőhöz erősítik, azt meg a megfeszített íjból kilövik, és az majd jó erősen belefúródik a palota falába, azon azután felmásznak.

A két fiatalabb testvér azt mondta a legöregebbnek, hogy vágják le a lovát, de az ebbe nem egyezett bele, a középső testvér se állt kötélnek, így a legfiatalabbik levágta a lovát, a lónak a bőréből bocskorszíjat hasított, annak egyik végét a nyílvesszőhöz erősítette, majd íját megfeszítette, és a nyílvesszőt a palota falába röpítette. Mikor azután arra került a sor, hogy a bocskorszíjon fölmászzanak, a két idősebb testvér megint szabódott, így végül a legfiatalabb testvér kapaszkodott föl rajta. Amint fölért, szobáról szobára járt, míg egy olyan szobára nem bukkant, amelyben testvérhúgát megpillantotta, aki egy széken ülve éppen a sárkányt tetvészte, az meg a fejét a lány ölébe hajtotta. Mikor meglátta a bátyját, nagyon megijedt, és csendesen kérlelte, fusson hamar, amíg a sárkány föl nem ébred, de biz' az nem hallgatott rá, hanem fogta a buzogányát, meglóbálta, és jól fejbe vágta vele a sárkányt, az meg félálomban odakapott, és megszólalt:

– Ejnye, de megcsípett valami!

Alig mondta el ezeket, a császár fia újra fejbe vágta, a sárkány meg így szólt a lányhoz:

– Már megint megcsípett valami!

Mikor a császár fia harmadszor is meglendítette a buzogányát, hogy fejbe vágja a sárkányt, akkor a húga a sárkány ágyékára mutatott, hogy oda üssön, mire a császár fia oda ütött, és a sárkány menten szörnyethalt. A császár lánya lelökte a sárkányt az öléből, odafutott bátyjához, megcsókolta, és kézen fogva végigvezette a palota minden szobáján. Legelőször abba a szobába vitte, melyben egy hollófekete paripa állt a jászolhoz kötve, és színezüst szerszám csillogott rajta. Azután a másik szobába vezette. Itt egy fehér ló állt a jászolhoz kötve, színarany szerszám ragyogott rajta. Végül bevezette egy szobába, melyben egy deres ló állt a jászolhoz kötve, és drágakővel kirakott lószerszám volt rajta. Mikor már ezeket a szobákat végigjárták, akkor a lány bevezette bátyját egy szobába, ahol egy lány ült, aki a kezében aranyrámát tartott, és aranyfonállal öltögetett. Innen egy másik szobába vezette bátyját, ahol egy lány aranyfonalakat fonogatott. Legutoljára egy olyan szobába vezette, ahol egy harmadik lány igazgyöngyöt fűzött koszorúba, előtte aranykötő aranycsibékkal, gyöngyszemeket csipegettek egy aranytepsiből.

Mikor bejárták az egész palotát, és mindent végignézték, visszamentek abba a szobába, ahol a sárkány holtan feküdt. Akkor a császár fia kihúzta a sárkányt, és lehajította a palotából a földre. Mikor a testvérek a sárkányt megpillantották, majd kilelte őket a hideg. A legfiatalabb testvér először a húgát bocsátotta le hozzájuk, azután egyenként mind a három lányt, kézímunkájával együtt. Ahogy sorba engedte őket lefelé, elgondolta, hogy melyiket kinek szánja. Amikor a harmadikat engedte lefelé a kötővel és a csibékkal, akkor bizony elhatározta, hogy azt magának szánja. A testvérek irigykedtek öccsükre, aki olyan bátor volt, hogy megtalálta és kiszabadította testvérhúgukat, ezért elvágta a bocskorszíjat, hogy az ne tudjon lejutni. Azután a mezőn a juhok mellett találtak egy kisbojtárt, azt átöltöztették, és vitték haza apjukhoz öccsük helyett. Testvérhúguknak és a lányoknak pedig keményen megparancsolták, hogy senkinek se merjenek szólni arról, amit láttak.

Ahogy telt-múlt az idő, a legfiatalabb testvér fönn a palotában megtudta, hogy bátyjai és a juhászbojtár esküvőre készülnek a lányokkal. Azon a napon, amikor legidősebb bátyja tartotta esküvőjét, a legfiatalabb testvér fölnyergelte a hollófekete paripáját, és mikor a násznép a templomból kifelé tartott, közékük röpült, bátyját, a vőlegényt úgy hátba vágta buzogányával, hogy az nyomban lefordult a lováról, ő meg röpült vissza, föl a palotába. Amikor megtudta, hogy középső bátyja is esküvőre készül, abban a pillanatban, amikor a násznép a templomból kifelé tartott, közékük röpült fehér lován, és középső bátyját úgy hátba vágta, hogy az is lefordult lováról, ő meg a násznépet ott hagyva elvágatott.

Amikor azután megtudta, hogy a kisbojtár készül esküvőre azzal a lánnyal, akit ő választott ki magának, fölnyergelte a derest, és a násznép közék röpült éppen akkor, amikor a templomból jöttek kifelé. A vőlegényt úgy vágta fejbe buzogányával, hogy az menten szörnyethalt. A lakodalmas nép felkerekedett, hogy elfogja a merénylőt, de ő nem is akart elfutni, hanem ott maradt közöttük, és elmondta, hogy ő a császár legfiatalabb fia, nem pedig a kisbojtár, és azt is elmondta, hogy bátyjai irigységből hagyták fönn a palotában, ahol ő találta meg testvérhúgát, és ő ölte meg a sárkányt. Mindezt testvérhúga meg a lányok is megerősítették. Amikor a császár ezt meghallotta, mérgében nyomban elkergette két idősebb fiát udvarából, a legkisebb fiát pedig összeeskette a lánnyal, akit az kiválasztott magának, és megtette őt örökösének, hogy majd halála után az egész birodalomban ő uralkodjon helyette.

AZ ÁLLATOK BESZÉDE

Volt egyszer egy embernek egy juhásza, aki sokáig hűségben és becsületben szolgálta gazdáját. Amint egyszer terelgette juhait, sziszegést hallott az erdőből, de nem tudta, mi lehet az. Elindult a hang nyomába, és bement az erdőbe megnézni, mi lehet az. Hát látta, hogy tűz van a tisztáson, és a közepén egy kígyó sziszegett. A juhász csak nézte, nézte, mit csinál a kígyó, mert a lángok körülfogták, egyre szorosabban. Ekkor a kígyó így kiáltott a lángok közül:

– Az istenért, ments ki a lángokból, te juhász!

Erre a juhász a láng felett benyújtotta a botját, a kígyó meg a boton kimászott, rákúszott a juhász kezére, majd onnan a nyakába ért, és rá is tekeredett. A juhász szörnyen elcsodálkozott rajta, és így szólt a kígyóhoz:

– Hát ez meg mifele csúfság! Kiszabadítottalak téged, magamat meg elveszejtettem!

A kígyó így felelt neki:

– Ne búsulj, hanem vigyél csak haza apámhoz! Az én apám a kígyók császára.

Ekkor a juhász könyörgött a kígyónak, és megmagyarázta, hogy nem hagyhatja el a juhait, de a kígyó így szólt:

– A juhokra ne legyen gondod, azoknak nem lesz semmi bántódásuk, gyere csak mielőbb velem!

A juhász elindult az erdőn keresztül a kígyóval, és végül elért egy kanhoz, de az a kapu csupa kígyóból állt. Amikor odaértek, a kígyó a juhász nyakában füttyentett egyet, a kígyók meg tüstént utat nyitottak nekik. Akkor a kígyó így szólt a juhászhoz:

– Amikor apámhoz érünk a palotába, bármit kérhetsz tőle: ezüstöt, aranyat, drágakövet, mindent megad neked, de te ne fogadj el semmit, hanem kérd tőle el az állatok beszédét. Majd sokáig vonakodik, de végül mégis odaadja neked.

Ezalatt beértek a palotába a kígyó apjához. A kígyók császára sírva kérdezte a fiát:

– Hol voltál fiam, az istenért?

Az meg szép sorban elbeszélte, hogy körülvették a lángok, és miképpen szabadította meg őt a juhász. Ekkor a kígyók császára így szólt a juhászhoz:

– Mit kívánsz tőlem, amiért megmentetted a fiamat?

A juhász azt felelte:

– Nem kérek tőled semmi mást, csak azt, hogy add nekem az állatok beszédét.

A kígyócsászár azt felelte:

– Nem való az neked, mert ha én neked adom, és valakinek elárulod, menten meghalsz. Kérj inkább valami mást, amit csak akarsz, mindent megkapsz tőlem.

Erre a juhász így válaszolt:

– Ha adni akarsz valamit, add nekem az állatok beszédét, ha pedig azt nem adod, hát isten veled! Nekem nem kell semmi más!

Azzal indult is kifelé. Akkor a császár visszatartotta, és így szólt:

– Válj csak! Gyere ide, ha már éppen azt akarod. Tátsd ki a szád!

A juhász eltátotta a száját, a kígyók császára a szájába köpött, és azt mondta:

– Most köpjél te az én számba.

A juhász a kígyó szájába köpött, a kígyók császára újra a juhász szájába köpött, és így háromszor köptek egymás szájába, majd így szólt hozzá a kígyók császára:

– Most tied az állatok beszéde. Menj isten hírével, de fejeddel játszol, ha bárkinek elárulod, mert menten meghalsz, ha bárki is megtudja tőled.

A juhász elindult az erdőn át, és amint ment az erdőben, hallotta és értette mindazt, amit a madarak, a fűvek beszéltek, meg mindent, ami körülötte történt. Mikor elért a juháihoz, azok mind egy szálig megváltak, és békésen pihentek. Ledőlt, hogy kipihenje magát. Alighogy lepihent, odaröpült két holló, rászálltak egy fara, és megszólaltak saját nyelvükön:

– Ha tudná ez a juhász, hogy alatta egy mély repedésben a föld alatt egy tele pince arany és ezüst van.

Amikor a juhász ezt meghallotta, elment a gazdájához, és elmondta neki, a gazda meg odahajtott a kocsijával. Kiásták együtt a pinceajtót, a kincset meg hazavitték. Ez a gazda becsületes ember volt, így az egész kincset a juhásznak adta, és azt mondta neki:

– Itt van, fiam, ez mind a te kincsed, ezt az isten adta neked. Hanem építs magadnak házat, házasodjál meg, és éljél belőle.

A juhász fogta a kincset, házat épített, megházasodott, és élt, éldegélt, azután nemsokára ő lett nemcsak a falu, de a környék legmódosabb gazdája is. Volt juhásza, gulyása, csikósa, kondása, birtoka, nagy gazdasága.

Egyszer karácsony előtt azt mondta a feleségének:

– Készíts, asszony, bon, pálinkát, és mindent, ami kell, mert holnap kimegyünk a tanyára, hogy elvigyünk mindent a juhászoknak, hadd vigadozzanak azok is.

Az asszony szót is fogadott, és úgy tett mindent, ahogy az ura megparancsolta. Mikor másnap kimentek a tanyára, akkor este a gazda azt mondta a juhászoknak:

– Most szedelőzködjetek, igyatok, egyetek, vigadjatok, én meg majd egész éjjel őrzöm az állatokat.

Így azután a gazda kiment, és az éjszakát az állatok közt töltötte. Egyszer csak éjfél tájban felüvöltöttek a farkasok, és a kutyák nagyon ugattak. A farkasok megszólaltak farkasnyelven:

– Jöhetünk-e kárt tenni, hogy legyen számotokra is ennivaló?

A kutyák pedig így válaszoltak kutyanyelven:

– Jöjjetek csak, hogy mi is jóllakhassunk!

De a kutyák közt volt egy öregebb, amelyiknek már csak két foga volt mindössze. Ez az öreg kutya azt mondta a farkasoknak:

– Ezt meg ezt nektek! Amíg nekem ez a két fogam még megvan, nem tesztek kárt az én gazdám jószágában!

A gazda meg mind kihallgatta, és meg is értette, amit ezek beszéltek. Amikor reggel felvirradt, megparancsolta, hogy az öreg kutyán kívül minden kutyát verjenek el alaposan. A szolgák kérelték gazdájukat:

– Az istenért, gazduram, nagy kár értük.

A gazda meg így válaszolt:

– Azt tegyétek, amit mondtam!

Összekészülődtek a feleségével együtt, és hazaindultak lovaikon. A gazda csődörön, az asszony kancán lovagolt. Amint mentek, mendegéltek, a gazda előrelovagolt, az asszony meg lemaradt. Felnyerített ekkor a gazda lova, és így szólt a kancához:

– Gyere már gyorsabban, miért maradtál le!

A kanca így válaszolt:

– Könnyű neked, te csak egy urat viszel, de én hármat. Viszem a gazdaasszonyomat, benne a gyermekét, bennem meg a csikómat.

Erre a gazda hátranézett, és elmosolyodott, az asszony meg ezt észrevette, megsarkantyúzta a kancát, és utolérte az urát.

Megkérdezte tőle, mit nevetett. Az meg így válaszolt:

– Semmit, csak úgy nevettem!

No, de az asszonyt ez nem nyugtatta meg. Unszolta az urát, mondja meg, mit nevetett.

Az meg csak köntörfalazott:

– Az istenért, asszony, hagyjál békében! Mi a csuda ütött beléd? Magam sem tudom.

Minél jobban kertelt az ember, az asszony annál erőszakosabban unszolta, hogy mondja meg, mit nevetett. Végül azt mondta az ura:

– Ha elmondom neked, nyomban meghalok.

Az asszony ezzel se törődött, egyre csak unszolta, mondván, nem lehet másként, meg kell mondja, miért nevetett. Eközben hazaértek. Amint leszállt az ember a lováról, nyomban megrendelte a koporsót, és mikor az elkészült, a ház elé tette, és így szólt a feleségéhez:

– Íme, most befekszem a koporsóba, hogy elmondjam neked, miért mosolyodtam el. De ahogy mondtam neked, nyomban meg fogok halni.

Azzal befeküdt a koporsóba, még egyszer körülnézett, hát az az öreg kutya jött ide a jószágtól, leült a fejéhez, és sírva fakadt.

Mikor ezt az ember észrevette, így szólt a feleségéhez:

– Hozz egy darab kenyeret, és add ennek a kutyának.

Az asszony hozott egy darab kenyeret, és a kutya elé vetette, de a kutya rá sem nézett. A kakas meg odajött, és csipegetett a kenyérből. Ekkor így szólt hozzá a kutya:

– Te boldogtalan, telhetetlen, neked most az evésen jár az eszed, mikor látod, hogy a gazdánk meg fog halni!

A kakas meg így válaszolt:

– Hát csak haljon meg, ha bolond. Nekem száz feleségem van, és mind a százat egyetlen szem kölesre terelem össze, ha rátalálok valahol. Amikor odajönnek, én bekapom azt is, és ha valamelyiknek

nem tetszik, jól odavágok neki a csőrömmel, a gazdánk meg ezt az egyet se tudja megjuhászítani.

Amikor az ember ezt meghallotta, kiugrott a koporsóból, elővette a botot, az asszonyt meg behívta a szobába:

– Gyere, asszony, hadd mondok meg, miért nevettem.

Aztán jól elnászpángolta:

– Nesze, asszony, ezen nevettem! Nesze, nesze, ezen nevettem!

Így azután az asszony megnyugodott, és soha többé nem kérdezte, hogy miért nevetett az ura.

A KECSKEFÜLÜ CSÁSZÁR

Volt egyszer egy császár, akit Trajának hívtak. Ennek a császárnak kecskefüle volt. Hívatta a borbélyokat sorba, hogy megborotválják, de anélkül már egyszer ott járt, nem jött biz' az soha többé vissza, mert mihelyt megborotválta valamelyik, attól a császár mindig megkérdezte, mit látott rajta, és ha a borbély azt mondta, hogy kecskefüleket látott, nyomban lefejeztette.

Végül sor került egy borbélyra, aki betegséget színlelt, és nem ment el, hanem elküldte maga helyett a borbélylegényét. Amikor az a császár elé került, megkérdezte tőle a császár, miért nem jött a mester, a legény meg azt felelte, azért nem jött, mert megbetegedett.

Ekkor a császár leült, és a legény megborotválta. Borotválás közben jól látta, hogy a császárnak kecskefüle van, de mikor az megkérdezte, mit látott rajta, a legény azt felelte, hogy semmit sem látott biz' ő. Traján császár ekkor tizenkét dukátot adott neki, és meghagyta, hogy ezentúl csak ő jöhet őt borotválni.

Mikor a legény hazaért, kérdezte tőle a mester, mi újság a palotában. Azt felelte, hogy minden rendben van. Azt is elmondta, hogy ezentúl mindig neki kell megborotválnia a császárt, azután megmutatta a tizenkét dukátot is, amit a császártól kapott, de azt nem mondta meg, hogy a császárnak kecskefüle van.

Ettől kezdve mindig ez a legény járt borotválni a császárt, és minden borotválásért tizenkét dukátot kapott, de azt nem árulta el az ég egy világon senkinek, hogy a császárnak kecskefüle van.

Később mégsem hagyta nyugton a gondolat, hogy nem mondhatja el senkinek, amit tud, ezért lassan elemésztette magát, egészen belefogyott, belesápadt a titkolózásba.

Egyszer azután észrevette ezt a mester, és kérdezgette, mi baja. A legény végül sok unszolás után bevallotta, hogy valami nyomja a lelkét, de nem mondhatja meg senkinek, hogy mi az.

– Mindjárt megkönnyebbülnék – mondta –, ha elmondhatnám valakinek.

Erre a mester ezt mondta neki:

– Mondd el nekem, én nem mondom el senkinek, de ha nekem nem mered elmondani, eredj, és gyónd meg a papnak, ha meg neki se akarsz megmondani, menj a városon túl a mezőre, ássál ott egy

gödröt, dugd bele a fejedet, és abba mondd el háromszor, amit tudsz. Azután temesd be ismét a gödröt.

A legény a harmadik tanácsot fogadta meg. Kiment a városon kívül a rétre, ott gödröt ásott, beledugta a fejét, és háromszor mondta:

– Traján császárnak kecskefüle van.

Azután betemette a gödröt, megnyugodott, és hazament.

Nemsokára kihajtott a gödörből egy bodzabokor, amelynek három vesszeje szálegyenesre nőtt. Amikor a juhászbojtárok rábukkantak a bokorra, levágták annak egyik ágát, és furulyát faragtak belőle, de mikor belefújtak, az egyre csak azt fújta:

– Traján császárnak kecskefüle van.

Híre ment ennek a városba is, végül eljutott Traján császár fülébe, hogy a furulyák azt furulyázzák:

– Traján császárnak kecskefüle van.

Mikor ezt a császár meghallotta, magához hívatta a borbélylegényt, és megkérdezte:

– Mit híresztelsz te rólam az embereknek, hékás?

Az meg szegény egyre-másra bizonygatta, hogy nem mondott biz' ő senkinek semmit, pedig jól látta, hogy milyen füle van a császárnak. Erre a császár előrántotta kardját, hogy lenyisszantsa a legény fejét, az meg kétségbeesésében elmondott neki sorban mindent. Elmondta, hogyan gyónt meg a gödörnek, hogyan nőtt azon a helyen azóta bodzabokor, melynek minden vesszejéből minden furulya azt furulyázza, amit ő a földnek meggyónt.

Felült vele ekkor a császár a kocsijára, és arra a helyre vitette magát, hogy megtudja, mi az igazság.

Ott bizony már csak egy vessző árválkodott. Traján császár nyomban megparancsolta, hogy csináljanak abból a vesszőből furulyát, mert hallani akajja, hogyan szól.

Amikor azután elkészült a furulya, mindjárt belefújtak, az meg bizony azt fújta:

– Traján császárnak kecskefüle van.

Így azután a császár maga is meggyőződött róla, hogy a világon semmit sem lehet eltitkolni. Megkegyelmezett a borbélylegénynek, és attól kezdve megengedte, hogy bármelyik borbély megborotválja.

A CSODATEVŐ KÉS

Egyszer egy legény megfogadta, hogy senki más nem lesz a felesége, csak a császár lánya. Egy napon elment gyalog a császárhoz, és megkérte a lánya kezét. A császár nem merte azt mondani, hogy nem adja neki a lányát, hanem így szólt hozzá:

– Jól van, fiam, neked adom a lányt, de nyolc napon belül szerezz nekem egy tiszta fehér lovat, amelyen egy folt sincsen, egy másik tiszta fekete fejű vörösderest, amelyiken még senki sem lovagolt, és egy harmadik patkolatlan fehér lábú hollófekete lovat, amelyiknek tiszta fehér a feje. Ezeket nekem és császárné feleségemnek ajándékozzad, meg még annyi kincset, amennyi erre a három lóra ráfér. Ha mindezt meg nem teszed, nem lesz a tied a lány!

Mikor ezeket a legény meghallotta, sokféle gondolat megfordult a fejében, de végül köszönetét mondott a császárnak a lányért, és ahogy jött, el is ment isten hírével.

Szerencsére amíg a legény a császárral beszélgetett, a császár lánya mindent hallott, és megleste a legényt, akit szebbnek látott minden legénynél a világon. Mindjárt írást készített, és a legény után küldte leghűségesebb szolgájával. Azt írta a legénynek, hogy másnap korán reggel jöjjön el hozzá titokban, és nehogy másképp cselekedjen, ha őt feleségül akarja venni. Miután az írást elküldte, még azon az éjszakán ellopta apjától észrevétlenül annak csodatévő kését. Így ment másnap korán reggel a legény elé, aki el is indult a találkozóra, ahogy a lány azt megírta neki.

Alig találtak össze, kézen fogták egymást, így ismerkedtek meg, és így vallották be, hogy szeretik egymást. Mindjárt megesküdtek, hogy nem választhatja el őket egymástól soha semmi, csak a fekete föld.

Azt mondta ekkor a császár lánya:

– Itt ez a ló, amelyiken idejöttem. Ül rá hamar, és indulj gyorsan keletnek Tündérországba. Mikor egy hármashegyhez érsz, fordulj jobbról bal felé, amíg egy gyöngyözött mezőt meg nem pillantasz. Onnan válassz azután magadnak három olyan lovat, amelyet apám mondott neked. Ha a lovak megrémülnek, te csak vedd elő ezt a kését, fordítsd a nap felé, hogy beragyogja az egész mezőt, akkor a lovak maguktól odajönnek hozzád, és lábad elé

heverednek, mint a kezes bárányok. Könnyen elfoghatod és idevezetheted őket. Mikor elfogtad a lovakat, nézzél körül, amíg meg nem látsz a mező közepében egy virágzó bokrot. A gyökere mézből, ágai ezüsből, virágainak szirmai aranyból vannak. Menj oda, vágd bele a kés fokát a gyökereibe, az akkor megnyílik, és ontja majd a kincset. Vegyél majd mindenből, amennyi kell, málházd fel a lovakat vele, azután nyargalj velük ide, így majd császár apám kérésének eleget teszel, és neked ajándékoz engem.

Mikor a legény ezt meghallotta, megörült nagyon, felült a lány lovára, övébe akasztotta a csodatévő kést, és elindult egyenesen Tündérországba. Mikor a hármass hegyoromhoz ért, megpillantotta a gyöngymezőt, és a mezőn sokféle lovat látott legelni. Mikor odaért a mezőre, a lovak megijedtek, de ő elővette kését, és a nap felé fordította. Ekkor olyan fényesség támadt, hogy ragyogott az egész mező, mint amikor feljön a nap az égre. Jött hozzá nyomban a sok ló, és mind térdre ereszkedett előtte, ahogy odaért. Ő meg válogatott közülük, és kiválasztott három olyat, amilyent a császár kívánt. Mikor a lovakat kiválasztotta, ide-oda nézegetett a mezőn, és a közepén meglátta azt a bokrot. Odament hozzá, késével megkocogtatta a gyökerét, és mit látott! Megnyílt a gyökérzet, és ontotta a tömérdek kincset. És ő megtöltötte a zsákokat, azokat felrakta a három lóra, és elindult a császárhoz.

Mikor odaért a császár elé, és az meglátta a lovakat és a kincset, elcsodálkozott nagyon, de már nem volt mit tennie. Odaígérte a lányát, és megkérdezte, milyen és mennyi hozományt kér. A legény azt felelte:

– Felséges császárom, elsőnek a lányodat kérem, a csodatévő késedet meg ráadásnak!

A császár mind a kettőt neki ajándékozta, így ezután énekelve indult hazafelé a lánnyal és a csodatévő késsel.

A VASEMBER

Volt egy császár, és annak három fia volt. Mikor eljött az ideje, hogy megnősüljenek, apjuk megparancsolta, hogy kapaszkodjanak föl a bástyatoronyba, és nyilukból lőjenek valamerre. Azután ahova a nyílveaszőjük becsapódik, onnan hoz nekik feleségnek való lányt.

Mikor kilőtték nyílveaszőjüket, a két idősebb fiúé két városba talált be. a legfiatalabbik testvéré azonban elveszett. Keresték azt mindenfelé, de sehol sem találták. Keresés közben rábukkantak egy elhagyott mély kútra, és abban láttak egy nagy békát. Ennek a békának a szájában volt a legfiatalabb fiú nyílveaszője. Jelentették hamar a császárnak, és mikor ezt a császár megtudta, akkor a két idősebbik fiának hozott a két városból menyasszonyt, a legfiatalabbiknak meg elhozta a kútból azt a békát, összeházasította őket, és nagy mulatozást rendezett nekik. A két idősebbik fiút összeadták a két lánnyal, a legfiatalabbikat meg a békával. A békából minden éjjel gyönyörű szép lány jött elő, amelyikhez hasonlót az egész birodalomban nem találtak. Mikor a béka bőréből előbújt a lány, a földön csak a béka bőre maradt. Reggel a lány mindig visszabújt abba a bőrbe. Így azután továbbra is béka volt nappal, éjjel meg lány. Néhány nap múlva megkérdezte a császár fiát az anyja:

– Az istenért, fiam, hogy is bírod elviselni azt a varangyot?

A fiú így felelt:

– Látnád, anyám, hogy milyen szép lány az minden éjszaka, mikor az ingéből kibújik! Olyan szép lány lesz akkor belőle, hogy nem találni párját sehol a világon!

Azt mondta akkor az anyja:

– Az istenért, fiam, szabaduljunk meg örökre attól a békabőrtől! Este lopd el az ingét, tedd ki az ablakba, én meg majd csendben elveszem onnan, bedobom a kemencébe, hogy elégjen.

A fiú szót fogadott anyjának, és este, mikor a lány előbújt a békabőrből, ellopta, és kitette az ablakba. Az anyja meg odajött, elvette onnan, és bedobta a kemencébe, hogy elégjen. Hajnalban azután felkelt a lány, és kereste az ingét, hogy újra béka legyen, de mivel az nem volt sehol, így lány maradt örökre. Ahogy reggel kiment a szobából, csodájára jártak, amikor meglátták. Olyan csodaszép lány volt, hogy nem győztek gyönyörködni szépségében.

Mikor érkezett az első vasárnap, a császárné három menyével elment a templomba. Amikor kiléptek a templomból, az emberek annyira bámulták ezt a szépséget, hogy a császárnéra rá se hederítettek. A császárnét meg elfogta az irigység, és mikor visszatért a palotába, azt mondta férjének:

– Nem ülök veled egy asztalhoz, amíg a legfiatalabb fiadat el nem zavarod a palotából!

A császár alig bírta valamennyire megnyugtatni és megvigasztalni a feleségét.

Elérkezett a második vasárnap is, és a császárné templomba ment megint a három menyével. Mikor kiléptek onnan, az egész nép odagyűlt gyönyörködni a császár legfiatalabb menyének szépségében. Ahogy a császárné hazaért, rátámadt a férjére:

– Vagy ő megy a háztól, vagy én!

Mikor a császár látta, hogy nincs mit tenni, magához hívatta legfiatalabb fiát, és így szólt hozzá:

– Hallom, amint azzal dicsekszel, fiam, hogy te egy szakajtó kölessel száz disznót jól tudsz lakatni.

Az meg szegény egyre hányta magára a keresztet, mondván, hogy neki ilyesmi soha eszébe se jutott.

A császár meg csak hajtogatta a magáét:

– Ha ezt meg nem teszed, a fejedet vétetem!

A szerencsétlen fiú ekkor sírva ment a feleségéhez, az meg megkérdezte tőle, hogy mi baja. Elmondott neki a férje mindent töviről hegyire.

Azt mondta akkor a felesége:

– Ne törődj vele, menj el ahhoz a kiszáradt kúthoz, ahol engem találtak, hajolj fölébe, és kiáltd bele: „Sógor, sógor!” – Az majd válaszol neked, és megkérdezi, mit akarsz, te meg akkor mondj el neki mindent, ami történt.

A császár fia szót fogadott a feleségének, odament a kúthoz, és bekiáltotta:

– Sógor, sógor!

A sógora kiszólt a kútból:

– Mit akarsz?

Akkor ő elmondta, hogy az apja lefejezteti, ha egy szakajtó kölessel nem lakat jól száz disznót.

Így szólt ekkor a sógora:

– Várj egy kicsit!

Azzal kidobott a kútból egy kanászt, és így szólt:

– Vegyél ki a hombárból egy szakajtó kölest, és azután ne legyen gondod semmire. A kanász majd utána annyit hord ki, amennyi kell, de őt nem látja majd senki.

Fogta magát ezután a császár fia, és hazament a kanással együtt. Mikor hazaértek, a disznók már ott sivalkodtak éhesen az udvarban. Várták nagyon, hogy enni kapjanak. Odajött nyomban a palota egész népe megnézni, mi lesz most. A császár legfiatalabb fia akkor kinyitotta a hombárt, kihozott onnan egy szakajtó kölest, és a disznók elé öntötte. A disznók ettek, a kanász meg szórta elébük egyfolytában a kölest, de őt nem látta senki.

A császár csodálkozva nézte, hogyan lakott jól száz disznó egy szakajtó kölestől. A kanász ezután elment onnan a dolga után.

Egy idő után a császár újra magához hívatta legfiatalabb fiát, és ezt mondta neki:

– Hallom, amint azzal dicsekszel, fiam, hogy egy vödör vízzel meg tudsz itatni száz ökröt!

Szegény fiú kétségbeesett, és bizonygatta, hogy neki ilyesmi soha eszébe sem jutott. A császár azonban nem hagyta, hogy erről tovább beszéljen, hanem azt mondta neki:

– Ha ezt meg nem teszed, a fejedet vétetem!

Akkor szegény sírva hazament. Mikor a felesége meglátta, hogy sír, megkérdezte tőle, mi baja, ő meg elmondta, hogyan ijesztgeti megint az apja. Akkor azt mondta a felesége: – Menj oda megint ahhoz a kúthoz, és kiáltd bele: „Sógor, sógor!” – Az most majd mérges lesz, és azt mondja neked: „Hát te milyen vő vagy, vigyen el az ördög! Mit akarsz megint?” – Te meg akkor mondd neki ezt: „A szükség kergetett hozzád” – és utána mondj el neki mindent sorjában.

A császár fia szót fogadott a feleségének, és elment a kúthoz. Ott így kiáltott:

– Sógor, sógor!

A sógora mérgesen felelt neki:

– Hát te milyen vő vagy, vigyen el az ördög!

Ő meg így felelt:

– A szükség kergetett hozzád, sógor, mert apám azt parancsolta, hogy egy vödör vízzel itassak meg száz ökröt.

Akkor a sógora azt mondta:

– Válj egy kicsit!

Azután kidobott a kútból egy gulyást, és így szólt:

– Te csak egy vödör vizet húzzál fel a kútból, azután ne törődj semmivel, ne legyen semmire gondod! A gulyás majd annyi vizet húz, amennyi csak kell, de őt nem látja senki.

A császár fia megköszönte sógorának a szívességet, azután fogta magát, és a gulyással együtt hazament. Az ökrök már ott ácsorogtak szomjasan a vályúnál, várták, hogy inni kapjanak. Akkorra már a palota egész népe odagyűlt megnézni, mi lesz most. A császár fia meg felhúzott egy vödör vizet, beleöntötte a vályúba az ökröknek, az ökrök ittak, a gulyás meg egyfolytában hordta nekik a vizet a vályúba, de őt nem látta senki.

A császár csodálkozva nézte, hogyan iszik meg száz ökör egy vödör vizet. A gulyás ezután elment onnan a dolga után.

Kis idő múlva magához hívatta megint a császár a legfiatalabb fiát, és így szólt hozzá:

– Hallom, fiam, amint azzal dicsekszel, hogy ide tudod vezetni a vasembert.

Ez meg szegény bizonygatta, hogy ilyesmi bizony neki soha eszébe sem jutott, de a császár rászólt:

– Egy szót se tovább! Ha ezt meg nem teszed, a fejedet vétetem!

Elment ekkor szegény a feleségéhez sírva, a felesége meg, mikor látta, hogy sír, azt kérdezte:

– Hát te miért sírsz?

Elmondta akkor, hogy mi történt már megint.

A felesége azt mondta erre:

– Menj újra a kúthoz, és kiáltsad bele: „Sógor, sógor!” – Az meg mérgesen válaszol neked, és azt mondja: „Hát te milyen vő vagy, vigyen el az ördög!” – Te meg csak mondd neki ezt: „Az istenért, sógor, a szükség kergetett hozzád”, és mondjál el neki mindent sorjában.

Szót fogadott akkor a császár fia a feleségének, elment a kúthoz, és belekiabált:

– Sógor, sógor!

Az meg mérgesen így válaszolt:

– Hát te milyen sógor vagy, vigyen el az ördög! Mit akarsz már megint?

– Az istenért, sógor, a szükség kergetett tehozzád. Apám azt parancsolta, vigyem el hozzá a vasembert, mert beszélgetni akar vele.

Akkor azt mondta a sógora:

– Válj rám egy kicsit, mert most én megyek ki a kútból, de nehogy megijedj, és meg ne rémülj tőlem!

Kis idő múltán előjött a sógora, a vasember. Hatalmas szörnyeteg volt az, és bunkósbotját maga után húzta a földön. Az úgy feltúrta a földet, és olyan barázdát hasított mögötte, mintha nyolc ökör szántott volna.

Mikor a császár messziről észrevette, hogy közeledik a vasember, megrémült, bezáratta a palota kapuit, ő meg a legfelső toronyerődbe menekült, és ott bezáratta magát.

Ahogy odaért a vasember, zörgetett a kapun, hogy nyissák ki neki, de mikor látta, hogy nem nyitnak kaput, odavágott öklével, az meg nyomban kettétört. Így nyitotta ki sorba az összes ajtót, amíg elért egészen a császárig.

Amikor odaért, megkérdezte:

– Minek hívatnál?

A császár hallgatott, mint aki megkukult.

– Mi dolgod neked énvelem? – kérdezte a vasember.

Azután odakoppintott homlokára, az meg nyomban kilehelte a lelkét. Akkor fogta a vasember a sógorát, és megtette császárnak. Így uralkodott ezután a császár legfiatalabb fia, feleségével együtt, élete végéig.

A CSÁSZÁR LÁNYA ÉS A KISKONDÁS

Volt egy császár, annak volt egy lánya, amelyik három jegyet viselt magán. A homlokán csillag volt, a mellén nap, a térdén pedig volt egy hold. Mikor eladó sorba került a lány, azt mondta az apjának, hogy olyan legényhez nem megy feleségül, aki nem találja ki, hol vannak a jegyei, de aki kitalálja, ahhoz hozzámegy, akár szegény lesz az, akár koldus. Mikor híre ment ennek szerte a világon, jöttek kérőbe a császárok és királyok, de ő nem akart közülük egyikhez sem feleségül menni, mert nem találták ki a jegyeit.

Egyik alkalommal kísértált udvarhölgyeivel, és találkozott a mezőn egy szegény fiúval, aki egy göbét legeltetett három malacával. A göbe éppen szoptatta őket. Mikor a császár lánya észrevette a kismalacokat, nagyon megtetszettek neki, és odament a kiskondáshoz, aki kicsit távolabb állt a göbétől, és megkérdezte:

– Adnál-e nekem egy kismalacot a göbe alól?

A kondás így felelt:

– Adok én, kisasszony!

Az meg megkérdezte:

– Mennyiért adod?

A kondás azt mondta:

– Nem kell érte semmi, hanem csak azt kérem tőled, húzd el a fátylat az arcodról, hogy lássalak!

A császár lánya meglepedkezett az arcán lévő jegyről, és félrehúzta a fátylat. A kondás meglátta a jegyet, azután megfogott egy malacot, és odaadta neki. A lány elvette a malacot, és boldogan hazament a többi lánnyal.

Mikor a gyerek este hazahajtotta a göbét a két kismalaccal, az apja megszidta nyomban:

– Verjen meg az isten, hova lett a kismalac? Én azt nézem, hogy kuporgassak, te meg mindent elherdálsz!

A gyerek nem akarta megmondani, kinek adta a malacot, hanem azt mondta, hogy elaludt, a malac meg eltűnt.

Amikor a császár lánya hazaért, anyjának is, apjának is megmutatta a kismalacot. Mindkettőjüknek megtetszett, mivel igen szép kismalac volt, és azt mondták a lánynak, jó lenne, ha még egyet kaphatna. Az meg azt mondta, van ott még kettő is. Másnap azután újra elindult udvarhölgyeivel, és elment a kiskondáshoz,

akitől kért még egy malacot. A kiskondás azt mondta, hogy odaadja a malacot, de mutassa meg előbb a mellét. A lány kibontotta mindjárt az inge elejét, és a kondás meglátta rajta a jegyet. Ezután odaadta a másik malacot is.

A császár lánya fogta a malacot, és vidáman indult vele haza, a kiskondás pedig a göbével és az egy kismalacával szintén hazament. Az apja a második malac miatt még jobban összeszidta.

Harmadnap odajött megint a császár lánya, és elkérte tőle a harmadik malacot is. Meg is ígérte neki, de azt kérte tőle, hogy emelje fel térdig a szoknyáját, és mutassa meg a térdét. A lány megmutatta a térdét, és mikor a kiskondás meglátta a jegyét, odaadta neki a harmadik malacot is. A császár lánya hazament azután a harmadik kismalaccal, a kiskondás pedig a göbével. Alig úszta meg verés nélkül, annyira összeszidták otthon.

Egy idő után azt mondta a kondás az anyjának, hogy dagasszon neki pogácsát, süssön meg egy csirkét, a kulacsát meg töltsse tele borral, és adjon mellé egy szál bazsalikomot is. Az anyja mindezt elkészítette, és betette a tarisznyájába. A kondás vállára akasztotta tarisznyáját, és így szólt anyjához indulás előtt:

– Elmegyek, anyám, hogy kitaláljam én is a császárlány jegyeit!
Adja isten, hogy kitaláljam!

Azt mondta erre az anyja:

– Jaj, édes fiam, nincs nekünk olyan szerencsénk!

Az megint azt mondta:

– Én reménykedem, hogy megsegít az isten!

Ezután elindult, és elért a császár udvarába, ahova akkor érkezett egy török is, hogy kitalálgassa a jegyeket a császár lányán.

Amikor odavezették őket a lány elé, azt mondta a török a kiskondásnak:

– No, öcsém, beszélj előbb te, én tudom jól, mit kell mondani!

Ekkor a kiskondás hozzáfogott a beszédhez:

– Ugye, te lány, csillag van a homlokodon?

Alighogy ezt kimondta, belevágott a szavába a török:

– Bizisten, egyet gondoltunk!

A lány felfedte arcát, és azt mondta a fiúnak:

– Hát ezt eltaláltad, de mondd meg most nekem, mi van a mellemen?

A fiú így felelt:

– A nap van a melleden!

A török nyomban rámondta:

– Így van bizony! Éppen ki akartam én is mondani!

A császár lánya kitakarta a mellét, és azt mondta a fiúnak:

– Ezt is eltaláltad! Mondd meg nekem, mi van a térdemen?

A fiú így felelt:

– A hold van a térdeden!

A török erre:

– Hitemre, öcsém! Mi lesz most velünk? Ezt én mind tudtam!

Akkor nagy zavar támadt, hogy mi legyen most. A lány a törökhöz húzott, mert deli legény volt, és az öltözete is úrias volt, a kiskondás meg csak olyan szegényes gúnyát viselt.

Végül elrendelték, hogy mindketten töltsenek egy éjszakát a lánnyal, és azé legyen, amelyik felé fordulva találják reggel a lányt. Éjjel azután lefeküdtek aludni, és a lány a török felé fordult. Ekkor a fiú felkelt, és kiment, a lány meg megparancsolta a töröknek:

– Eredj hamar utána, és akármit tesz, csináld utána!

A fiú odakint leguggolt, és elővette tarisznyájából a pogácsát, a sült csirkét meg a kulacs bort, és enni-inni kezdett. A török meg a sötétben azt hitte, hogy a dolgát végzi, leguggolt hát ő is, és nagy kínkeservesen ő is elvégezte. Eközben meghallotta a török, hogy a fiú valamit eszik, rágcsál is közben, hát azt hitte, hogy eszi a saját piszkát. Ő is hozzálátott, hogy egye a sajátját. Mikor a kiskondás teleette-itta magát, elővette a bazsalikomot, bedörzsölte vele az arcát. A török most azt hitte, hogy azzal be is dörzsöli magát a fiú, gyorsan ő is jól bekente arcát a maradékkal.

Ezután mindketten bementek a szobába, és a lány mellé feküdtek. Egyik az egyik, másik a másik oldalára. A lány ismét a török felé fordult, de nem tűrte el a bűzt, és undorral fordult a kiskondás felé, aki szagos volt a bazsalikomtól. Reggel azután a lányt a kondás felé fordulva találták. Ott élt ezután a kiskondás, mint a császár veje. Odahozta apját, anyját, és életük végéig boldogan éltek.

A MADÁRLEÁNY

Volt egy király, annak egy fia volt, és amikor az legénnyé cseperedett, elküldte az apja világot látni, meg azért, hogy keressen magának feleséget. A király fia bizony bejárta az egész világot, de nem talált kedvére való leányt. Mikor rájött, hogy annyi költség és időpocsékolás után sem talált feleségnek valót, fejébe vette, hogy megöli magát. Arra gondolt, hogy felkapaszkodik egy nagy hegyre, és onnan fejest leveti magát, így majd nyoma vész holtában is. Mikor fölért a hegyre, ráállt egy sziklakőre, és éppen le akarta magát verni onnan, amikor megszólalt egy hang valahonnan:

– A világ kincséért se tedd ezt, te legény!

Akkor a királyfi kiegyenesedett, körülnézett, de nem látott senkit, ezért megkérdezte:

– Ki vagy te, aki hozzám beszélsz? Hadd lássuk hát egymást, és ha meghalod a nyomorúságomat, nem állsz az utamba, hanem hagyod majd, hogy magamat elpusztítsam!

Erre előjött egy ember, akinek olyan fehér haja volt, mint amilyen a birka szőre, és így szólt hozzá:

– Tudom, hogy mi a bajod, de hallgass rám! Látod ott azt a nagy hegyet?

A királyfi így felelt:

– Látom hát!

– Akkor jó – mondta az öregember –, mert annak a hegynek a tetején van egy aranyhajú öregasszony. Éjjel-nappal egy helyben ül, és a kötényében egy madarat tart. Aki ezt a madarat megszerzi tőle, az a világ legboldogabb embere lesz, de nagyon vigyázz, mert ennek az öregasszonynak a haját meg kell fogjad, mielőtt az meglátna téged. Ha nem sikerül, és ő meglát, mielőtt a haját megragadtad, ott abban a szempillantásban kővé dermedsz, mint azok a fiatalemberek, akiket kővé válva látsz állni körülötte. Olyanok, mint a márványszobrok.

– Nekem egyre megy, odamegyek, és ha sikerül a haját megfognom, jó, ha meg nem, úgy is jó. Mindenhogyan véget akarok vetni az életemnek.

Azzal a királyfi elindult arra a hegyre. Mikor már közel ért az öregasszonyhoz, hátulról óvatosan a közelébe osont. Szerencséjére az öregasszony éppen játszott a madárral, és a nap felé fordulva

tetvést. A legény meg lassan elkapta az öregasszonyt a hajánál fogva. Felsikoltott erre a vén banya úgy, hogy a hangjától annyira megrázkódott a hegy, mint mikor földrengés rázza, de a legény nem engedte el a haját. Tartotta erősen.

Ekkor így szólt hozzá a banya:

– Mit kívánsz tőlem?

A királyfi azt felelte:

– Azt, hogy add nekem a madarat a kötényedből, ezeket a keresztény lelkeket meg éleszd fel!

Az öregasszony ráállt erre, odaadta neki a madarat, azután kékes színű szelet fűjt azokra a megkövesedett emberekre, és azok egytől egyig feléledtek.

A király fia örömeiben megcsókolta a madarat, az pedig a csóktól gyönyörű szép leánnyá változott. Ez egy elvarázsolt leány volt, akit ez a vén banya madárrá változtatott, és vele csalogatta a legényeket. Mikor a királyfi meglátta őt, beleszeretett, és hazaindult vele. Indulás előtt adott neki a lány egy botot, és azt mondta, hogy az a bot bármit megtesz, amit neki parancsolnak. A királyfi bizony odakoppintott vele egy kőre, amelyből nyomban egy halom arany fordult ki. Ők ketten annyit vettek belőle, amennyi az útra kellett. Útközben egy folyóhoz értek, amelyiken nem tudtak átkelni. A királyfi odasuhintott botjával, és a víz nyomban széjjelvált, ők meg átgázoltak rajta. Amint tovább mentek, mendégéltek, egy farkasfalkával találkoztak. A farkasok rájuk támadtak, hogy széjjeltépjék őt menyasszonyával együtt, de ahogy odaért egy közülük, a királyfi rávágott a bottal, és felfordult mindegyik sorban.

Útjukról egészségesen és boldogan értek haza, és összeházasodtak.

A HÁROM GYŰRŰ

Egyik király megkérte fia számára a másik király lányát, írást küldött neki, melyben megkérte a lány kezét, és jegygyűrűt is küldött mellé, hogy eljegyezze a lányt. Mikor a király megkapta az írást, és elolvasta, mi van benne, így szólt a követnek:

– Nem tudok én neked semmit válaszolni, barátom, amíg a lányomat meg nem kérdeztem.

Ezután odament a lányához, megmondta neki, hogy ez és ez a király megkérte őt fia számára feleségnek, és jegygyűrűt is küldött, hogy eljegyezze.

– Hanem mondd meg – mondta –, mit válaszoljak neki!

A lány azt mondta apjának:

– Válaszold neki azt, hogy addig nem kell a fia, amíg nem hoz nekem három gyűrűt. Egyik csillagból, a másik holdból, a harmadik meg napból legyen!

A király mindezt elmondta a követnek, és hozzátette:

– Üdvözlöm a királyodat, és köszönd meg nevemben a lánykérésért. Kérd meg arra, hogy ne nehezteljen az én zsarnok lányom válasza miatt, de én nem bírok vele.

A követ visszament, és elmondta királyának, hogy volt, mint volt, és az megharagudott, és azon törte a fejét, hogyan szerezhetné meg a három gyűrűt. Kihirdette azután ország-világ előtt, hogy aki azt a három gyűrűt megszerzi, annak adja fele királyságát vagy a kincseit számolatlanul. Azonban nem segített ez semmit. A királyfi már annyira búnak eresztette a fejét, hogy el akarta magát emészteni. Vándorútra indult, és amint ment, mendegélt, egy hegységbe tévedt, ott meg rábukkant egy öregasszonyra, aki az út mentén üldögélt. Akkor ő ráköszönt illendően, az pedig fogadta a köszönését:

– Adja isten, fiam, hogy legyél szerencsétlen is, szerencsés is, azután meg nagyon szerencsés!

Mikor ezt a királyfi meghallotta, elcsodálkozott, és megkérdezte, mit jelentenek ezek a szavak.

– Te bajban vagy, de orvosra találtál, aki téged – ha isten is úgy akarja – kiségit ebből a nagy bajodból.

Ekkor a király fia elmesélte búját-baját, az öregasszony meg rákiáltott:

– Elég, elég, tudom én, mi bajod. Fogd ezt a füvet, ami a keblemben van, tedd a sajátodba, bontsd ki a hajamat, és engedd a felét az arcom elé, a másik felét a hátam mögé, és estig maradj itt velem.

A királyfi megfogadta a tanácsot, elvette kebléből a füvet, és beletette a sajátjába, azután kibontotta az öregasszony haját, amely koromfeketén hullott alá, csak imitt-amott csillant meg benne egy-egy ősz szál. Vacsora előtt azt mondta az öregasszony neki:

– Mikor az első csillagot meglátod az égen, vedd elő a füvet a kebledből, és mondjad: „Istenem, add nekem a gyűrűt!”

A király fia úgy is tett, és alig mondta ki, amit az öregasszony mondott neki, megremegett a csillag, és elébe esett a gyűrű. Benne volt ugyanaz a csillag.

Azután azt mondta az öregasszony, hogy nagyon figyelje, mikor a domb mögött feljön a hold, és tegye ugyanazt, mint előbb. Az meg úgy tett, és a gyűrű leesett megint, és benne volt a hold.

Reggel, napfelkelte előtt azt mondta neki az öregasszony:

– Jól vigyázz, amikor pirkad, és a nap éppen előbukkan, nézz bele a hajamon keresztül addig, amíg egészen fel nem kúszik az égre. Mondd akkor háromszor:

– Istenem, add, hogy ebből a hajból olyan gyűrű legyen, mint a nap!

Így is tett, és alig mondta ki harmadszor a varázsszavakat, odagurult elé a hajból egy olyan csillogó gyűrű, mint a nap.

Mikor a királyfi megszerezte mindhárom gyűrűt, megkérdezte az öregasszonytól:

– Mivel tartozom mindezért, öreganyám?

Az meg erre azt felelte:

– Semmi mással, csak azzal, hogy amíg élsz, imádkozz a lelkemért, mert én nem sok idő múlva meghalok, és ne mondd ezt el senkinek!

Ezután megköszönte szépen a segítséget, kezet csókolt az öregasszonynak, elbúcsúzott tőle, és hazament. Ott elmondta apjának, ami vele történt, az meg elküldte őt ahhoz a lányhoz, aki azután megesküdütt vele, és a felesége lett.

A BALGA EMBER IGAZSÁGA

Volt egy szegény ember, aki beszegődött egyezség nélkül a gazdag ember szolgálatába. Így szolgált egy évig, és mikor letelt az esztendő, odament gazdájához, megkérte, hogy fizessen annyit, amennyit megérdemelt. A gazda elővett egy pénzecskét, és ezt mondta:

– Nesze, ennyit érdemeltél meg!

A szolga elvette a pénzecskét, azután megköszönte a gazdának, és elment egy folyóhoz, ahol annak a sodrása a legerősebb volt. Mikor a folyóhoz ért, ezt gondolta magában:

„Jóságos istenem, hogy lehet az, hogy egész esztendőre csak egy pénzecskét érdemelt meg. Most majd meggyőződöm róla, hogy valóban megszolgáltam-e. bedobom a vízbe, és ha a pénz fennmarad, akkor megszolgáltam érte, ha lesüllyed a vízbe, akkor nem érdemlem meg.” Ezután keresztet vetett, és ezt mondta:

– Jóságos istenem, ha megérdemelték ezt a pénzecskét, hadd maradjon fenn a vizen, ha meg nem, akkor süllyedjen le a folyó fenekére!

Mikor ezt elmondta, bedobta a pénzt a folyóba, a pénz meg nyomban lesüllyedt a víz fenekére. Azután lehajolt, kivette onnan, visszavitte gazdájának, és ezt mondta:

– Nesze, itt a pénzed, gazdám! Visszahoztam, mert még nem szolgáltam meg, hanem még egy esztendeig szolgállok majd érte!

Ismét a gazda szolgálatába szegődött, és mikor letelt az esztendő, odament a gazdához, és megkérte, fizessen neki annyit, amennyit megérdemelt. A gazda megint elővette a pénzecskét, és ezt mondta:

– Nesze, ennyit érdemeltél meg!

A szegény ember elvette a pénzecskét, azután megköszönte, és újra elment ahhoz a folyóhoz, keresztet vetett, bedobta a pénzt a folyóba, és ezt mondta:

– Jóságos istenem, ha valóban megérdemelték, hadd maradjon fenn a vizen, ha meg nem, akkor süllyedjen le a folyó fenekére!

Mikor bedobta a pénzt a folyóba, a pénz bizony nyomban a víz fenekére lesüllyedt. Azután lehajolt, megint kivette onnan, visszavitte gazdájának, és ezt mondta:

– Nesze, itt a pénzed, gazdám! Visszahoztam, mert még nem szolgáltam meg. Még egy esztendeig szolgáljak majd érte.

Ismét a gazda szolgálatába szegődött, és mikor letelt a harmadik esztendő is, odament a gazdához, és megkérte, fizessen neki annyit, amennyit megérdemelt.

A gazda megint odaadta neki a pénzecskét, ő meg elvette, azután megköszönte, és megint elment a folyóhoz megtudni, megérdemelte-e azt. Mikor a folyóhoz ért, keresztet vetett, bedobta a pénzecskét, és ezt mondta:

– Jóságos istenem, ha megérdemeltem ezt a pénzt, hadd maradjon fenn a vizen, ha meg nem, akkor süllyedjen le a folyó fenekére!

Mikor a pénzecskét bedobta a folyóba, az bizony fennmaradt a vizen. Akkor a szolga vidáman kivette onnan, beletette a zsebébe, elment az erdőbe, és ott egy kis kunyhót készített magának. Itt éldegélt azután egy darabig.

Egy idő után megtudta, hogy öreg gazdája egy tengeren túli császári birodalomba utazik hajójával. Elment akkor hozzá pénzecskéjével, és megkérte, nem venne-e neki érte valamit abban a másik birodalomban. A gazda megígérte, hogy kérésének eleget tesz, elvette a pénzt, és útnak indult.

Útközben, a tengerparton gyerekekkel találkozott, akik odavíttek egy kandúrt, hogy agyonüssék, és a tengerbe dobják. Amikor ezt a gazda meglátta, odafutott, és megkérdezte:

– Mit csináltok, gyerekek?

Azok így feleltek:

– Nagy kárt okozott, ezért meg akarjuk ölni.

Akkor kivette zsebéből régi szolgája pénzecskéjét, és megvette érte a gyerekektől a kandúrt. A gyerekek örömmel eladták, elvették a pénzt, a kereskedőnek pedig odaadták a kandúrt. Az meg magával vitte a hajóra, és továbbutazott.

Útközben egyszer csak nagy szél támadt, és a hajót ismeretlen tájakra sodorta. Eltelt azután vagy három hónap is, de a hajó bizony nem tudott rátérni eredeti útjára. Mikor a szélvihar elállt, a hajó gazdája azt se tudta, merre jár. Továbbhajózott akkor, és elért egy város alá. Ahogy a város lakói az ismeretlen országból érkezett hajónak hírért vették, odasereglettek, és a leggazdagabb közülük

meghívta annak gazdáját vacsorára. Mikor ez odaért, volt mit látnia. A házban szerteszéjjel futkároztak az egerek és patkányok, a szolgák meg botokkal zavarták őket, nehogy felugráljanak az asztalra. Így szólt akkor a vendég a házigazdának:

– Az istenért, barátom, ez meg mi a csoda?

A házigazda így felelt:

– Így van ez nálunk, barátom, mindig! Ezekről az állatokról mi sem ebédelni, sem vacsorázni nem tudunk nyugodtan. Van nálunk mindenkinek egy ládája is, amit éjszakára becsukunk, nehogy a fülünket összeharapdálják.

Ekkor eszébe jutott a kandúr, amelyiket a pénzecskéért megvett, és azt mondta a gazdának:

– Van egy állat a hajómon, amelyik két-három nap alatt mindet elpusztítaná.

Erre a házigazda így felelt:

– Ha igazat beszélsz, barátom, hozd ide azt az állatot, és adok érte annyi színaranyat és ezüstöt, amennyi ráfér a hajódra!

Vacsora után elment a hajó gazdája, és elhozta a kandúrt. Azt mondta a házigazdának, hogy feküdjenek le a ládákon kívülre, de azok nem merték ezt megtenni, hanem csak ő aludt így egyedül. Elengedte akkor a kandúrt, és amikor az meglátta a sok egeret meg patkányt, halomra fogdosta és fojtogatta őket, azok meg, mikor ráismertek ellenségükre, futottak, amerre csak láttak.

Mikor reggel a ház népe felkelt, látták ám a szoba közepén a nagy halom elpusztított egeret és patkányt, alig akadt még egy-egy, amelyik futkározott a szobában, hanem csak itt-ott kandikáltak ki a lukakból. Három nap múlva nem lehetett látni egyet sem belőlük.

Ekkor a házigazda a kandúrért fizetségbe megtöltötte arannyal és ezüsttel az utas hajóját. A mi utasunk meg hazaindult hajóján. Mikor hazaért, odament hozzá régi szolgája, és megkérdezte tőle, mit hozott neki a pénzecskéjéért. A gazda odatett elébe egy márványkövet, ami négyszögletűre volt szépen megcsiszolva. Amikor odaadta, ezt mondta neki:

– Itt van, nesze, ezt vettem a pénzecskédért!

Nagyon megörült ennek a szolga, fogú a követ, hazavitte konyhójába, és asztalt készített belőle. Elment másnap fáért az erdőbe, és mikorra visszaért, addigra a kő arannyá változott. Úgy

ragyogott, mint a nap, és az egész kunyhó világított bele. Amikor ezt meglátta, szaladt hamar öreg gazdájához, és ezt mondu:

– Mit adtál te énnekem, gazdám? Az nem jár nekem Gyere, nézd csak meg!

A gazda elment akkor, és mikor látta, hogy isten csodát tett, így szólt:

– Nincs itt semmi hiba, fiam, segít az isten annak, aki megérdemli. Gyere hamar, ott van a te kincsed nálam!

Akkor odaadta neki a kincset, amit hajóján hazahozott, és a lányát is nekiadta feleségül.

AKI SOKAT MARKOL, KEVESET FOG

Volt három testvér, de nem volt az égvilágon semmijük, csak egy körtefájuk. Ezt a körtefát őrizgették felváltva. Amikor egyik ott maradt a fa alatt, a másik kettő elment napszámba. Egyszer az Isten elküldte az angyalát, hogy megnézzze, hogyan élnek a testvérek, és hogyha rosszul megy a soruk, adjon nekik több eledelt. Mikor az Isten angyala leért a földre, koldusnak öltözött, és odament ahhoz a testvérhez, aki a fát őrizte. Megkérte akkor, hogy adjon neki egy körtét. Az leszdedett egyet a sajátjából, és így szólt:

– Itt van, adok a sajátomból, mert bátyáiméből nem adhatok.
Az angyal megköszönte a körtét, és elment.

Másnap ott maradt a fát őrizni a másik testvér. Jött újra az angyal, és kért tőle egy körtét. Az is levett a sajátjából, és így szólt:

– Itt van, adok a sajátomból, mert bátyáiméből nem adhatok.
Az angyal neki is megköszönte a körtét, és elment.

Amikor a harmadik testvérre került sor, hogy őrizze a körtét, jött megint az angyal, és kért tőle egy körtét. Ő is levett a sajátjából, és így szólt:

– Itt van, adok a sajátomból, mert a bátyáiméből nem adhatok.

A negyedik napon az angyal szerzetesnek adta ki magát, és odament korán reggel, amikor még mindhármukat otthon érte. Akkor így szólt hozzájuk:

– Gyertek utánam, hogy több eledelhez juttassalak benneteket!

Azok szó nélkül követték az angyalt. Amikor egy nagy folyóhoz értek, annak vize sebesen folyt, szinte morajlott. Akkor megkérdezte az angyal a legöregebb testvértől:

– Mit szeretnél a legjobban?

Az így válaszolt:

– Azt szeretném, hogy borrá változzon ennek a folyónak a vize, és az mind az enyém legyen.

Az angyal keresztet rajzolt botjával, és a víz helyett nyomban bor folyt. Ott azonnal hordók készültek, azokba bort öntöttek, dolgoztak az emberek. Egész falu kerekedett ott helyben.

Akkor az angyal ott hagyta, és így szólt hozzá:

– Itt van, amit kívántál, most hát élj boldogan!

Azután a másik két testvérrel elindult tovább. Mikor egy mezőre értek, amit galambok leptek el, akkor azt kérdezte az angyal

a középső testvértől:

– Te mit kívánnál legjobban?

Az így válaszolt:

– Azt szeretném, hogy a galambokból birkák legyenek, és minden az enyém legyen.

Isten angyala keresztet rajzolt botjával a mezőre, és a repkedő galambok helyett nyomban birkanyáj legelészett. Lakások sorakoztak végig, némelyik asszony fejte a nyáját, némelyek öntözték széjjel a tejet, némelyek meg fölözték, némelyek túrót készítettek, némelyek vajat köpültek. Birkahúst is árultak. Volt, aki az állatokat vágta le, volt, aki kimérte a húst, és volt, aki a pénzt beszedte. Egész falura való ember dolgozott ott nyomban.

Ekkor az angyal így szólt hozzá:

– Itt van, amit kívántál!

Akkor fogta a legfiatalabb testvért, és elindult vele a mezőn át, és megkérdezte tőle:

– Hát te mit kívánsz?

Az ezt válaszolta:

– Nem kívánok mást, csak azt, hogy az Isten igaz keresztény hitű asszonyt adjon nekem.

Az angyal ekkor ezt mondta:

– Ó, hát olyat nehéz találni. Mindössze három ilyen létezik.

Kettő közülük már asszony, és csak egy a lány. Annak a lánynak két kérője is van.

Amint mentek, mendegéltek, egy városba értek, ahol élt egy császár, és annak a lánya volt az az igaz keresztény hitű lány. Mihelyt a városba értek, mindjárt elindultak a császárhoz, hogy megkérjék a lánya kezét. Mikor odaértek, már ott volt két császárfi, és mindkettő asztalra is tette az almáját. Akkor ezek is letették almájukat a másik kettő mellé. Mikor a császár megpillantotta őket, így szólt mindenkire, aki ott volt:

– Mi legyen most? Azok császárfiak, ezek meg hozzájuk képest koldusok.

Az angyal így szólt erre:

– Tudjátok-e, mi legyen? A császár lánya ültessen el három szőlőtőkét a kertben, és egyet-egyet ezek közül szánjon egy-egy kérőnek. Amelyik tőkén holnapra szőlő terem, azé legyen a lány.

Mindenki ráállt erre, a lány el is ültette a három tőkét a kertben, és minden kérőnek egyet-egyét szánt közülük. Mikor megvirradt, a szegény legény tőkéjén szőlő termett.

Nem volt mit tenni a császárnak, odaadta lányát a legfiatalabb testvérnek, és azok a templomban mindjárt meg is esküdtek. Esküvő után az angyal elvezette őket az erdőbe, és ott is hagyta őket. Azok ott is éltek egy évig. Mikor az év véget ért, azt mondta ismét az Isten az angyalnak:

– Nézd már meg, hogy élnek azok a szegények! Ha nehezen élnek, juttass nekik több eledelt!

Amikor az angyal leért a földre, újra koldusnak öltözött, és odament ahhoz a testvérhez, akinél a folyóban bor folyt, és kért tőle egy pohár bort. Az meg visszautasította, mondván:

– Ha mindenkinek adnék egy pohár bort, már elfogyott volna.

Mikor ezt az angyal meghallotta, keresztet rajzolt botjával, és a folyóban újra víz folyt, mint régen. Azt mondta akkor annak a testvérnek:

– Nem neked való ez, te csak menj a körtefa alá, és őrizd a körtét!

Ezután az angyal továbbment onnan, és odaért a másikhoz, amelyiknek a birkanyája a mezőn legelt. Megkérte, adjon neki egy karéj birkasajtot. Az meg visszautasította, mondván:

– Ha mindenkinek elosztogatnék egy-egy karéj sajtot, már mind elfogyott volna.

Mikor ezt az angyal meghallotta, botjával keresztet rajzolt, és a birkanyájából galambok rebbentek szét. Akkor azt mondta annak a testvérnek:

– Nem neked való ez, te csak menj a körtefa alá, és őrizd a körtét!

Végül elment az angyal a legfiatalabb testvérhez is megnézni, hogy az hogyan él. Ahogy odaért, látta, hogy ott él az erdőben feleségével egy kis kunyhóban szegényesen. Megkérte őket, hogy fogadják be éjszakára, azok meg jó szívvvel fogadták, és kérték, bocsássa meg, amiért nem vendégelhetik meg, ahogy szeretnék.

– Mi – mondták – szegény emberek vagyunk.

Az angyal azt felelte:

– Nem baj, jó lesz nekem az, ami van!

Most nem tudták, mit is tegyenek. Búzájuk nem volt, hogy jóízű kenyeret dagaszthattak volna, hanem különféle fakérgyet törtek össze mindig, és abból készítették kenyeret maguknak. Most is ilyen kenyeret dagasztott az asszony a vendégnek, és az agyagcserép alá tette sülni. Amíg sült a kenyér, beszélgettek a vendéggel. Mikor később megnézték, megsült-e már, hát a cserép alatt igazi kenyér volt. Szébbet el sem lehetett volna képzelni, a cserepet meg egészen felemelte a magasra megkelt kenyér. Mikor ezt az asszony meg az ember meglátta, égnek emelt karokkal adott hálát az Istennek:

– Köszönjük neked, urunk, hogy vendégünket illendőképpen megvendégelhetjük!

Mikor a kenyeret a vendég elé tették, hoztak egy tökből ivóvizet is hozzá, de amikor ittak belőle, hát a tökből bor volt a víz helyett. Azután az angyal keresztet rajzolt botjával a konyhára, és azon a helyen menten ott termett egy császári palota, amelyben volt bőven mindenféle, ami a szemnek-szájnak szükséges.

Ezután az angyal megáldotta és otthagya őket, azok meg életük végéig boldogan éltek.

AZ IGAZSÁG ÉS A HAMISSÁG

Volt egy királynak két fia, az egyik ravasz és igazságtalan, a másik pedig jó és igazságos volt. Mikor meghalt az apjuk, azt mondta az igazságtalan testvér az igazságosnak:

– Költözz el tőlem, nem akarok tovább együtt élni veled. Adok neked háromszáz aranyat meg egy lovat... Ez az egész jussod, ami apánk után maradt. Több nem jár neked!

Az elvette a háromszáz aranyat meg a lovat, és azt mondta:

– Hála istennek, hogy ennyi jut nekem az egész birodalomból!

Egy idő múlva egyszer, lóháton ülve összetalálkoztak az úton a testvérek.

Az igazságos testvér ráköszönt az igazságtalanra:

– Adjon isten, testvér!

Amaz így felelt:

– Ajaj, adjon neked is! Mit emlegeted folyton az istent? Jobb most az igazságtalanság, mint az igazság!

Ekkor a jó testvér azt mondta:

– Gyere, fogadjunk, hogy nem jobb az igazságtalanság, mint az igazság!

Fogadtak ekkor száz aranyban, és megegyeztek, hogy megkérdezik az első embertől, akivel találkoznak, kinek van igaza. Amint egy kis ideig mentek, találkoztak az ördöggel, aki szerzetesnek öltözött, és megkérték, mondja meg nekik, hogy jobb-e az igazságtalanság az igazságnál.

Az ördög így felelt:

– Jobb az igazságtalanság!

Ekkor a jó testvér elvesztette a száz aranyát.

Azután megint fogadtak újabb száz aranyban, majd a harmadikban is, de mindig az ördög tett közöttük igazságot, mert folyton más-más alakban került elébük. A jó testvér elvesztette végül mind a háromszáz aranyát, azután a lovát is.

Akkor így szólt:

– Hála istennek, nincs már aranyam, de megvan a szemem.

Fogadok arra most még az egyszer.

Fogadtak ekkor a jó testvér szeme világra, hogy jobb az igazság, mint az igazságtalanság. Ekkor a testvére nem is várt újabb

ítéletet, elővette kését, kivájta emennek mindkét szemét, és így szólt:

– Segítsen most neked, vaknak az igazság!

Akkor az nagy bánatában is áldotta az istent, és így szólt:

– Nincs nekem szemem az isteni igazsághoz, de kérek, testvér, adj egy edényben vizet, amiből megnedvesíthetem a számat, meg sebeimet kimoshatom, és kérek, vezess el a forrás fölött álló fenyő alá.

A testvére meghallgatta kérését, adott neki egy edényben vizet, felvezette, és otthagya a forrás fölötti fenyő alatt. Amint ott álldogált a fa alatt, az éjszaka kellős közepén meghallotta, amit a forrásnál förödve egyik tündér a másik kettőnek mondott:

– Tudjátok-e, társnőim, hogy a király lánya bélpoklos lett?

A király összehívta orvosait, de egyik se tudja meggyógyítani. Ha tudná a király, hogy ha ezzel a vízzel megmosdatnák a lányát, amelyikben mi megfuródtunk, akkor az egy nap és egy éjszaka alatt meggyógyulna, meg azt, hogy a süketek is mind hallanának, a vakok mind látnának, a nyomorékok mind járnának tőle!

Ezután megszólaltak a kakasok, és a tündérek eltűntek. Az a nyomorult akkor tapogatva odabotorkált a vízhez, megmosta benne mindjárt a szemét, és látott. Ezután vizet merített az edénybe, elsietett hamar a királyhoz, akinek a lánya megbetegedett, és azt mondta:

– Eljöttem, hogy királyi lányodat meggyógyítsam. Egy nap és egy éjszaka alatt meg is gyógyítom, ha megengeded!

Mikor a király megértette a beszédet, beengedte az embert a lány szobájába, és meghagyta, hogy azzal a vízzel megmosdassák. Mikor eltelt egy nap és egy éjszaka, a lány teste megtisztult a fekélyektől. Nagyon megörült a király, és mindjárt nekiadta fele királyságát, és feleségül adta hozzá a lányát is. Így lett belőle a király veje. Első ember lett ő a király után a birodalomban.

Híre ment ennek az egész birodalomban, de eljutott mindez testvére fülébe is, aki azt bizonygatta, hogy jobb az igazságtalanság, mint az igazság. Gondolta magában, hogy testvére is a fenyőfánál találta meg a szerencséjét, így hát ő is elindult oda. Legelőször vizet vett egy edénybe, elment a fa alá, és késével kivájta saját szemét.

Az éjszaka kellős közepében odajöttek fürödni a tündérek, és arról kezdtek beszélni, hogyan gyógyulhatott meg a király lánya:

– Talán csak nem hallgatta ki valaki a mi beszélgetésünket? – mondták –, amikor arról volt szó, hogy meggyógyulna, ha valaki megmosdatná ezzel a vízzel, amelyikben mi megfürödtünk. Lehet, hogy most is kihallgat bennünket valaki. Nézzük csak meg hamar!

Amikor a fenyő alá értek, ott találták azt az embert, aki azt mondta mindig, hogy jobb az igazságtalanság, mint az igazság. Megragadták, és széjjeltépték. Így segített a gyalázatosnak az igazságtalanság!

JÓTETT HELYÉBE JÓT VÁRJ

Volt egy ember meg egy asszony, azoknak volt egy fiúk, akit tanulni küldtek, hogy majd valamikor hasznát vegye tudományának. Ez a fiú nagyon csendes, jó és istenfélő fiú volt.

Mikor befejezte tanulmányait, adott neki az apja egy áruval megrakott hajót, hogy bejárja vele a világot, és igyekezzon szüleinek öregségükre segítségükre lenni. Elindult hajójával, és összetalálkozott a tengeren egy török hajóval, amelyről jajveszékelés hallatszott, ezért megkérdezte a török hajó legénységétől:

– Mondjátok meg, kérlek benneteket, miféle sírás az, ami a hajótokról idehallatszik?

Azok így feleltek:

– Rabokat szállítunk, akiket szerte a világban ejtettünk fogságba, és most ők jajgatnak megkötözve.

Akkor ő ezt mondta:

– Barátaim, kérlek benneteket, kérdezzétek meg a kapitányotoktól, megválthatnám-e őket készpénzért.

Azok szíves örömet meghallgatták a kérést, parancsnokukhoz futottak, és odahívták. Előjött a parancsnok, akivel nyomban megegyeztek. A fiú odaadta a hajót az áruval, a parancsnok meg odaadta érte a megkötözött rabokat. Akkor a legény magához kérette a rabokat egyenként, megkérdezte tőlük, ki honnan való, és megengedte mindegyiknek, hogy hazamenjen. Végül sorra került egy öreganyó, aki egy szépséges leányt vezetett kézen fogva. Mikor megkérdezte, honnan valók, az öreganyó sírva ezt mondta:

– Én egy messzi ország császári udvarának vagyok a dajkája, ez a lány pedig a császár egyetlen lánya, akit kiskorától én neveltem. Szerencsétlenségére kiment a kertbe, messze a palotától. Azok az átkozott törökök észrevették, elfogták, és amikor segítségért kiáltozott, szerencsétlenségemre közel mentem hozzá, és azok meg engem is elfogtak, és mindkettőnket a hajóra hurcoltak.

Mivel nem volt hova menniük, nem tudták, merre keressék otthonukat, megkérték a legényt, hogy vele maradhassanak. Magához is vette őket, a lányt pedig feleségül vette, és hazament velük.

Mikor hazaért, megkérdezte az apja, hol maradt a hajó az áruval. Akkor a legény elmondta, hogy és mint történt a dolog, hogyan vásárolta meg és engedte haza a rabokat.

– Ez a lány meg – mondta – a császár lánya, az öreg néne pedig a császári udvar házi dajkája. Mivel nem volt hova menniük, nem tudták, merre keressék otthonukat, velem maradtak, és a lányt feleségül vettem.

Az apja nagy haragjában ezt mondta:

– Mit tettél, te szerencsétlen? Eltéroztad a vagyonomat? Nem is fenyegette baj és veszedelem!

Azután elzavarta otthonról a fiát. Az meg a feleségével és az öreg nénével hosszú ideig élt a faluban, idegenek házában. Rá akarta venni anyját és minden barátját, hogy bírják jobb belátásra apját, és az ismét vegye vissza magához, azután csináltasson másik hajót neki, és megígérte, hogy ezentúl jobban használja az eszét.

Sok idő múlva apja megengesztelődött, és visszafogadta fiát feleségével és az öreg nénével együtt, azután adott neki az elsőnél sokkal nagyobb és szebb, áruval teli hajót, hogy újra kereskedjen. A fiú elhajózott, a felesége pedig az öreg nénével otthon maradt szüleinél. Elért ezután egy városba, és látta, hogy szerencsétlen falusi embereket üldöznek városszerte a katonák, és börtönbe vetik őket. Ő erre megkérdezte:

– Miért teszitek ezt, testvérek? Miért vetitek börtönbe a szegény lakosságot?

Azok így feleltek:

– Azért, mert nem fizették ki a császári adót.

Akkor ő megkérdezte a tulajdonostól:

– Kérlek, mennyit tesz ki az elfogott nép tartozása?

A tulajdonos azt mondta, ennyi meg ennyi. Akkor ez újra eladta a hajót az áruval együtt, és megváltotta az elfogott embereket, azután újra hazament üres kézzel, majd otthon apja lábai elé vetette magát, és elmondott mindent, ami vele történt, azután sírva esedezett apja bocsánatáért.

Az apja most még nagyobb haragra gerjedt, és újra elzavarta otthonról. Mi is legyen most már vele, szerencsétlennel, hova, merre is menjen? Kolduljon most gazdag szüleitől?

Sok év után a barátai újra rábeszéltek az apját, fogadja vissza a fiát. Ígérték neki, hogy soha többé nem tesz olyat, amit eddig tett, mert a nyomor végre jobb belátásra bírta. A sok és hosszas kérésre apja megengesztelődött, újra visszafogadta, és most még nagyobb és szebb hajót csináltatott neki, mint az előző kettő volt. A hajó farának belsejére a fiatalember rárajzolta felesége képét, a hajó orrába pedig az öreg nénéét. Elköszönt szüleitől, feleségétől meg az egész háznépétől, és elvitorlázott.

Amint hajózott, egy város alá ért, melyben a császár uralkodott. Leengedte a horgonyt, és ágyúlövéssel üdvözölte a várost. Minden városlakó a császárral együtt nagyon elcsodálkozott ezen. Nem tudták ki és mi lehet ez. Még sötétedés előtt elküldte hozzá a császár a miniszterét, hogy megnézzé, ki is az, mi is az, és megüzente vele, hogy reggel kilenc órára személyesen jön el a hajóra. Elindult a miniszter csodát látni, hát ott látta menyasszonya képét rárajzolva a hajóra, akinek a kezét még gyerekkorában neki ígérte a császár, a hajó orrában pedig a császári udvar dajkájának képét látta meg, akit a törökök menyasszonyával együtt raboltak el. Örömeiben nem jutott szóhoz, de nem is akart erről szólni ott senkinek.

Másnap, amikor kilencet ütött az óra, jött minisztereivel a császár a hajóra. A hajón arról érdeklődött, hogy ki ő, és honnan jött, majd séta közben a hajó farába érve, meglátta leánya képét, az öreg nénéét meg rárajzolva a hajó orrára. Felismerte egyetlen lányát és dajkáját, akiket a törökök raboltak el tőle, de örömeiben nem hitt a szemének, ezért meghívta udvarába a parancsnokot délután két órára. Ki akarta tudakolni tőle, igaz-e, amit a szíve súg neki. Ezután elköszönt tőle, és elment haza. Mikor kettőt ütött az óra, a parancsnok megérkezett a császár parancsára. A császár óvatosan, tapogatózva arról faggatta, hogy került a fiatal lány képének rajza a hajója farába, és a hajója orrába az öreg nénéé.

Rájött a fiú, hogy ez biztosan felesége szülője, ezért élete történetét kezdte elmondani sorjában. Elmondta, hogyan találkozott a tengeren hajózva a török hajóval, hogy az a hajó tele volt rabokkal, akiket ő egytől egyig kiváltott, és mindenkit hazaengedett közülük.

– Ez a lány meg – mondta – az öreg nénével együtt nem tudott hova menni, nem tudták, merre van az otthonuk, mert messze

elkerültek onnan, ott maradtak nálam, én pedig a lányt feleségül vettem.

Mikor ezt a császár meghallotta, felkiáltott:

– Ez az én egyetlen lányom, akit az átkozott törökök elraboltak, az öreg néne pedig udvarunk dajkája, aki őt kicsi kora óta nevelte, őrizte. Te meg koronám örököse leszel, hanem menj hamar haza, és hozd el feleségedet, az én lányomat, hogy még mielőtt meghalnék, még egyszer láthassam. Hozd magaddal apádat, anyádat és egész családodat, add el minden vagyonodat! Apád a testvérem, anyád a húgom lesz, te meg a fiam leszel, és koronám örököse. Itt élünk majd együtt mindannyian a palotában.

Ezután magához hívatta feleségét, a császárnét és minisztereit, elmondta, hogy mi minden történt a lányával. Örömeiben nagy vigasságot rendeztek ekkor. Ezután a császár nekiadta saját hatalmas és csodaszép hajóját, ő meg a magáét otthagya a császárnál, de még azt mondta neki:

– Felséges, koronás császárom, nem fognak nekem hinni otthon, ha nem adod mellém egyik miniszteredet.

A császár mellé adta épp azt, akinek leánya kezét odaígérte valamikor.

Így azután elindultak, és visszahajóztak. Mikor hazaért, apja elcsodálkozott azon, hogy került ilyen hamar haza, és honnan szerzett még nagyobb és szebb hajót. Elmondott mindent töviről hegyire, és anyjának, feleségének meg az öreg nénének is bejelentette az örömhírt.

– Hát – mondta –, ha nem hiszitek, ehol van a császár minisztere, akit azért küldött, hogy jobban meggyőződjetek mindarról, amit elmondtam.

Mikor a felesége meglátta a minisztert, örömeiben odakiáltotta anyósának, apósának:

– Valóban igaz, kedves apám, ez az én apám minisztere, nekem meg a jegyesem volt egykor.

Akkor ezek minden vagyonukat eladták, felkészültek az útra, és elhajóztak.

A miniszter azt tervezte, hogy mindenáron elveszejtí a császár ifjú utódát, menyasszonyának férjét, hogy azután ő vehesse feleségül a lányt, ahogy azt annak szülei valamikor megígérték, és

azért, hogy ő lehessen majd a császár utóda. Amikor az út egy részét már megtették, mikor már mindenki elaludt, hívta a fiatalembert, hogy jöjjön ki egy kis beszélgetésre, mert szeretne valamit mondani neki. Ez tiszta szándékkal, gyanútlanul felment a fedélzetre, az meg fogta, és a tengerbe dobta. A hajó továbbúszott, és a fiatalember nem bírta utolérni. A miniszter erre aludni tért. A császár ifjú utódát pedig a part közelében, egy zátonyra sodorta jó szerencséje. Nagy pusztaság volt körülötte, és sehol egy lélek sem járt arra, aki kimentette volna onnan.

Mikor megvirradt, észrevették a hajón, hogy nincs sehol, és sírtak-ríttak, azt gondolva, hogy éjszaka véletlenül a tengerbe vészett. Sehogy sem tudtak megnyugodni, de különösen a felesége siratta, mert nagyon szerették egymást. Mikor a császárhoz értek, jelentették neki a szerencsétlenséget, amely az úton érte őket. Ekkor hosszú ideig tartó gyász és szomorúság vette kezdetét a császári udvarban, amelyre nem volt vigasz. A fiú szüleit magához vette a császár, úgy, ahogy megígérte.

A császár veje meg, a szerencsétlen csak ült a tengeri zátonyon, és kevéske fűvel táplálkozott, amit maga körül talált. Teljesen leégette már a nap, ruhái szétszakadoztak, rá se lehetett volna ismerni. Sehol egy lélek sem járt arra, aki kiszabadíthatta volna, míg szerencséje úgy tizenöt nap és tizenöt éjszaka után, amint a parton halászott, ott termett valahonnan botjára támaszkodva egy öregember. A fiatalember azonnal kiabált neki, és kérlelte, hogy vigye ki a szárazföldre. Az öregember ezt megígérte, majd így szólt:

– Kiviszlek, de mit fizetsz érte?

– Honnan tudnék fizetni – felelte emez –, hiszen már ruha sincs rajtam.

– Nem baj az – felelte az öregember –, van nekem kalamárisom meg tollam, ha tudsz írni, írd alá a nevedet, hogy mindenedet megfelezed velem, amid bármikor lesz az életben.

Ő meg beleegyezett ebbe tiszta szívből. Az öregember ekkor belegázolt a tengerbe, és odament hozzá, ő aláírta az egyezséget, az öregember meg kivitte őt a szárazföldre. Ezután házról házra, faluról falura járt mezítláb, ruhátlanul, leégve és kiéhezve. Egyik helyen gatyát kapott, másik helyen inget, éppen csak betakarhatta

vele a testét. Harminc nap után a szerencse a császár udvarába vezérelte, ahol bottal a kezében leült a palota kapuja mellé, de a jegygyűrű feleségének, a császár lányának nevével meg saját nevével még az ujján maradt. Este a császár szolgálai beengedték a palotába, és adtak neki enni abból, ami a császár asztaláról megmaradt nekik. Másnap elment a császár kertjének kapuja mellé, és ott leült, de jött a kertész, és elzavarta. Azt mondta, hogy nemsokára erre jön a császár egész családjával. Akkor elment onnan, de leült a kert egyik végébe. Egyszer csak jött a császár a fiatalember anyjával, az apja meg a császárnéval, felesége pedig az ő gyilkosával, a miniszterrel. Még nem akarta magát felfedni, és ahogy elhaladtak mellette, pénzt adtak neki. de azon a kezén volt a gyűrű, amellyel a pénzért nyúlt. A felesége ránézett, de hinni sem merté volna, hogy ez a férje, ezért így szólt:

– Add csak ide a kezedet, hogy megnézzem, milyen a gyűrűd!

A miniszter, aki mellette állt, mintha megijedt volna, így szólt:

– Gyerünk innen – mondta –, hogyan is állhatsz szóba egy ilyen toprongyos alakkal?

Az asszony rá se hederített a miniszterre, elvette a gyűrűt, és felismerte újat nevének az ura nevének rajta.

Úgy érezte, hogy megáll a szívverése, mikor a gyűrűt meglátta, de türtőztette magát, és szenvedett tovább. Mikor beértek a palotába, azt mondta az apjának, hogy felismerte elhunyt férjének a gyűrűjét annak a koldusnak a kezén, amelyik a kertben ült.

– Küldj érte – mondta –, hadd hívják ide, hogy kikérdezhessük, honnan került a gyűrű az ujjára!

A császár nyomban elküldte szolgálait, akik bevezették a koldust. Ekkor a császár kifaggatta, honnan jött, mi a neve, és hogyan került a gyűrű az ujjára. A fiatalember nem tudta magát tovább türtőztetni, és elmondta sorjában, hogyan lökte bele útközben a hajóról a tengerbe a miniszter, és hogyan sodorta őt szerencséje a part közelében egy zátonyra, ahol tizenöt napot és tizenöt éjszakát töltött, és azzal a fűvel táplálkozott, amelyik ott nőtt. Azt is elmondta, hogy ennyi idő után egy öregember mentette ki onnan.

– És most – mondta a fiatalember –, az Isten és az igazság ide vezetett újra szüleimhez és feleségemhez.

Mindannyian megnémultak, mikor ezt meghallották, és mikor egy kicsit magukhoz tértek, a császár odahívatta a fiú apját, anyját, és elmondta nekik, mi történt a fiukkal.

Hogy is lehetne elmondani, milyen boldogok lettek, amikor egymásra ismertek, és milyen nagy vigasságot csaptak a palotában. Hoztak neki mindjárt új ünneplő ruhát, megmosdatták, felöltöztették. Több napon át mulatoztak, vigadoztak, nemcsak a palotában, hanem az egész városban. Énekeltek, mulatoztak mindenfelé. A fiatalembert ifjú császárrá koronázták hamarosan.

A császár azonnal megparancsolta, hogy azt a minisztert fogják el, és átadta vejenek, hogy az kedve szerint ítéljen felette. Az meg mindent megbocsátott neki, nem ölette meg, nem akasztatta fel, csak elkergette még a birodalomból is, hogy ne is tartozzon a császárságához.

Ahogy az ifjú császár trónra került, uralkodásának néhány napja után előjött az az öregember, aki őt a tengerből kimentette, és hozta az egyezséget az ifjú császár aláírásával, amely szerint mindenét megfelezi vele, amije bármikor lesz. Mikor az öreg beért a palotába, kérte, hogy vezessék a császár elé. A szolgák bementek a császárhoz, és mondták, hogy egy öregember kér bebocsátást hozzá. A császár megengedte, hogy bejöjjön, és mikor az belépett hozzá, meghajolt előtte, kezet csókolt neki, és az írást a térdére tette. A császár azt kézbe vette, elolvasta, és így szólt:

– Jól van, öregapám, ülj le! Én ma császár vagyok, de ha koldus lennék, szavamat és aláírásomat akkor is megerősíteném. Válg egy kicsit, hogy megkezdjük az osztozkodást!

A császár hozta az írást, és elkezdte osztani először a városokat.

A császár így szólt a papírra jegyezve:

– Ez az enyém, ez meg a ded.

Addig írogatott, amíg mindenét el nem osztotta, a legnagyobb várostól a legkisebb kunyhóig.

Az öregember fogta, és a papirosra felírt saját részét a császárnak ajándékozta, majd így szólt:

– No, nem vagyok én öregember, hanem Isten angyala. Azért küldött hozzád, hogy sok jótettedért, amiket eddig cselekedtél,

kimentselek a tengerből. Él boldogságban, békességben, és uralkodjál életed végéig!

Azzal az angyal eltűnt, a császár pedig sokáig élt és uralkodott boldogságban, békességben.

AZ ÖRDÖG MEG AZ INASA

Volt egy ember, és annak egyetlen fia volt. A fiú egyszer azt mondta az apjának:

– Mit csináljunk, apám? Nem tudok így élni, inkább elmegyek világot látni, hogy megtanuljak valamilyen mesterséget. Látod, hogy van ez ma. Ha valaki egy kicsit is ért valamilyen mesterséghez, jobban él bármelyik földművesnél.

Az apja sokáig lebeszélte szándékáról, mondván, hogy sok gonddal és fáradsággal jár a mesterség is. És hogy is hagyhatná apját egyedül?! A fiú azonban nem hagyta magát lebeszélni, és végül az apja megengedte: menjen világgá, s tanuljon mesterséget. El is indult, és útközben egy vízhez ért, és miközben a víz partján ment, mendegélt, egy zöld ruhás emberrel találkozott. A zöld ruhás ember megkérdezte, hová megy, és a fiú azt felelte:

– Megyek világot látni, keresek valami mestert, aki megtanít a mesterségére.

Akkor a zöld ruhás ember azt mondta:

– Gyere hozzám mesterséget tanulni, ha ez a szíved vágya, mert én is mester vagyok.

A fiú alig várta, hogy mehessen, és ment is vele nyomban. Amint mentek, mendegéltek a víz partján, egyszer csak a mester beugrott a vízbe, és úszás közben így szólt hozzá:

– Gyere utánam, ugorj a vízbe, és tanulj meg úszni!

A fiú szabadkozott, hogy nem mer a vízbe ugrani, mert attól fél, hogy belefulladás, de a mester csak biztatta:

– Ne félj semmit, ugorj bátran!

A fiú erre a vízbe ugrott, és a mester után úszott. Mikor a víz közepére értek, a mester nyakon ragadta a fiút, és lebukott vele a víz fenekére. Ez a mester bizony maga volt az ördög. Levitte a fiút a palotájába, rábízta egy öregasszonyra, hogy tanítsa, azután újra visszatért a földre. Mikor az ördög eltűnt, az öregasszony egyedül maradt a fiúval, így szólt hozzá:

– Te, fiam, azt hiszed, hogy ez az ember valamiféle mester, mint amilyenek a mesterek a földön. Nem mester ez, hanem maga az ördög. Engem is becsapott, és idevonszolt, pedig én is keresztény lélek vagyok. Hallgasd meg, mit mondok én neked. Megtanítalak én téged az ő mesterségére, és amikor visszajön, s

megkérdezi, tanultál-e valamit, ha meg akarsz tőle szabadulni, és vissza akarsz jutni a földi világra, mindig csak azt feleld neki, hogy nem tanultál semmit.

Egy idő múlva jött az ördög, és megkérdezte a fiút:

– Mit tanultál?

Ő így válaszolt:

– Még semmit sem tanultam.

Így múlt el három esztendő, és bármikor kérdezte is meg a mester a fiútól, hogy mit tanult, az egyre csak azt felelte, hogy semmit.

Utoljára még egyszer megkérdezte tőle az ördög:

– Tanultál-e már valamit?

A fiú meg azt felelte:

– Nem tanultam meg semmit, és még azt is elfelejtettem, amit azelőtt tudtam.

Nagyon megharagudott az ördög, és ráripakodott:

– Ha eddig nem tanultál meg semmit, ezután se tanulsz te meg soha semmit. Tűnj el, amerre a lábad visz!

A fiú pedig, aki már jól kitanulta az ördögi mesterséget, a vízbe ugrott, és a part felé úszott, amikor földet ért, felment a hegyre, s hazament az apjához.

Mikor az apja meglátta, már messziről elébe futott, és azt kérdezte:

– Az istenért, hol voltál ilyen sokáig, fiam!

A fiú azt felelte:

– Mesterséget tanultam.

Kisvártatva vásárt tartottak egy közeli faluban.

Azt mondta ekkor a fiú az apjának:

– Menjünk, apám, a vásárba!

Az apja csodálkozva kérdezte:

– Mit vigyünk a vásárba, hiszen semmink sincs.

– Ne törődj te azzal! – nyugtatta meg a fia, és elindultak a vásárba. Amint mentek az úton, azt mondta a fiú az apjának:

– Mikor a vásár közelébe érünk, én olyan szép lóvá változom, amilyen nem lesz több a vásárban. És az egész vásár engem csodál! Akkor odajön majd az én mesterem, és mindenáron meg akar venni! Bármit is kérsz értem, megadja. Fogadd el az ajánlatát,

de oda ne add neki a köteleket! Amikor megkaptad a vételárat, nyomban vedd le fejemről a kötőféket, és csapj vele a földre.

Mikor a vásár közelébe értek, a fiú olyan szép lóvá változott, amilyen nem volt több a vásárban. Az öreg végigvezette lovát a vásáron, a vásári nép meg összegyűlt körülötte, és csak nézte, mert azt senki sem merte megkérdezni, mennyi az ára. Egyszer csak ott termett a mester, töröknek öltözve. Feje köré tekerte turbánját, és kaftánját leengedte a földre. Amikor odaért, azt mondta:

– Megveszem a lovadat. Mondd, öreg, mennyire tartod?

Amit az öreg kért, azt az ördög szó nélkül kifizette készpénzzel a zsebéből. Amikor az öreg átvette a pénzt, levette lováról a kötőféket, és a földre csapott vele.

Abban a szempillantásban eltűnt a ló is meg a vevő is. Amikor az öreg hazaért a pénzzel, a fiát már otthon találta.

Kisvártatva megint vásárt tartottak valahol. A fiú megint azt mondta az apjának:

– Gyerünk, apám, a vásárba!

Az apja már nem is mondott neki semmit, csak ment vele szó nélkül.

Amikor a vásár közelébe értek, a fiú azt mondta:

– Én most bolt leszek, és a sátorban több lesz az áru, mint az egész vásárban. Senki sem bírja megvenni, de odajön majd a mesterem, és bármit kérsz is érte, kifizeti az árát. De nehogy odaadd a kulcsokat a kezébe! Amikor átvette a pénzt, csapj a kulcsokkal a földre!

Így is történt. Amikor a fiúból bolt lett, az egész vásári nép odacsődült, és gyönyörködött benne. De ott termett megint a mester, megint töröknek öltözve, és megkérdezte az öregembert:

– Mennyi az ára?

Amit az öreg kért, a török nyomban kifizette. Amikor az öreg átvette a pénzt, a kulcsokkal a földre csapott. Abban a szempillantásban eltűnt a bolt is meg a vevő is. Hanem a boltból galamb, a törökből meg karvaly lett, azután üldözőbe vette a karvaly a galambot. Ahogy azok ide-oda cikáztak, és kergették egymást, a császár lánya éppen kiállt a palota elé, és nézte őket. Egyszer csak a galamb nyílsebesen a lány kezére repült, és nyomban gyűrűvé változott az ujján. A karvaly erre átváltozott emberré, és

felajánlotta a császárnak, hogy a szolgálatába szegődik. Háromévi szolgálatért nem kért se ételt, se italt, és semmi mást az ég egy világon, csak azt kérte, hogy adja neki a császár azt a gyűrűt, ami a lánya kezén van. A császár meg is ígérte, hogy odaadja neki. Így a karvaly szolgált, a lány meg viselte a gyűrűt, ami nagyon kedves volt neki, mert nappal gyűrű volt, éjjel meg deli legény, aki így szólt hozzá egyszer:

– Mikor elérkezik az ideje, hogy elvegyenek tőled, ne adjál senkinek a kezébe, hanem csapjál engem a földhöz.

Három év múlva odament a császár a lányához, és kérte, hogy adja neki a gyűrűt. Akkor az úgy tett, mint aki haragszik, és földhöz csapta a gyűrűt, az darabokra pattant, és köles lett belőle. Egy szem köles akkor a császár csizmatalpa alá gurult, a szolga meg nyomban verébbé változott, és nagy sebesen felkapkodta a kölesszemeket. Minden szem kölest felkapott, még azt is fel akarta kapni, ami a császár talpa alatt volt, de abból menten macska lett, és az nyakon csípte a verebet.

MIÉRT NEM LAPOS AZ EMBEREK TALPA?

Mikor az Isten elkergette az ördögöket, azok a földre menekültek, és a napot is magukkal vitték. Az ördögök császára rátűzte azt egy kopjára, és a vállára emelte. A föld panaszkodott az Istennek, hogy felgyullad a naptól, ezért Isten elküldte arkangyalát, hogy vegye el a napot az ördögtől. Amikor az arkangyal leért a földre, az ördögök császárához szegődött, de az megsejtette, hogy miben sántikál, azért nagyon óvatos lett. Miközben kettesben mentek, mendegéltek, a tengerhez értek, és megálltak fürödni. Ekkor az ördög kopóját a rátűzött nappal együtt a földre szúrta.

Amikor egy darabig fürödtek, azt mondta az arkangyal:

– Gyere, bukjunk a víz alá, lássuk, ki tud mélyebbre merülni?

Az ördög azt felelte:

– Rajta hát!

Akkor az arkangyal lemerült, és tengeri homokot hozott fel a fogai között.

Most az ördögön volt a sor, de az attól felt, hogy az arkangyal elveszi tőle a napot.

Gondolt egyet, és a földre köpött. A köpésből előjött egy szarka, és az addig őrizte a napot, amíg ő lemerült, hogy tengeri homokot hozzon fel a fogai között.

Amint lemerült az ördög, az arkangyal keresztet rajzolt a tengerre, és azon nyomban hét rőf vastagságú jég keletkezett. Megragadta hamar a napot, és az Istenhez futott vele. A szarka meg nagy rikácsolást csapott. Amikor az ördög meghallotta a szarka hangját, mindjárt tudta, mi történt, és hanyatt-homlok visszafordult. Mikor feljebb került, a befagyott tengerből nem tudott kijutni. Akkor újra lemerült a tenger fenekére, fogott egy követ, feltörte vele a jeget, és uzsgyi, az arkangyal után eredt. Az menekült, az ördög meg utána.

Amikor az arkangyal éppen belépett az égbe, az Isten színe elé, az ördög utolérte. Ekkor karmával kitépett egy jókora húsdarabot a talpából.

Amikor az arkangyal sebesülten odaért a nappal az Isten elé, sírva fakadt:

– Mi lesz velem, Istenem, hogy így csúffá tettek?

Erre az Isten azt felelte:

– Ne félj semmitől! Majd úgy intézem, hogy ezentúl minden ember talpán legyen egy bemélyedés.

Az Isten valóban úgy is tett, és minden embernek a talpán lett egy bemélyedés. Ez bizony azóta is így van.

A GONOSZ ASSZONY

Elindult az ember a feleségével valahová, és az úton egy frissen kaszált réten mentek keresztül. Azt mondta az ember:

– Nézd csak, asszony, de szép ez a frissen kaszált rét!

Az asszony meg azt felelte:

– Hát megvakultál, te ember, és nem látod, hogy ezt a rétet nem kaszálták, hanem nyírták!

Az ember meg újra így szólt:

– Az istenért, hát nem tudod, asszony, hogy a rétet nem nyírni kell, hanem kaszálni? Ezt bizony lekaszálták, nézd csak meg jobban, hiszen jól láthatod a szénarendeket is.

Ezután az ember azt bizonygatta, hogy a rétet lekaszálták, a felesége meg egyre bizonygatta, hogy lenyírták. Addig-addig veszekedtek, amíg egyszer az ember haragjában megütötte az asszonyt, és rákiáltott, hogy hallgasson el. Végül az asszony az út szélére állt, odafordult az ember felé, és két ujjával hadonászott, mintha ollót csattogtatna a szeme előtt. S közben azt hajtogatta:

– Lenyírták, lenyírták, lenyírták!

Így lépkedett az ember felé fordulva az út szélén, és nem is figyelt másra, míg végül belelépett egy gödörbe, amelyet felülről eltakartak a lekaszált szénarendek. Bele is pottyant. Amikor az ember látta, hogy felesége eltűnt a gödörben, azt mondta:

– Úgy kellett, ezt most megkaptad!

Azután folytatta az útját, anélkül hogy belenézett volna a gödörbe. Néhány nap múlva mégis megsajnálta, és így beszélt magában:

– Mégiscsak jobb lesz, ha kihúzom, ha még életben van egyáltalán! Olyan, amilyen, de még az is megtörténhet, hogy ezután kissé megjavul!

Azzal fogta a kötelet, visszament a gödörhöz, leengedte oda, és lekiáltott az asszonynak, hogy fogja meg a kötelet, hogy kihúzza onnan. Mihelyt észrevette, hogy megfeszül a kötél, jól meghúzta. Amikor már majdnem felért a kötél vége, hát mit látott az ember! Az asszony helyett az ördög csimpaszkodott a kötélbe: az egyik fele fehér volt, mint a birka szőre, a másik meg fekete maradt, mint amilyen színű minden ördög. Az ember szörnyen megijedt, és vissza akarta engedni a kötelet, de az ördög azt kiáltotta:

– Tartsd jól a kötelet, és ha testvérem vagy, húzzál ki innen! Ölj meg utána, ha nem akarsz életben hagyni, csak innen szabadíts ki, az istenért!

Az ember akkor isten nevében kihúzta az ördögöt, az meg mindjárt megkérdezte tőle, milyen szerencse vetette ide, hogy őt kiszabadíthatta. Megkérdezte még azt is, mit keresett abban a gödörben. Mikor az ember elmondta az ördögnek, hogy néhány nap előtt abba a gödörbe esett bele a felesége, és azért jött vissza, hogy kiszabadítsa, az ördög így kiáltott:

– Tán csak nem zavarodtál meg, az istenért, hogy ezt teszed?! Még vissza is jöttél, hogy kiszabadítsd a gödörből?! Sokáig éltem én abban a gödörben, és bizony eleinte nagyon nehéz volt ott lent, de valahogy mégis megszoktam, no de amióta ez az átkozott asszony hozzám került, majd megdöglöttem a gonoszságaitól! A gödör szélére szorított, és láthatod, hogy megőszült gonoszságától az egyik oldalam. Hagyd őt, ha istent ismersz! Hagyd az asszonyt ott, ahol van, én meg becsületet szerzek nevednek, amiért megszabadítottál tőle!

Azzal kitépett egy fűszálat a földből, az embernek adta, és így szólt:

– Nesze, fogd ezt a fűszálat, és tedd el, én meg majd belebújok a császár lányába. Akkor majd odagyűlnek a birodalom orvosai, papjai és szerzetesei, hogy engem kiűzzenek, de én mindaddig el nem távozom belőle, amíg te oda nem érsz. Te csak add ki magad orvosnak, gyere oda te is gyógyítani a lányt, és füstöld meg ennek a fűnek a füstjével. Akkor én nyomban eltávozom belőle, a császár meg neked adja azután a lányát, és maga mellé vesz majd uralkodónak.

Fogú az ember a fűszálat, eltette a tarisznyájába, majd elbúcsúzik, és elváluk egymástól.

Néhány nap múlva szárnyra kelt a hír, hogy nagyon beteg a császár lánya, mert belébújt az ördög, összegyűltek a palotában a birodalom összes orvosai, papjai és szerzetesei, de hiába. Nem tudu közülük egyik sem meggyógyítani a lányt.

Ekkor az ember fogta a urisznyáját, amibe a fűvet tette, felakasztotta a vállára, botot fogott a kezébe, útnak eredt, és meg sem állt a császár palotájáig. Amikor belépett a szobába, amelyben

ott feküdt a császár beteg lánya, látta, hogy az orvosok, ápolónők, papok, szerzetesek és a püspökök ide-oda futkosnak, imádságokat olvasnak, feladják neki az utolsó kenetet, virrasztanak mellette, és távozásra szólengatják az ördögöt, az meg egyre csak kiabál a lányból, és gúnyolódik velük. Odament akkor az ember is, tarisznyájával a hátán, de nem engedték be. Akkor egyenesen a császárné lakosztályába ment, és elmondu, hogy orvos, és van egy gyógyfüve, amellyel már eddig néhány ördögöt kiűzött. A császárné pedig, mint afféle anya, felugrott nagy hirtelen, és elvezette őt a lánya szobájába. Amikor az ördög észrevette, így szólt hozzá:

- Itt vagy, barátom?
- Itt vagyok!
- Hát jó, tedd a dolgodat, én meg majd eltávozok, de nehogy utánam jöjj, bárhol jelenek meg, mert akkor pórul jársz!

Úgy beszélgettek kettesben, hogy senki más nem hallhatta és érthette rajtuk kívül.

Az ember elővette tarisznyájából a fűszálat, és megfüstölte vele a lányt. Az ördög eltávozott, a lány meg olyan egészséges lett, mint azelőtt volt. A többi orvos megszégyenülve eltávozott, ki erre, ki arra. A császár és a császárné megölelte az embert, azután bevezették a kincstárba, átöltöztették, és feleségül adták hozzá egyetlen lányukat. A császár neki ajándékozta később fele királyságát is.

Nemsokára ugyanaz az ördög a szomszéd ország hatalmas császáranak lányába bújt bele. Mindenütt orvosok után kutattak, de senkit sem találtak. Akkor megtudták, hogy amikor a szomszéd császár lánya beteg volt, egy orvos meggyógyította őt. Az az orvos pedig most a császár veje. Ekkor a császár írást küldött szomszédjának, és megkérte, küldje el hozzá azt az orvost, aki meggyógyította a lányát, hogy az ő lányát is kigyógyítsa ugyanabból a betegségből. Megírta, hogy mindent megad majd neki, amit csak akar!

Amikor a császár ezt elmondta a vejének, annak eszébe jutott, amit ördög komája búcsúzásakor mondott neki, és nem mert odamenni. Mentegette magát, hogy ő már rég eldobta a gyógyfüvet, és anélkül nem tud többé gyógyítani. Amikor a másik császár ezt a választ megkapta, újabb írást küldött, és megüzente benne, hogy

hatalmas hadsereggel támadja meg birodalmukat, ha a császár nem küldi el hozzá az orvosát. Amikor ezt a császár elolvasta, azt mondta vejének, hogy nem tehet mást, el kell mennie. A császár veje nem tudta, mitévő legyen, felkészült hát, és útra kelt.

Amikor odaért a császár lányához, az ördög elcsodálkozott, és rákiáltott:

– Hát te mit keresel itt, barátom? Nem megmondtam, hogy ne gyere többé utánam!

– Hát, barátom – mondta a császár veje –, nem is azért jöttem, hogy kiűzzelek a császár lányából, hanem azért kereslek, mert meg akarlak kérdezni, hogy most mitévők legyünk. Előjött a feleségem a gödörből, de az még hagyján, hogy engem keres! Én majd csak kibírom valahogy, de téged azért üldöz, mert nem engedted, hogy kihúzzam a gödörből.

– Szörnyűség! Kiszabadult a feleséged?! – kiáltotta az ördög, és előugrott a császár lányából, azután futott egészen a végtelen tengerig. Nem is jött onnan soha többé vissza az emberek közé!

AZ ÖRDÖG SZALONNÁJA

Egyszer egy tolvaj az egyik ház padlásán nagy tábla szalonnát látott. Este, amikor az emberek már elaludtak, elindult, felmászott a kürtőn át a padlásra. Mikor a szalonnát leakasztotta, a hátára vette, és elindult vele vissza a gerenda mellett, valahogy eltévesztette a lépést, és a ház közepébe pottyant, ahol az ember a feleségével és a gyermekeivel aludt. Amikor közük huppant a szalonnával, az ember felugrott a sötétben, és azt kiabálta:

– Ki az?

A tolvaj azt felelte:

– Én vagyok, az ördög!

Az ember meg hányta a keresztet magára, és tovább kiáltozott:

– Mit akarsz itt, te átkozott?

A tolvaj azt felelte:

– Hallgass már, hiszen szalonnát hoztam neked!

Az ember meg ijedtében azt kiáltotta:

– Hordd el magad, légy átkozott a szalonnáddal együtt!

A tolvaj akkor azt mondta:

– Hát jól van, ha nem kell, hát nem kell, add fel előbb a szalonnámat, hogy elmehessek!

Az ember szíves örömet odaadta neki a szalonnát, csak hogy mihamarabb elkotródják a házból, az meg a hátára vette, és elvitte, mintha a sajátja lett volna. Amikor megvirradt, csak akkor jött rá az ember, hogy az ördögnek a saját szalonnáját adta oda.

A RÓKA BOSSZÚJA

Egyszer a róka sárból kalácsot dagasztott, megsütötte, bekente mézzel, azután a kaláccsal a pulykapásztorokhoz ment, és azt mondta, adjanak neki egy pulykakakast, ő meg ad nekik mézeskalácsot.

A pásztorok nem adtak neki pulykakakast, hanem azt mondták, menjen a kondásokhoz, azok majd adnak neki malacot, ő meg adjon nekik mézeskalácsot.

A kondások nem adtak neki malacot, hanem elküldték a gulyásokhoz, hogy majd azok adnak neki borjút.

Akkor a róka elment a gulyásokhoz, és kért tőlük egy bojút, a mézeskalácsért cserébe.

A gulyások nem adtak neki bojút, hanem elküldték a csikósokhoz, hogy azok majd adnak neki csikót.

Akkor a róka elment a csikósokhoz, és megkérdezte tőlük, nem adnának-e neki csikót a mézeskalácsért. A csikósok adtak neki csikót, ő meg nekik adta a mézeskalácsot, de a lelkükre kötötte, hogy ne töljenek belőle, amíg ő nem jut túl a hegyen. A csikósok szót fogadtak neki, de amikor azután törtek a kalácsból, látták, hogy az sárból van, és hogy a róka rászedte őket. Nyomban üldözőbe is vették, de biz' az már messzire jutott azalatt. A saját földjére ért, és a csikósok dolguk végezetlen és fáradtan tértek vissza.

A róka pedig hazaérkezése után az akolba kötötte a csikót, és vakaróval megvakarta. Mindennap vitt neki zöld fűvet és friss vizet, de mikor elindult fűért és vízért, mindig meghagyta, hogy csak az ő hangjára és ezekre a szavakra figyeljen, és az akol ajtaját senki más szavaira ki ne nyissa:

– Csikóm, csikócskám, nyisd csak ki az ajtót, hoztam neked friss vizecskét, zöld fuvecskét!

Egyszer odalopódzott a farkas, aki már sokszor hallotta, hogyan szólítgatja a róka a csikót. Ő is szólongatta mély hangján a csikót, hogy ajtót nyisson neki:

– Csikóm, csikócskám, nyisd csak ki az ajtót, hoztam neked friss vizecskét, zöld fuvecskét.

De a csikó rájött, hogy az nem a róka hangja, és nem nyitott neki ajtót. Amikor a farkas ezt látta, felrehúzódott a karám oldalához.

Kisvártatva megjött a róka a vízzel és a fűvel. Amint az akolhoz ért, szokása szerint vékony hangon megszólalt az ajtó előtt:

– Csikóm, csikócskám, nyisd csak ki az ajtót, hoztam neked friss vizecskét, zöld fuvecskét.

A csikó felismerte a róka hangját, nyomban ajtót nyitott, és elmesélte, hogy itt járt valaki, aki ugyanúgy mondta, ahogy ő, hogy nyissa ki az ajtót, de annak mélyebb hangja volt, és ő bizony nem nyitott ajtót.

Erre a róka így szólt:

– Nehogy ajtót nyissál, ha valaki mély hangon szólít, csak olyannak nyisd ki, akinek vékony a hangja.

Másnap, amikor a róka újra vízért és fűért ment, jött megint a farkas, aki a karám oldalában kihallgatta kettőjük beszélgetését, összeszorította a torkát, amennyire csak bírta, és nagyon vékony hangon szólalt meg:

– Csikóm, csikócskám, nyisd csak ki az ajtót, hoztam friss vizecskét, zöld fuvecskét.

A szegény csikó lépre ment, és kinyitotta az ajtót, mire a farkas torkon ragadta, földre döntötte, és szőröstül-bőröstül felfalta. Nem hagyott belőle mást, csak a fejét meg a farkát, azután elment, az akol ajtaja meg becsapódott mögötte, úgy, mint ahogy azelőtt volt.

Amikor a róka megjött, szokása szerint szólította a csikót:

– Csikóm, csikócskám, nyisd csak ki az ajtót, hoztam friss vizecskét, zöld fuvecskét.

De bizony nem felelt senki sem neki, az ajtót sem nyitotta ki senki sem. Akkor a róka bekukucskált a gerenda mellett, és mikor az akolban csak a fejet és a farkat látta, nyomban rádöbbsent saját nyomorúságára. Betörte az ajtót, és a csikó feje és farka mellett hangos jajgatásban tört ki. Végül pedig bánatában, fájdalmában útnak eredt. Az úton halottnak tettette magát.

Nemsokára kocsival arra ment egy ember, rátalált a rókára, felvette, és bedobta a kocsijába. Arra gondolt, otthon majd lenyúzza a bőrét. Ennek az embernek a kocsin, a tarisznyájában volt három gomolya sajtocskája. A róka, aki ott rejtőzködött, szép óvatosan felállt, lassan kihúzta a sajtocskákat a tarisznyából, és megszökött velük. Mikor már jó messze járt, azonnal megevett két sajtgomolyát, a harmadikat pedig a nyakába fűzte. Amint ment, mendegélt,

találkozott a farkassal, amelyik megette a csikóját. Amikor a farkas meglátta a sajtot a róka nyakában, megkérdezte, honnan szerezte. A róka azt mondta, hogy a vízből lefetyelte.

– Hát hol az a víz? – kérdezte a farkas.

A róka meg azt felelte:

– Gyere, majd megmutatom.

Ez úgy éjfél tájban, holdtöltekor történt. Éppen derült éjszaka volt. A róka odavezette a farkast egy folyóhoz, megmutatta neki a holdat a víztükörben, és így szólt:

– No, látod, mekkora sajt van a vízen, hát csak lefetyeld szépen, és majd kilefetyeled úgy, mint ezt én itt a nyakamban, ni.

A szegény farkas meg csak lefetyelte, lefetyelte a vizet, amíg az vissza nem jött belőle. Ekkor a róka bedugta a farkas lyukát, és azt mondta neki:

– Lefetyelj, csak, ordas koma, mindjárt meglesz a sajt.

A szegény farkas újra csak lefetyelte, lefetyelte a vizet, amíg azután az már a fülén is folyni kezdett.

Ekkor a róka befogta a farkas fülét is, és újra azt mondta neki:

– Lefetyeld csak, farkas koma, mindjárt kiiszod a vizet.

A szegény farkas meg csak lefetyelte, lefetyelte a vizet, míg azután az az orrán-száján is folyni kezdett.

Ekkor a róka befogta a farkas orrát-száját, felült a hátára, és azt mondta, hogy nagyon beteg, nem bír járni, vigye csak őt haza a hátán.

A szerencsétlen farkas elindult, és cipelte a rókát, az meg nótára gyűjtött:

– Beteg cipel épet, beteg cipel épet!

Amikor a róka sokszor elismételte ezt, megkérdezte tőle a farkas:

– Mit beszélsz te itt, róka néne?

– Semmit, semmit, csak motyogtam.

Amint a farkas folytatta útját, a róka újra rázendített a nótára:

– Beteg cipel épet, beteg cipel épet!

Így mentek azután egy házig, ahol éppen lakodalom volt.

Meghallotta a lakodalmos nép a róka nótáját, és meg is dicsérték, ő meg azt mondta, még szebben énekelne, ha beengednék a házba, onnan meg a padlásra. A lakodalmos nép beengedte. Mikor a farkas

keserves kínok között felvitte a rókát a padlásra, amely sövényből volt, akkor a róka kinyitotta a farkas összes lyukát. Abból a víz kifolyt, és elárasztotta lent a lakodalmásokat.

Azok felszaladtak a padlásra, a róka meg leugrott onnan, és elszökött. A szerencsétlen farkast azonban jól helybenhagyták.

Amikor később összetalálkozott a róka meg a farkas, megkérdezték egymástól, hogyan, miképp menekült meg a másik. A farkas elmondta, hogy őt agyba-fobe verték, és alig tudott elmenekülni.

Ezt mondta a róka is.

Ezután a róka rávette a farkast, hogy ugorjána át egy szénakazlat, amely nem volt messze onnan, ahol voltak. A farkas, szerencsétlenségére, ebbe is beleegyezett. Amikor már néhányszor átugrottak, azt mondta a róka a farkasnak, hogy nem jól ugrik, mert nem középen, hanem mindig a kazal egyik oldalán ér földet. Akkor a farkas hozzákészült, hogy pontosan a közepén ugotja át a kazlat, de fennakadt a tetején.

Nagyon megörült erre a róka, és így szólt:

– Mozdulj már, farkas koma, mozdulj már, mindjárt leérsz onnan.

A farkas meg lezuhant a kazal tövébe. A róka végre bosszút állt rajta, és ott hagyta:

– Régóta fenem már a fogamat rád, hékás, mert te ölted meg a csikómat – mondta a farkasnak.

A MEDVE, A DISZNÓ MEG A RÓKA

Egyezséget kötött a medve, a disznó meg a róka arra, hogy együtt szántják fel a földet, és vetik be búzával, és így majd azután élelemhez jutnak.

Megtanácskozták, hogy ki milyen munkát végezzen, és azt is, hogyan kellene vetőmaghoz jutni. Azt mondta a disznó:

– Majd én felborítom a malomgaratot, és ellopom onnan a vetőmagot.

A medve azt mondta:

– Én majd bevetem a szántást.

A róka meg azt mondta:

– Én meg majd a farkammal elboronálom a vetést.

Így azután felszántották és bevetették a földet. Elérkezett az aratás ideje is. Akkor azon tanakodtak, hogy s mint kéne aratni. Azt mondta a disznó:

– Majd én kaszálok.

A medve azt mondta:

– Én meg majd kötöm a kévét.

A róka meg azt mondta:

– Én majd gyűjtöm a kalászt.

Végül learattak, és megkötötték a kévét. Most aztán azon gondolkodtak, hogyan kellene csépelni. Azt mondta a disznó:

– Majd én előkészítem a szérút.

A medve azt mondta:

– Én majd összehordom a kévét, és kicsépelem.

A disznó azt mondta:

– Majd én szétválasztom a szalmától a búzaszemeket.

A róka meg azt mondta:

– Én meg majd a farkammal szétseprem a pelyvát a búzától.

Azt mondja a disznó:

– Majd én összetakarítom a tiszta búzát.

A medve meg azt mondta:

– Én meg majd szétosztom az egészet.

Azután kicsépeltek. A medve szétosztotta a búzát, de nem osztotta igazságosan, mert a disznó arra kérte, neki csak a szalmát adja, a búzát mind megtartotta magának, a róka meg semmit sem kapott. Megharagudott erre nagyon a róka, és elindult panaszt tenni.

Azt mondta, hogy majd elhívja a császár emberét, aki majd igazságot tesz, No, erre nagyon megijedt a disznó is, a medve is, de a medve azt mondta a disznónak:

– Ásd csak be magad, te disznó, a szalma közé, én meg felmászok erre a körtefára, ni!

A róka meg útnak eredt, és találkozott a macskával, akit meghívott társaihoz. Azt mondta, jöjjön egerészni a szérúbe. Ment is a macska szíves öröme, hiszen tudta, hogy sok az egér a szérúben. Útközben sorra felzargatta a madarakat. A medve meg fenn a fan már jó messziről észrevette őket, és azt mondta a disznónak:

– Nagy baj van, hallod-e, disznó! Jön a róka egy szörnyűséges zsandárral. Úgy fel van az böszülve, hogy útközben röptükben kapdossa sorra a madarakat!

A macska meg már addigra el is tűnt a szeme elől, és a fűben kúszva elért a szérúig, majd egér után kutatva matatott a szalmában. A disznó meg kíváncsian kidugta fejét a szalma közül, megnézni, mi lehet az. A macska persze azt hitte a disznó ormányáról, hogy egér, és mancsával arra vetette magát. A disznó ijedtében felröfögött, és beugrott egyenest a patakba. A macska meg feleimében felmászott a körtefára. A medve azt hitte, hogy az már végzett a disznóval, és most őrá támad. Erre ijedtében a földre esett, összetörte magát, és megdőglött. Így lett végül a rókáé az egész búza is, meg a szalma is.

BÖLCS SALAMONT ELÁTKOZZA AZ ANYJA

Beszélgetés közben azt mondta egyszer bölcs Salamon az anyja előtt, hogy minden asszonyt be lehet csapni. Erre az anyja nagyon megdorgálta, és azt mondta, hogy ez nem igaz. Salamon király ezután valahogy bebizonyította anyjának, hogy ő is olyan, mint a többi asszony. Akkor az anyja szörnyű haragra gerjedt, és olyan átkot mondott fiára, hogy addig ne haljon meg, amíg meg nem látta a tengeri mélységeket és az égi magasságokat.

Telt, múlt az idő, és amikor Salamon király megöregedett, megunta az életét ezen a világon. Azon törte a fejét, miképpen szabadulhatna meg az anyai átoktól, hogy végre meghalhasson.

Legelőször is készíttetett egy akkora vasládát, amelyben ülve elfért. Ennek a ládának a fedelére láncot erősíttetett, amelyikről azt hitte, hogy körülbelül olyan hosszú, amilyen mély a tenger.

Mikor a láda elkészült, bölcs Salamon beleült, és megparancsolta feleségének, hogy zájja rá a fedelét, azután dobja a tengerbe, de a lánc végét tartsa a kezében. Mikor azután a láda leér a tenger fenekére, húzza fel azt a hegy tetejére. Felesége bezárta a láda fedelét, bedobta a tengerbe, mikor még a kezében fogta a láncot, de nem bírta a ládát kihúzni a tengerből, odajött valaki hozzá, és becsapta, hogy rég felfalták már a halak a bölcs királyt ládástul. Azt is mondta neki az a valaki, hogy nem lehet azt már soha többé felhúzni a szárazföldre, ezért engedje csak el a láncot, és menjen haza. Akkor az asszony elengedte a láncot, a vasláda meg nehéz súlyánál fogva lehúzta a benne ülő Salamon királyt a tenger fenekére.

Eközben az ördögök megtalálták Szent János pásztorbotját, süvegét és palástját, de mivel nem tudtak rajta sehogyan sem megosztani, végül így szóltak:

– Keressük meg bölcs Salamont, hogy igazságot tegyen!

Amikor megtudták, hogy hol tartózkodik a király, leszálltak hozzá a tenger fenekére, szólígtatták, és előadták, hogy miért keresik. Az meg így szólt hozzájuk a ládából:

– Hogyan tehetnék köztetek igazságot, amikor nem látlak benneteket sem, meg azt sem, amin összevesztetek? Vigyetek csak fel a hegy tetejére, ott majd igazságot tesztek köztetek.

Az ördögök hamar megragadták a vasládát a benne ülő Salamon királlyal együtt, és felvitték a hegyre. Amikor bölcs Salamon kijött a ládából, és kezébe vette mindazt, amin az ördögök összevesztek, úgy tett, mintha latolgatná, melyik mennyit ér, azután hirtelen keresztet rajzolt a bottal a levegőbe, az ördögök meg hanyatt-homlok futottak szerteszéjjel. Így azután minden holmi nála maradt.

Most hát bölcs Salamon látta már a tengeri mélységeket, és azon tanakodott magában, hogyan láthatná meg az égi magasságokat is. Fogott két struccmadarat, és két napig nem adott nekik enni, hogy jól kiéhezzenek. Azután a lábukhoz kötözött egy nagy kosarat, amelyikbe szépen beleült. Jó hosszú nyársra egy sült bárányt tűzött, és azt a feje fölé tartotta. Az éhes struccmadarak mindenáron el akarták érni a bárányt, így mindig magasabbra repültek egészen addig, amíg bölcs Salamon el nem érte az eget. Akkor a nyársat lefelé fordította, a madarak meg leszálltak vele a földre.

Így Salamon király meglátta az égi magasságokat is, és végre-
valahára meghalt.

AMENNYIT A KERÉK LE, ANNYIT FEL

Bölcs Salamon felesége szemet vetett egy másik császárra, azután kigondolta, hogy elhagyja első férjét, és elszökik ahhoz a másikhoz. Sehogy sem tudott azonban kilopakodni a palotából, mert Salamon király őriztette. Megbeszélte hát azzal a másik császárral, hogy küldjön neki valami italfélét, amitől úgy elalszik, mintha meghalt volna.

Ez sikerült is végül, és az asszony ilyenformán meg is halt. Akkor Salamon király levágta felesége egyik kisujját, hogy megtudja, meghalt-e igazából. Mikor meggyőződött róla, hogy az asszony nem érez semmit, és valóban meghalt, szépen eltemettette.

Később a másik császár odaküldte embereit, akik éjszaka kiásták az asszonyt, majd elvitték hozzá, ő pedig valahogy felélesztette, azután feleségül vette, és együtt élt vele tovább.

Mikor Salamon király megtudta, hogy mi történt a feleségével, felfegyverezte katonáit, és elindult, hogy megkeresse. Amikor odaért annak a másik császárnak palotája közelébe, ahol a felesége élt, az erdőben hagyta embereit, és azt mondta nekik, ha majd megharsannak a trombiták, induljanak nyomban a segítségére, de mindannyian tartsanak maguk előtt egy-egy zöld leveles ágat. Azzal bement a palotába. Amikor odaért, felesége éppen egyedül volt a szolgákkal, mert a császár vadászni ment. Amikor az asszony meglátta első férjét, nagyon megijedt, de rászedte azon nyomban, és bezárta az egyik szobába. Mikor megjött a császár a vadászatból, felesége megmondta neki, hogy ott van bölcs Salamon a palotában, de azt is megmondta, hogy ebbe meg ebbe a szobába zárta:

– Most menj oda rögtön hozzá abba a szobába – mondta neki –, és öld meg azonnal! Ne tréfálj vele, nehogy megszólaljon! Mihelyt megengeded neki, hogy csak egy szót is szóljon, menten becsap téged!

A császár kivont karddal rányitotta az ajtót bölcs Salamonra, azután odalépett hozzá, hogy lefejezze. A bölcs király nyugodtan, félelem nélkül ült a párnákon, és mindjárt elnevette magát, amikor meglátta, hogy a másik császár karddal közeledik hozzá. Amikor a másik császár ezt észrevette, nem bírta ki, hogy meg ne kérdezze, hogy miért nevet. Salamon király erre azt felelte, hogy csak azon

nevet, miként akarja egyik császár egy asszony ágyán megölni a másik császárt. A császár erre azt kérdezte:

– Hát te hogy gondoltad?

Salamon király így felelt:

– Én már így is, úgy is a foglyod vagyok. Kötözzél hát meg, vezettess ki a városból a mezőre, és ölj meg ott mindenki szeme láttára! Még mielőtt lefejeznél, fúvasd meg a trombitákat háromszor, azt majd mindenki meghallja, és eljöhet mindezt megnézni. Megindul erre még az a hegy is, hogy lássa, miként fejezi le egyik császár a másikat.

Beleegyezett ebbe a császár, különösen azért, mert erősen furdalta az oldalát, hogy valóban megindul-e majd az a hegy megnézni, miként fejezi le egyik császár a másikat. Megkötözte akkor jó erősen Salamon királyt, és felrakta egy közönséges szekérré, azután szolgálival és udvari népével kikísértette a mezőre, hogy ott mindenki szeme láttára lefejezze.

Amint mentek az úton, bölcs Salamon kihajolt a szekérből, és megnézte az első kerekeket, azután nevetésben tört ki. A császár, aki mellette lovagolt, megkérdezte tőle, miért nevet.

Ő erre azt felelte:

– Azért nevetek, mert elnéztem, hogyan merül a kerék egyszer be a sárba, egyszer meg ki a sárból. Amennyit a kerék le, annyit fel!

A császár félrefordult, és így szólt:

– Még erről mondják az emberek, hogy bölcs Salamon, pedig milyen ostoba!

Addigra éppen a kivégzés helyére értek, és ott a másik császár megparancsolta, hogy fújják meg a trombitákat. Mikor ezt Salamon király katonái meghallották, elindultak. Mikor másodszor is megszólaltak a trombiták, akkor már közel voltak ahhoz a helyhez, de nem látszott belőlük más, csak a kezükben tartott lombos ágak, ami olyan volt, mintha a hegy indult volna meg. A másik császár nagyon elcsodálkozott rajta, de meggyőződhetett róla, hogy Salamon király igazat mondott. Ezután parancsot adott, hogy harmadszor is fújják meg a trombitákat. Salamon király katonái addigra éppen odaértek, nyomban kiszabadították királyukat, a másik császárt pedig egész udvari népével együtt elfogták és lefejezték.

SZENT SZÁVA MEG AZ ÖRDÖG

Szent Száva egyszer egy hegyen át ment és összetalálkozott az ördöggel. Amikor az ördög észrevette a szent embert, megijedt, és el akart futni, de mivel ez nem sikerült neki, összetalálkoztak az úton.

Így szólt Szent Száva az ördöghöz:

- Adjon isten!
- Nem gondoltad komolyan?!
- Hogy vagy? – kérdezte Szent Száva.

Az ördög azt válaszolta:

- Mi közöd hozzá, hogy vagyok?
- Merre tartasz? – kérdezte Szent Száva.
- Ehhez sincs semmi közöd!
- Mit szeretnél dolgozni? – kérdezte Szent Száva.

Az ördög meg azt válaszolta:

– Szívesen kertészkednék, ha sovány földem volna, meg egy jó segítőtársam.

Akkor azt mondta a szent az ördögnek:

– Hallod-e, barátom, ha valóban kedved van a kertészkedéshez, itt vagyok én társnak hozzá, de beszéljük meg előbb a dolgot szép sorjában. Tudni kell, hogy mit csináljunk legelőször, és ki szerezze be a vetőmagot.

Az ördög azt válaszolta:

– Biz' isten nincs ínyemre, hogy veled társuljak, meg ahhoz sincs kedvem, hogy neked engedelmeskedjek, de mégis szerződést akarok veled kötni, hogy elkezdhessük a munkát.

Megbeszélték, hogy legelőször vöröshagymát ültetnek, így is lett. Mikor a hagyma kihajtott, odament az ördög, megnézte, milyen szép és erős a hagymaszár. Azt meg se nézte, mi van a szár alatt a földben.

Mikor a hagymaszárak jól megerősödtek, odahívta Szent Száva az ördögöt, hogy megnézzék.

– No – mondta Szent Száva –, egyik fele az enyém, a másik a tied. Válaszd ki, melyiket akarod!

Az ördög meg látta az erős hagymaszárakat, jól megjárta, mert azt választotta, ami a föld felett volt. Szent Szávának pedig az jutott, ami a földben volt.

Mihelyt a hagyma megérett, odajött az ördög, és nézegette, de nem nagyon tetszett neki, hogy a szárok fonnyadnak, száradnak. Később beérett a hagyma, a szára meg egészen elszáradt. Azután Szent Száva felszedte a földből a hagymát, és magával vitte.

Nagyon elkeseredett ezen az ördög, és elhatározta, hogy még egy szerződést köt Szent Szávával. Megegyeztek benne, hogy káposztát ültetnek.

Az ördög akkor azt mondta:

– Nekem az kell, ami a földben van, a tied legyen az, ami felül van.

Így is történt.

Elültették, barátom, a káposztát, az meg fejlődött szépen. Leveleket növesztett, és végül megfejesedett. Mikor az ördög ezt látta, azt gondolta:

– Ha ilyen nagy hajtások vannak a föld felett, mekkorák lehetnek alatta!

Nagyon örült az ördög.

Ősszel azután jött Szent Száva, levágta a káposztafejeket, az ördögnek meg a gyökereket hagyta. Nemsokára megérkezett az ördög. Jött nagy dérral-dúrral, dudaszóval, zenekísérettel, zshivajjal és lármával, sok ördöggel körülvéve.

Mikor kihúzott egy gyökeret, nyomban elernyedtt kínjában, és megkérte Szent Szávát, hogy kössön vele még egy szerződést, és ültessenek most krumplit. Az a része, ami majd a földben lesz, legyen Szent Száváé, amelyik a föld felett lesz, az meg maradjon az övé.

Így is történt.

Elültették a krumplit. A krumpli kihajtott, és először a bokor nőtt meg, utána a virágok nyíltak ki, végül a bogyók látszottak. Amikor ezt az ördög meglátta, kinevette és kigúnyolta Szent Szávát. Ősszel pedig, amikor a bokor leszáradt. Szent Száva felszedte a gumókat, és elvermelte.

Felfújta magát akkor az ördög, majd megpukkadt mérgében, mikor rájött, hogy mekkorát csalódott. Nagyon megbánta, hogy pappal akadt dolga. Ismét megkérte Szent Szávát, hogy búzát vessenek. Olyan szerződést kötöttek, hogy ami a föld fölött terem, legyen Szent Száváé, ami meg a föld alatt terem, legyen az ördögé.

Amikor a búza megnőtt, és szárba szökken, odament az ördög a kerítéshez, megnézte mekkorát nőtt, és így szólt:

– No de ilyet! Abból az apró búzaszemből mekkora szár lett!

Ősszel Szent Száva odahívta az aratókat, és lekaszálták a búzát. Az ördögnek meg csak a tarló maradt. Sirva fakadt nyomban, és így szólt mérgében:

– Tudd meg, te pap, lesz, ami lesz, azért is szőlőt fogok veled ültetni. Ha most is becsapsz, nem lesz többet semmi a mi társulásunkból.

Azután elültették a szőlőtőkét, és három év múlva szép főtök mutatkoztak a tőkéken. Akkor találkoztak ismét, hogy eldöntsék, ki melyik részt válassza. Szent Száva megkérdezte ekkor az ördögöt:

– Hát, társam, melyiket szereted jobban, a levest vagy a sűrűjét?

Az ördög azt felelte:

– Persze hogy a sűrűjét akarom, maradjon csak neked az üres leves!

Mikor megérett a szőlő, Szent Száva leszüretelt, kisajtolta a szőlőt, és leöntötte a bort.

Az ördögnek nem maradt más, csak a cefre. Ekkor gondolt egyet az ördög, felöntötte vízzel a cefrét, készített egy üstöt, és kifőzte a cefrét pálinkának.

– Mit csinálsz, társam?

Az ördög azt felelte:

– Pálinkát főzök, barátom!

Szent Száva erre így szólt:

– Adj már egy keveset, hadd látom, milyen az!?

Az ördög teletöltött egy poharat pálinkával, mire Szent Száva egyet kortyintott, azután még egyet, a harmadik után megáldotta az italt, és keresztet vetett magára.

Az ördög erre nyomban elfutott, de még visszaszólt:

– Orvosság ez az öregeknek, de a fiataloknak méreg!

Azután nyoma veszett, és nem ment soha többé olyan helyre, amelyről megtudta, hogy ott pap van.

SZENT PÉTER ÉS A HOMOK

Egy városi ember vadászni jött a faluba. Dél tájban betért egy falubeli ismerőséhez ebédre.

Amikor leült, és körülnézett, látta ám, hogy alig-alig van szántó föld a falu körül. Mindenütt csak kopár sziklákat és kisebb-nagyobb kőhalmokat látott. Csodálkozva kérdezte a gazdától:

– Az istenért, barátom, hogyan tudtok ebben a faluban szántó föld nélkül élni, és hogyan került ide a tömérdek kőhalmaz és kőrakás?

– Nagy nyomorúság ez nekünk, uram. Mesélik az öregek a faluban, akik apáiktól hallották, hogy mikor Jézus a földön járt, Szent Péter folyton a nyomában haladt, és magával vitt egy zsák apró homokot. Amikor Krisztus urunk azt akarta, hogy valahol hegy emelkedjen, csak kivett a zsákból egy marék homokot, és így szólt:

– Szaporodjatok és sokasodjatok!

Ezért van mindenfelé a sok magas hegység. Amikor azután Szent Péterrel a mi falunkon haladtak át, hát Péter zsákja felborult, és itt ömlött ki belőle a sok homok.

TRÉFÁS MESÉK

FÉRFIMESÉK

HOGYAN TANULT VITÉZSÉGET MÁRKO KIRÁLYFI?

Megkérdezték egyszer Márko királyfit, hogyan lett belőle vitéz, ő meg azt válaszolta, hogy a kutyáktól és a gyerekektől tanulta meg a vitézséget.

Amikor a legnagyobb és legerősebb kutya megfutamodik, akkor fut utána az összes többi, a legkisebb és a leggyengébb kutya egyaránt. Így van ez a gyerekekkel is. Ha egy gyerek elszalad, a többi is mind utánaszalad.

Amikor azonban a legkisebb és leggyengébb kutya és gyerek ellenáll vagy védekezik, akkor alig akad valaki, aki szembe merne szállni velük.

AZ IGAZSÁG MINDIG KIDERÜL

Szarajevóban egy zsidó kereskedő elvesztette a bevarrt pénzes zacskóját, majd közhírré tétette, hogy jó szívvvel ad száz garast jutalmul annak, aki azt megtalálja. Mivel a hírnök hangos kiabálással bejárta az utcákat, előjött hát egy paraszt, és hozta a pénzes zacskót.

– Nesze, te kereskedő, bizonyosan ez a te pénzed, amit elvesztettél.

A zsidó kereskedő megragadta nagy örömmel a zacskót, felfejtette, és megszámlolta a benne levő pénzt. Azon nyomban elszállt a jókedve, mert eszébe jutott, hogy oda kell adni a beígért száz garast annak, aki a pénzt megtalálta.

Gondolkodóba esett nyomban, mitévő legyen, hogy mégse kelljen odaadni a beígért jutalmat.

Mikor azután megolvasta a pénzt, azt mondta a parasztnak:

– Tehát, barátom, te már ki is vetted jogosan a száz garasodat. Ebben a zacskóban nyolcszáz garas volt, és most nincs benne több hétszáz garasnál. Jól is tetted! Köszönöm neked, hogy visszahoztad.

A szegény ember pedig kétségbeesett, mikor ezt meghallotta, és jobban fajt neki a rajta esett csúfság, mint a beígért száz garas.

Fogadkozott, hogy ő biz' hozzá sem nyúlt a pénzhez, hanem ugyanúgy hozta azt vissza, ahogyan ulálta. A zsidó meg ragaszkodott a maga állításához. Így azután szó szót követett, és a kádihoz futottak, hogy ítéljen az felettük.

Miután mindketten megesküdtek, a zsidó arra, hogy a zacskóban nyolcszáz garas volt, a paraszt meg arra, hogy hozzá sem nyúlt a pénzhez, hanem ugyanúgy hozta vissza, ahogyan találta, a bölcs kádi, aki rájött, hogy miről van szó, így ítélkezett:

– Mindkettőtöknek igaza van. Te, kereskedő, elvesztettél nyolcszáz garast, te meg, Ero, csak hétszázat találtál. Így ez a pénz nem a kereskedőé, hanem biztosan másvalakié. Ero, te vidd csak haza ezt a pénzt, és tedd el, amíg nem jön érte az az ember, aki csak hétszáz garast veszített el. Te meg, kereskedő, válj addig, amíg nem jelentkezik az az ember, aki megtalálta a nyolcszáz garasodat!

NEHÉZ AZ EMBEREK KEDVÉBEN JÁRNI

Ment hazafelé szamarháton egy férfi, a tizenötévesforma siheder fia meg ott gyalogolt mellette. Találkoztak egy emberrel, aki így szólt:

– Nem igazság az, testvér, hogy te ülsz a szamáron, a gyerek meg gyalogol. A te lábad jobb az övénél.

Ekkor az apa leszállt a szamar hátáról, és felültette rá a fiát.

Nemsokára találkoztak egy másik emberrel, aki így szólt:

– Nem szép dolog az, fiú, hogy te ülsz a szamáron, apád meg gyalogol. Neked még jobb a lábad.

Ekkor mindketten felültek a szamárra, így mentek egy darabig. Találkoztak ekkor egy harmadik emberrel, aki így szólt:

– Milyen ostobaság az, hogy két vén szamar ül egy gyenge állat hátán! Leghelyesebb lenne, ha az ember jól elnászpángolna mindkettőtöket egy husáanggal.

Ekkor elindultak gyalog mind a ketten, egyik a szamar egyik oldalán, a másik a másik oldalán. A szamar ment középen.

Találkoztak egy negyedik emberrel, aki így szólt:

– Ejnye, de fura csodabogarak vagytok ti hárman! Nem lenne jobb, ha csak kettő gyalogolna közületek? Nem lenne-e könnyebb, ha egyikőtök felülne a szamar hátára?

Akkor az apa azt mondta a fiának:

– Mi ketten, fiam, már mindenhogyan ültünk a szamar hátán. Most úgy való, hogy mi vigyük a szamarat a hátunkon.

Ekkor lefektették a szamarat a földre, egyikük összekötözte a szamar mellső lábait, másikuk a hátsókat, azután egy karóra akasztották a szamarat, és vitték a vállukon.

Mikor ezt látták az emberek, akikkel útközben találkoztak, nagyokat nevettek, és csodálkoztak rajtuk.

Egyszer azután az apa ledobta a szamarat a földre, majd a köteléket kioldozva felkiáltott:

– Minden ember, aki mindenkinek a kedvében akar járni, bolondabb még ennél a szamárnál is! Én ezután is azt teszem a szamarammal, amit eddig saját kedvemre tettem, az emberek meg csak mondjanak, amit akarnak.

Ekkor felült a szamar hátára, a fia meg mellette gyalogolt. Így mentek egészen hazáig.

A BŰNÖS MEG AZ OSTOBA GYÓNTATÓ

Egyszer egy bűnös keresztény hívő a gyóntatóhoz ment, hogy meggyónja bűneit, de egyéb vétkein kívül azt is megvallotta, hogy nagybőjt idején ötször is jól belakmározott zsíros ételekből. Mikor a gyóntató ezt meghallotta, dühtől reszketve felkiáltott:

– Távozz innen, te bűnös lélek! Nem oldozhatlak fel bűneid alól, hanem előbb meg kell kérdeznem a vladikát! Gyere vissza holnap!

Mikor a gyóntató elment a vladikához, és megkérte, hogy helyette oldja fel a bűnöst bűnei alól, a vladika hangos hahotára fakadt. Kinevette amiatt, hogy nem volt képes büntetést kiszabni ilyen csekély vétékért. Utána így szólt:

– Mondjon el az ember három miatyánkot és négy üdvözlégyet, utána nyomban áldozzon meg!

Eljött másnap a bűnös a feloldozásért. A pap elmondta neki, milyen büntetést rótt rá a vladika, és utána még így szólt hozzá:

– Köszönd meg az Istennek, amiért ilyen jóságos vladikánk van, és meg tudta mondani, hogyan kell nagybőjt idején böjtölni!

Alig bocsátotta el a gyóntató ezt a bűnöst, jött egy másik böjtszegő, aki elmondta, hogy a böjt idején háromszor evett húst. Most volt csak igazán bajban a mi gyóntatónk! Nem tudta, mekkora büntetést szabjon ki a bűn bocsánatára, mivel sehogy se tudott kiokosodni a vladika előző ítéletén, hiszen az nem erre az esetre szólt. Egyszer csak megszólalt:

– Eredj, aztán egyél még kétszer húst, azaz holnap is, meg holnapután is! Utána mondj el három miatyánkot és négy üdvözlégyet, csütörtökön pedig isteni félelemmel járulj az Úr asztalához, és áldozzál meg!

NASZREDDIN HODZSA ESETE A BÜKKFÁVAL

Egyszer Naszreddin Hodzsa bükkfát vágott ki tűzifának egy meredek sziklafal szélén. Amint észrevette, hogy a fa le akar zuhanni a hegyről, felülről hozzákötötte hamar a szamarát, hogy az majd megtartja odafönn a hegytetőn a bükköt. De mikor a fa zuhant a lejtőn lefelé, maga alatt görgette a szamarat is. Szegény pára úgy odavágódott a sziklafalhoz, és összezúzódott, hogy nem maradt belőle egy morzsányi csontszilánk még hírmondónak sem!

Mikor Naszreddin Hodzsa ezt látta, vállára emelte baltáját, és elindult hazafelé. Útközben találkozott egy emberrel, akitől megkérdezte, nem látta-e valahol az úton az ő szamarát. Ez az ember pedig előbb látta valahonnan, hogy mit tett Hodzsa a szamárral, és azt felelte, hogy nemrég látta a szamarat, amint fahasábokkal megrakottan haladt arrafelé. Erre Naszreddin Hodzsa azt mondta:

– Adja az isten! De ahogy én tudom, nem hord az már fát a hátán soha többé!

A MENYECSKE MEG A CIGÁNY

Kéregetni ment egyszer a cigány egy menyecskéhez, aki azt mondta neki, hogy kovácsoljon előbb kötőtűket, akkor ad neki egy sinik kölest. A cigány erre így felelt:

– Jó, jó, hogy ígéred a kölest, néném, de nekem nincsen vasam. Hanem ha lenne a háznál kicsorbult kapa vagy más hasonló kacat, az jó lenne!

A menyecske ekkor felmászott a padlásra, és talált ott egy ekevasat. Ledobta onnan, és megkérdezte a cigányt, elég lesz-e ennyi. A cigány azt mondta, hogy majd hozzátesz még a sajátjából, ha híja lesz. Azután az ekevasat elvitte a putrijába, hozta tüstént a kötőtűket, cserébe pedig elvitte haza a sinik kölest.

A GONOSZ ASSZONY, AKI MEGMENTETTE AZ URÁT

Két testvér leült egyszer az út szélére pihenni, hogy bevárják a gyilkost, aki nemrég megölte apjukat, és most erre vitt az útja hazafelé menet a vásárból. Akkor vették észre, amikor már egy kőhajításnyira volt tőlük, és felkészültek rá, hogy elveszejtsék. Azzal az emberrel vele volt a barátja is, aki így szólt:

– Erősen sötétedik, siess, az istenért, így nem érünk haza éjszakára!

A gyilkos meg azt felelte:

– Lelkemre mondom, barátom, az én utam nem sietős! Meg aztán nincs is ínyemre, hogy váratlanul toppanjak haza, mert előbb választom a török szablyáját, mint az asszony nyelvességét, olyan gonosz feleségem van énnekem! Aki pedig megölné, még jót is tesz velem, még a telkemet is megmentené!

Ahogy meghallották a testvérek ezt a beszédet, az idősebbik azt mondta:

– Hát való igaz, testvér, ha megölnénk, még jót is tennénk vele, hogyha olyan gonosz asszony a felesége! Hagyjuk inkább életben! Így azután békén hagyták, nem is törtek többé soha az életére!

SZÖGLEVES

A katona betért egy anyókához, és kért egy kis harapnivalót. Az öreganyó azt mondta, hogy a háznál nincs semmiféle eleség! Erre a katona azt mondta:

– Adj legalább egy serpenyőt meg kevéske vizet, hogy abból a vasszögből egy kis levest főzhessek!

Adott neki az öreganyó mindent, amit kért, ő meg a vasszöveget beletette a serpenyőbe, felöntötte vízzel, s a tűzre tette. Amikor már a víz felmelegedett, kért egy kis sót. Az anyóka meg adott neki, és a katona meg is sózta a levest. Amikor felforrt a víz, egy kis lisztet is kért, az öreganyó adott azt is, hogy megtudja, milyen lehet az a vasszögleves. A katona kavargatta a levest, majd kért egy tojást, azt beleütötte, utána kért zsírt is, hogy az egészet megzsírozhassa. A végén levette a serpenyőt a tűzről, kivette belőle a szöveget, a szöglevest pedig megette.

MIBŐL LETT A TEKNŐSBÉKA?

Egyszer egy ember pogácsatésztát dagasztott, meg tyúkot sütött, aztán evéshez látott. Azon nyomban betoppant a komája, ő pedig nagy sietve rádobta a tyúkot a tésztára, és betakarta az egészet a tállal. Így rejtett el mindent a komája előtt. Mikor azután a komája elment, felállt, hogy elővegye a tyúkot, a pogácsát meg a tálal, de a tyúk is, a pogácsa is meg a tál is teknősbékává változott, azért, mert eldugta a komája előtt az ennivalót.

Hát így lett a teknősbéka!

A KOMA MEG A MALACKÁJA

Egy falusi ember megkért egy nála módosabb gazdát a faluból, vegyen számára egy malackát, mivel neki malacra nem telik. Azt ígérte, hogy mikor a malac felnő, majd elosztják. A gazdag ember meg is vette a malacot, de mikor eljött a vágás ideje, azt gondolta magában a szegény ember, hogy nem igazságos az egyenlő osztozkodás. Egyre azon törte a fejét, hogyan intézhetné úgy a dolgot, hogy ne adjon a malacból semmit oda, mégis becsületes maradjon. Elment hát a komájához, hogy meghányják-vessék a dolgot. A koma azt mondta neki:

– Vágd le estefelé a malacot, aztán üzend meg a társadnak, jöjjön el reggel hozzád, hogy elosszátok. Amikor aztán reggel eljön, jajgassál és zokogjál, hogy éjszaka ellopták a malacot, de addigra a leölt malacot akaszd az ablakba!

Megörült nagyon a szegény ember, hogy neki marad az egész, és bizony úgy is tett mindent, ahogy a komája tanácsolta. Azután levágta a malacot, és felakasztotta, a komája meg éjjel odalopakodott, és ellopta. Amikor reggel az ember látta, hogy a malac valóban nincs sehol, rohant hanyatt-homlok, jajgatva a komájához, és mondta neki:

– Az istenért, komám! Az éjjel ellopták a malacomat!

– Jól van, jól, komám, csak így tovább! – mondta neki a komája, de ő csak újra csak azt mondta:

– Hát, én igazat beszélek. Szent Jánosra mondom, amit mondok, komám, aki itt él közöttünk!

A koma meg váltig hajtogatta:

– Jól van, jól, komám, csak így tovább!

– De én nem tréfálok, hallod, nekem igazából ellopták a malacomat! – mondta újra az ember, a komája pedig váltig csak azt hajtogatta:

– Jól van, jól, komám, csak így tovább! – és így sem a szegénynek, sem a gazdagnak nem maradt a malacból egy falat sem.

A BALGA EMBER MEG A FEKETEKÁVÉ

Egyszer, amikor a falusi bíró bement a városba pap komájához a védszent ünnepét köszönteni, legelőször is kávéval kínálták. Úgy gondolta ekkor a bíró, úgy látszik, hogy a kávé a legnagyobb tisztesség jele, ezért mindjárt elhatározta, hogy a védszent ünnepén ő is azzal tiszteli majd meg a vendégeit. Vett is mindjárt egy keveset belőle, és amikor hazaért, azt mondta a bíróménak:

– Tedd csak el ezt a kávékat akkorára, amikor majd a pap komám ellátogat hozzánk! Akkor majd megfőzöd neki.

A bíróné még soha életében nem látott kávékat, és inni meg sosem ivott, de még főzni sem főzött soha. Azután amikor egy idő múlva a pap elhaladt a házuk előtt, a bíró behívta a házba, és megkérte, hogy várjon, amíg megfő a kávé. A pap szabadkozott, hogy nincs ideje, hogy esteledik már, de mindhiába. Végül is betért hozzájuk, a bíró pedig így szólt az asszonynak:

– Tedd fel, asszony, azonnal főni a kávékat!

A bíróné szépen teletöltötte az agyagedényt vízzel, és úgy, ahogy volt, pörköletlenül, beletette az összes kávékat. A pap várta, várta, mikor hozzák már a kávékat, de a kávé sehogy se akart felforni. Végül elfogyott a türelme, és megkérte őket, engedjék el kávé nélkül. Odaszaladt hamar a tűzhelyhez a bíró, és megkérdezte a feleségét:

– Felforrt-e már az a kávé? Kifőtt-e már a feketéje?

Amikor azonban látta, hogy az nem fekete, visszament, és nagy szégyenkezve azt mondta:

– Bocsáss meg, az istenért, pap komám! Egy nadrágos városi meg a nadrágos fia jól becsapott. Olyan kávékat adtak el nekem, amelyeknek nincs feketéje!

A pap elmosolyodott, és kávé nélkül ment haza.

MI A LEGROSSZABB A VILÁGON?

A törökök arról beszélgettek a kávéházban, mi a legrosszabb ezen a világon. Egyik azt mondta, hogy a rossz asszony. A másik azt mondta, hogy a rossz esztendő. A harmadik azt mondta, hogy a rossz szokás.

Egyszer csak a sarokból odaszólt egy ember:

– Török hitemre mondom, egyiketek se tudja, mi a legrosszabb ezen a világon. Bizony nincs rosszabb a részeg rácnál meg az éhes töröknél. Egyszer egy rác háza elé érkeztem farkaséhesen. A rác a háza előtt éppen kapanyelet faragott. Ahogy a lóról leszálltam, rákiáltottam: „Fogd, hékás, a lovat, aztán szólj hamar az asszonynak, dagasszon pogácsát, főzzön cicvarát, és süssön egy tyúkot!” Ezután bementem a házba. Csak ültem a házban, és vártam, de sehol senkit sem láttam. Nem volt sehol se a rác, se a felesége. Nem is sütött, nem is főzött biz’ ott nekem senki. Akkor kiszaladtam a házból, a lovam ugyanott állt, ahol hagytam, a rác meg egyre csak fúrta-faragta a kapanyelet. Nem tudtam, hogy az a kan disznó részeg, aztán csak előkaptam a pipámat, és jól hátba vágtam a szárával, az meg se szó, se beszéd, jól helybenhagyott a kapanyéllal. Erre én elhajítottam a csibukomat, késem után nyúltam, ő erre megint nyakon vágott, én meg öltre mentem vele. Török hitemre mondom, ha az asszonyok nem állnak közibénk, biz’ isten nem maradt volna belőlünk más, csak egy rakás szerencsétlenség.

A PAP MEG A HÍVEK

Egy esztendőben nagy volt a szárazság, ezért a falu népe mise után odagyűlt a pap köré, és felróták neki, hogy biztosan nem kedvesek imái Isten előtt, mert hiába imádkozik oly sokat esőért.

A pap meg nagy bölcsen kivágta magát, mert így szólt a híveihez:

– Tudjátok meg, testvéreim, odafentről, az égből üzenetet kaptam, hogy beszéljem meg veletek, melyik napon mennyi eső essen. Azért válaszoljatok itt most erre!

Azt mondta a falu elöljárója:

– Legyen holnap, hétfőn!

A pap erre azt felelte:

– Holnap nem jó, mert megfogadtam holnapra kalákába az embereket, hogy kapálják meg a kukoricámat.

– Legyen a kedd! – mondta az elöljáró.

A másik azt felelte:

– Hát nem láttad, mennyi búzám van szétterítve a szérúben száradni?

– Kéjük hát szerdára – mondta az elöljáró.

A harmadik azt felelte:

– Nem jó a szerda, akkor van a védszentem napja, és mi lesz velem, ha megáznak a meghívott vendégek?

– Tegyük akkor csütörtökre – mondta az elöljáró.

A negyedik azt felelte:

– Hogy is lehetne csütörtökön, hát aznap esküszik a fiam!

– Legyen hát pénteken – mondta az elöljáró.

Felugrott erre az ötödik, és azt mondta:

– Azt beszélik az emberek, hogy pénteken minden dolog balul üt ki, hiszen a péntek nem szerencsés nap.

– Hát akkor, testvéreim, legyen szombaton!

– Biz' isten nem. Nem akarom szombaton. Egy üzlettársam hajt aznap hozzám két ökröt, és ha megegyezünk, úgy járja, hogy meg is vendégeljem.

Erre a pap azt mondta:

– Hát, emberek, az lesz a legjobb, ha magatok között megbeszélitek, hogy mikor lenne a legjobb jövő héten. Azután majd adjatok nekem választ.

A falu népe meg nem jutott dűlőre a másik héten sem, és utána sohasem. Azóta is azon vitatkoznak, hogy mikor essen az eső.

A PARASZT MEG AZ ÚR

Egy paraszt elszegényedett, és mikor már az egész apai örökségét elherdálta, elhatározta, hogy valamilyen gazdag embernél keres szolgálatot. Talált is egy gazdag embert, akit megkért, fogadja fel őt munkára. A gazda így felelt:

– Befogadlak, de milyen mesterséghez értesz?

A paraszt így felelt:

– Tudok sütni-főzni, uram!

Erre a gazda megkérdezte:

– Aztán mennyi fizetséget kérsz egy esztendőre?

A paraszt így felelt:

– Kérek tizenkét aranyat, és azt, hogy etessél, és hogy felöltöztessél.

Tetszett a gazdag embernek az alku, hát rá is állott nyomban, és szolgálatába fogadta a parasztot.

Másnap reggel fölkeltek a többi szolgák, az egész háznépe, a gazda is, de az új szolga nem volt sehol. Dél felé azután elindult a gazda nagy dérrrel-dúrral, hogy előhívja. Bezörgetett oda, ahová aludni tért a szolga, az meg kinyitotta az ajtót, és amikor a gazda látta, hogy az ágyból kelt fel éppen, és fel sem öltözött, csodálkozva így szólt:

– Hát ez meg milyen szolgálat, hékám?

A szolga így felelt:

– Uram, én reggel óta arra várok, amiben megegyeztünk.

– Hát miben egyeztünk meg?

– Hát csak abban, hogy etetsz meg felöltöztetsz – felelte a szolga –, és én csak arra vártam, mikor jössz már végre, hogy felöltöztessél, ahogy megbeszéltük!

A BÖLCSESSÉGET VÁSÁRLÓ FALU

Egy tengeri sziget falucskájának előjárói és a bíró egy napon azért korholták egymást, amiért belőlük sosem lehet senki olyan bölcs, mint amilyen bölcs emberek élnek máshol.

– Mondjátok meg, testvéreim – mondta a legbölcsebbek egyike –, hogy a csudába van az, hogy nincs itt közöttünk senkinek egy csepp esze sem? Gyűjtsünk hát össze hamarjában ötven tallért, és küldjünk három embert a faluból Velencébe, hogy ott észet vegyenek! Azt hallottam, hogy a velencei emberek a legbölcsebbek, és annyi eszük van, hogy el is tudnak adni belőle. Azt is mondják, hogy olcsón megszámitják.

Egyetértettek ezzel mindannyian, és össze is gyűjtötték a pénzt, azután három embert elküldték Velencébe. Amikor azok odaértek, megérdeklődtek, hogy hol mérik az észet, és hány pintet lehet kapni belőle. Eközben találtak egy embert, aki a gúnyolódásnak és a beugratásnak nagy mestere volt, és az azt mondta nekik:

– Eladok én nektek nemcsak egy pintet, de egy litert is, kettő meg maradjon meg nekem egy fityingért.

Az atyafiak meg szívesen megkötötték a boltot. A velencei ember szerzett hamatjában egy egeret, azt elevenen egy skatulyába zárta, azután azt mondta:

– Ehol van az ész a skatulyában, hanem szaladjatok most gyorsan haza, és ki ne nyissátok a skatulyát, míg haza nem értetek vele!

A három koma boldogan indult haza ugyanazpn a hajón, amelyiken odautazott, de mikor már a falu közelébe értek, azt mondta az egyik:

– Nem igazság az, halljátok, hogy mindenkinek egyformán jusson az észből. Mi hárman vegyük el magunknak a felét, a falu népének meg adjuk a másik felét.

Ráállott erre nyomban a másik két atyafi is, de amikor kinyitották a skatulya tetejét, az egér, mint afféle egér, elfutott nyomban, és behúzódott a hajó valamelyik zugába.

Lett is mindjárt nagy riadalom, egyikük azonban így szólt:

– Most mi bajotok? Nem szökött el az az ész sehova se, hanem itt van valahol a hajón!

Amikor azután hazaértek, a többiek már türelmetlenül és nagy örömmel várták őket a parton, de mikor a rossz hírt megtudták, bizony nagyon elkeseredtek. Kigondolták később, hogy a hajót a szárazföldre vontatják. Így is történt. Őrizték azután egyenként felváltva a hajóval együtt az észet is, és ha bármikor bölcs választ kellett adniuk valakinek, akár írásban, akár szóban, mindig a hajóra siettek, hogy ott megtöltsék ésszel a fejüket.

BERUKKOLT A MOLNÁR

Történt egyszer, hogy a gazdag kereskedőnek be kellett rukkolnia. Meg kell hagyni, jól megadta a módját a felkészülésnek. Magára vette a szekrényben őrzött ünneplő ruháját, felkötötte csillogó fegyverét, és felnyergelte legszebb arab paripáját.

Ezután elindult a hadseregbe. Amint ment, mendegélt, útja egy vízimalom mellett vezetett el. A molnár ugyancsak gazdag ember volt, volt neki négy malomköve is, és amikor meglátta a kereskedőt, kiszaladt a malom elé. Az meg úgy köszöntötte a vízimolnárt:

– Adjon isten!

Az meg így felelt erre:

– Adjon az isten neked is! – majd így szólt: – Hová, háová, az ég szerelmére, gazduram?

Az meg azt mondta:

– Megyek katonának isten segítségével, testvér!

– Hej testvér – mondta a molnár –, könnyen mész te oda! Ha nekem is volna ilyen lovam, ilyen fegyverem meg ruhám, biz' isten én is berukkolnék.

Hát, barátom, mikor a kereskedő ezt meghallotta, gondolt egyet, és így szólt a molnárhoz:

– Jól van, testvér, ha csak ez hibázik, hát neked adom a fegyveremet, a paripámat meg a ruhámat, vigyed csak el mind! En meg majd őrzöm addig a malmot, amíg te vissza nem jössz a katonaságból.

Mikor a vízimolnár ezt meghallotta, levetette hamar a molnárgúnyát, ráadta azt a kereskedőre, a kereskedő ruháját meg magára kapta, felkötötte a fegyverét is, lóra pattant, és elment a hadseregbe.

A kereskedő azután bement a malomba, meggyúrta a bodagot, megforgatta a tűzön, megvárta, míg kisül, jól megebédelt, és ott maradt őrizni a vízimalmot.

A molnár meg, mihelyt a hadseregbe ért, ott éppen akkor győzött az ellenség, erre ő nyomban futásnak eredt.

Meglátta őt hirtelen egy ellenséges katona, és utánairamodott, aztán csak vagdalkozott, hadonászott kardjával a molnár feje fölött, de sehogy sem találta el a nyakát, hanem egyszer csak

lenyisszantotta úgy a feje búbját, hogy nyomban kivillant az agy veleje. Amikor ezt a másik katona észrevette, elkiáltotta magát:

– Jaj, jaj, pajtás, látom az eszedet!

A szerencsétlen molnár meg azt felelte:

– Bizony, pajtás, nem ész az, csak szar, mert ha ész lenne, akkor én most a vízimalmot őrizném. Az én eszem, pajtás, ott maradt a vízimalomban!

A LUSTA KOLDUS

Összetalálkozott az úton a lusta koldus a világtalannal, aki vitt magával egy tarisznyára való kenyeret, egy másik tarisznyában meg a guszlicáját cipelte. Leült ekkor a világtalan ember egy ház elé, elővette a hangszerét, és sok szép dalt énekelt a guszla kíséretével.

Amint ezt hallgatta a lusta koldus, megirigyelte a vak embert, és azt mondta, hogy a világon a vakoknak van a legjobb dolguk, mert senki sem él náluk jobban. Potyán esznek, és a guszlica hangja mellett gondtalanul énekelnek.

Akkor Istenhez fohászzkodott, hogy vakítsa meg őt is. Az Isten meg ráhagyta, legyen hát, és elvette a szeme világát. A koldus nagyon megörült neki. Vett valahol egy guszlicát, és megtanult énekelni. Aztán szerzett egy vakvezetőt, és együtt járták a világot. Ment, mendegélt vakon a koldus, és sokféle dalt énekelt közben.

Egy napon azután, nem tudni biztosan, mi történt. Lehet, hogy elromlott a guszlája, de sehogyan sem boldogult vele. Akkor az egybegyűlt sokadalom előtt nevetve így szólt:

– Hát, uraim, még a vakság sincs ínyemre, ha a guszlica nem szól szépen.

PITYÓK MUJO

Azt mesélik, volt egyszer Cárigrádban valamiféle Pityók Mujo (iszákos Mujo) nevű török, akinek örökségbe tömérdek kincset hagyott az apja, de az ivásnak adta fejét, aztán úgy elitta, elherdálta mindenét, hogy még ruhája se maradt. Nem maradt biz' annak egyebe, csak egy pokróca, amit maga köré tekert, meg még egy satyakja volt csupán, amely alól kikandikált az üstöké is. Egyszer a török császár meglátta őt részegen az utcán, és megszidta, amiért elitta tömérdek kincsét, és ilyen szégyenletes sorsra jutott.

Mujo meg szinte rárípakodott a császárra, és azt felelte:

– Mit faj az teneked, hogy iszok? Ha iszok, hát az én pénzem iszok! Ha meg nem hiszed, hogy van pénzem, hát azt kérdem, mennyiért adod el nekem Sztambult?

A császár ugyan jól tudta, nincs annak egy megveszekedett parája se, mégis arra gondolt, talán nem ugratja be, mint olyasvalaki, akinek pénze van, és mivel megígérte, ezért így válaszolt:

– Nem adom én az egész Sztambult neked, Mujo, semennyi pénzért se, hanem ennyi meg ennyiért eladom a felét, aztán uralkodhatunk mi abban mind a ketten!

Mujo meg erre azt mondta:

– Jól van, jól! Holnap reggel hozom a pénzt!

Azzal elváltak. Mikor aztán másnap Mujo nem ment a pénzzel, a császár magához kérette. Most bizony Mujo józanul bevallotta, hogy nincs neki egy árva parája se, nemhogy annyi, amennyiből Cárigrádot vagy legalább a felét megvegye! A császár meg nyomban elrendelte, hogy fejét vegyék, amiért hazudott, és csúffa tette őt. Mujo előbb kegyelemért esedezett, de amikor látta, hogy ennek fele sem tréfa, azt mondta a császárnak:

– Ha már így elgondoltad, könnyen elveszejthetsz te engem, hanem arra kérnélek, légy kegyes hozzám, mielőtt megöletsz, tedd meg nekem, hogy birodalomban kerestetsz három embert: egy szegényt, akinek a világon semmije sincs, egy világtalant, aki semmit sem lát, és egy nyomorékot, akinek mindkét lába hiányzik, csak a törzse van meg. Vezettesd ide őket, aztán adj nekik enni-inni, mi ketten meg majd csak elnézzük, hogy azok mit is csinálnak!

Beleegyezett ebbe a császár, és megparancsolta, hogy keressenek három ilyen embert, és hozzák oda őket. Ezeket azután

egymás mellé ültették szépen, hoztak nekik jócskán enni-, innivalót, azzal kínálgatták őket. Mikor mind a hárman jól beettek, beittak, azt mondja a vak:

– Istennek hála és a felséges császárnak, aki jóltartott minket fehér kenyérral és piros borral!

A nyomorék erre se szó, se beszéd, rátámadt:

– Nézd má' a világtalan kurváját, hát te honnan tudod, hogy fehér a kenyér, és piros a bor, amikor semmit se látsz?! Úgy a hátsódba rúgok, hogy no!

A szegény ember meg erre nyomban felkiáltott:

– Üsd csak az én kontómra is! Én majd fizetek!

Megszólalt azután Pityók Mujo:

– Látod-e már, felséges császárom, mit tesz az ital! Azt tartja az írás is, hogy bár a vaknak nem volt szeme, a nyomoréknak lába, a szegény embernek meg pénze, mégis, amikor beittak, lett a vaknak szeme, a nyomoréknak lába, a szegénynek meg pénze! Így volt nekem is tegnap pénzem arra, hogy megvegyem tőled Sztambult.

A császár ezt látva és hallva, megkegyelmezett Pityók Mujónak.

Hanem nagyon elcsodálkozott azon, hogy a bornak ekkora a hatalma, és látva, hogyan élnek-halnak érte az iszákosok, elgondolta, hogy biz' egyszer ő is kipróbálja (a bor hatalmát). Így azután megparancsolta, hogy hozzanak neki a legjobb tengermelléki borból. No, be is rúgott tőle alaposan egy este. Másnap reggelre csuda mód megbetegedett. Úgy megfájdult a feje, hogy fel se bírta emelni. Amikor az udvarban híre kelt, hogy beteg a császár, összeszaladtak nagy hamar az orvosok, hogy meggyógyítsák. Ám a császár erre csak annyit mondott, hogy az ő betegségét minden orvosnál jobban kigyógyítja Pityók Mujo, hívják csak ide őt hamar hozzá. Amikor Pityók Mujo megérkezett, a császár elpanaszolta, milyen rosszul érzi magát, és megkérdezte, mitévő legyen. Mujo meg erre azt tanácsolta, igyon csak újra abból, amiből az este ivott, akkor biztosan elmúlik a fejfájása.

– De mit tegyek majd akkor, ha azután, amikor kijózanodtam, újra fájni fog a fejem?

Mujo meg azt mondta:

- Igyál újra!
- Hát meddig tart majd mindez? – kérdezte a császár.
- Hát csak addig, felséges császárom, amíg a pokrócot te is így magad köré nem tekered, ahogy én tettem! – felelte neki Mujo.

HERO GÚNYOLÓDNI SEGÍTETT A TÖRÖKNEK

A hercegovác hozott egyszer a vásárba tiszta búzát eladni, amiben egy fia konkoly se volt. Odalépett hozzá egy török, kikapott a nyitott zsákból egy marék búzát, jól szemügyre vette, és így szólt:

– Hero békám, ebben a búzában konkoly van!

– Igenis, van, uram!

– Üszög is van benne – folytatta a török.

Hero meg újra így:

– Van benne, uram!

– Hát szemét is van benne!

– Van, uram, az is!

Ezután a török felsorolta a búza minden lehetséges hibáját, Hero meg mindent ráhagyott.

Amikor azután a török meguntta, hogy Hero a nyilvánvaló hazugságokat még saját kárára is vállalja, így szólt felig-meddig haragosan:

– Hallod-e, az még csak hagyján, hogy én ócsárolom az árudat, de miért teszed te is ugyanezt?

Hero erre így felelt

– Csak azért, uram, mert neked segítettem gúnyolódni!

ERO MEG A TÖRÖK

A török egy híd közelében szántott az ekéjével. Ero arra hajtott az úton néhány felmálházott lovat, és amikor közelebb ért, a török jó hangosan elkiáltotta magát:

– Kajla, te kajla, hó! lám csak, mennyi ész szorult beléd, ami Eróból bizony hiányzik!

Eközben Ero a hídra ért, lovait átkergette, ő meg segítségért kiabált:

– Óh, jaj, édes istenem, mi lesz velem!

A török, ahogy ezt meghallotta, megállította ökreit, és odasietett:

– No, téged meg mi lelt, Ero, hékám? Mi baj van?

– Jaj, jaj, édes jó istenem! Lovaim átmentek a hídon, én meg a folyó innenső partján rekedtem.

– Menj csak te is, hékám, a lovaidd után!

– Azt már nem, uram, biz' isten, a világ minden kincséért sem mernék átmenni a hídon!

– Ej, ne bolondozz már, hékám, miért is ne mernél átmenni, ahol annyi nép és annyi felmálházott ló szokott átjárni!

– Jaj, jaj – siránkozott tovább Ero nagy keservesen, hogy ő az istennek se megy át azon a hídon.

A török meg így beszélt tovább:

– No, hékám, mennyit adsz, ha átviszlek a hátamon?

– Hát, mennyit kérsz, uram?

– Adjál, mondjuk, vagy húsz perpert.

– Hát, nem bánom!

Ezzel a török a hátára kapta Erot, átvitte a hídon, és a túlsó parton letette.

Ekkor Ero lázasan kotorászott inge elejében:

– Biz' isten, uram, nincs egy perperem sem!

A török erre rátámadt:

– No iszen, hogyhogy nincs, te oláh kan disznó! Mit hazudozol itt összevissza? Gyere csak vissza a hátamra!

Azzal a török újból a hátára kapta Erot, az meg szépen másodszor is átlovagolt rajta.

Akkor ledobta őt a török:

– Dögölj meg, te szuka, ha nem tudsz fizetni!

Ezután ökreihez baktatott, és tovább szántott.

Ero meg felpattant, és a hídon átszaladva vígan kiáltotta:

– No, te török, látod-e már, hogy a te kajládnek is több esze van, mint Erónak? Kétszer is átlovagolt a hídon a te hátadon!

ERO A TÚLVILÁGRÓL

Kapálgatott a török feleségével a kukoricaföldön, délben aztán elindult, hogy a lovait megitassa. Az asszony meg ott heverészett magában az árnyékban. Ero meg nyomban előkerült valahonnan:

– Jó napot, adjon isten, kádo!

– Adjon az isten neked is, napszámos! Aztán honnan kerülsz te ide?

– Én biz' a túlvilágról jöttem, kádo!

– Tán csak nem, a mindenségit?! Hát aztán láttad-e ott az én Mujómat, aki csak pár hónappal ezelőtt halt meg?

– Már hogyne láttam volna, hiszen első szomszédom ő ott énnékem!

– Mondd csak, a mindenségit, hát hogy van az én Mujóm, hogy megy a sora odaát?

– Hál' istennek, Mujó jó egészségben van, csak az az egy a baja, hogy nincsen pénze dohányra, no meg arra se, hogy kávéért fizessen társaságban.

– Aztán mondd csak, napszámos, visszamész-e oda hamarosan, és megtennéd-e nekem, hogy elvinnéd a pénzt, amit neki küldenék?

– Hát már hogy a csudába ne tenném meg, amikor egyenest éppen oda indulok!

Szaladt hamar az asszony oda, ahol az ura a nagy hőség miatt levetkőzött, mindjárt előkereste a zacskó pénzt, és úgy, ahogy volt, az egészet Erónak adta, hogy elvigye Mujónak a túlvilágra. Ero kapta-fogta nagy hirtelen a pénzes zacskót, a keblébe gyömöszölte, és azonmód elinált vele a patak mentén.

Alighogy Ero eltűnt, mikor megjött a török, hogy a lovát megitassa. Az asszony elébe sietett, és elújságolta neki:

– Hallod-e, ember, az imént járt erre egy napszámos a túlvilágról, és elmondta Mujóról, hogy nincsen pénze dohányra, meg hogy kávéért se tud fizetni társaságban. Hát én biz' odaadtam neki az egész pénzt, amit a holmid közt találtam, hogy elvigye a mi Mujónknak.

A török meg erre:

– Merre, merrefelé ment el?

Amikor aztán az asszony elmagyarázta, hogy a patak irányában tűnt el, lovára pattant, és csak úgy szőrén elvágatott rajta. Mikor Ero hátrafordult, látta ám, hogy nyargal utána a török, ő is nyomban futásnak eredt, és a hegy lábánál egy vízimalomhoz ért. Beszaladt hát oda nagy hirtelen. Ott rákiáltott a molnárra:

– Fuss, ha kedves az életed, jön a török, hogy fejedet vegye! Hanem add csak előbb ide gyorsan a sapkád, te meg, nesze, tedd fel az enyémet, aztán futás a malom mögött, föl a hegyre!

A molnár látta, hogy jön lóháton a török, szörnyen megijedt tőle, még arra se volt ideje, hogy megtudakolja, vajon miért akarja az őt lekaszabolni. Gyorsan Erónak adta a sapkáját, Eroét meg a fejébe csapta, aztán, uzsgyi, fel a hegyre!

Ero a molnár sapkáját szépen a feje búbjára biggyesztette, még be is lisztezte magát, és hamaijában felcsapott igazi molnárnak. Abban a minutában odaért a török, leugrott a lováról, és berontott a malomba:

– Hol az az ember, hékám, aki az előbb bejött ide?

Ero erre így felelt:

– Ahol fut, la, a hegynek fel!

Mire a török:

– Fogd, hékám, hamar a lovamat!

Ero meg is fogta a lovat, a török meg a molnár után eredt, és ide-oda hajkurászta őt a bükkösben. Amikor aztán elkapta, így kiáltott:

– Hol a pénz, amit elvettél a feleségetől, te kutya, hogy elidd Mujónak a másvilágra?

A molnár egyre-másra hányta a keresztet, és váltig fogadkozott:

– Az isten szerelmére, uram! Nem láttam én se a feleségedet, se Mujót, se a pénzedet soha!

Eltelt ezután vagy egy félóra is, amíg minden megvilágosodott előttük. Ekkor a török nagy hirtelen a malomhoz rohant, de elkésett. Addigra Erónak már nyoma veszett, a török meg gyalogszerrel és lógó orral tért vissza a feleségéhez. Amikor látta az asszony, hogy az ura a lova nélkül jön vissza, rákiáltott:

– Veled meg mi a csuda történt, ember?

– Vigyen el az ördög – felelte a félje. – Te pénzt küldtél
Mujónak, hogy kávét és dohányt vegyen, én meg elküldtem neki
a lovamat, hogy ne járjon gyalog!

ERO MEG A KÁDI

Ero a kádi marháit őrizte, de volt neki is egy saját tehene, amelyik a kádi nyája között legelészett. Történt egyszer, hogy a kádi tehene nekiment Eróénak, Ero tehene pedig azon nyomban felöklelte a kádiét. Rohant hamar Ero a kádihoz:

- Tekintetes efendi! A te tehened felöklelte az enyémet!
- Hát ki a hibás, hékás! Uszította-e őket valaki?
- Senki, csak úgy maguktól összeakaszkodtak!
- Ej, a teringettét, hékás! A teheneket nem bünteti a törvény!

Ezután Ero így beszélt tovább:

- De hát, efendi, nem hallod, mit mondok: az én tehenem öklelte fel a tiédet!
- Ej, ej, válj csak, hékám, amíg megnézem a Koránban! – majd lenyúlt, hogy elővegye a Koránt, de Ero lefogta a karját, és azt mondta.
- Nem nézed, istenemre mondom! Ha a te tehenedet nem bünteti a törvény, akkor nem bünteti meg az én tehenemet sem!

A BÁCSKAI ATYAFI MEG AZ EGYSZERI GÖRÖG

A bácskai atyafi felvitte kocsján Pestre a görög kereskedőt. Egy napon azután vett a görög a juhásztól egy bárányt. Amikor este betértek éjszakára egy kocsmába, így szólt a görög:

– Kocsisom, hékám, vágd le a bárányt, és nyúzd meg, én azután megfőzöm, és majd együtt megesszük.

Szívesen ráállott erre az atyafi. Amikor a görög megfőzte a bárányt, bizony kevésnek találta kettőjük számára, ezért így szólt kocsisához:

– Kocsisom, hékám, ez biz’ kevés lesz kettőnknek, ezért azt gondoltam, aludjunk rá egyet, és amelyikünk szebbet álmodik, az egye meg az egész bárányt.

A kocsis erre is ráállt, így azután aludni tértek. Ahogy a kereskedő elaludt, a bácskai atyafi fölkelt, elővett tarisznyájából egy karéj kenyeret, maga elé tette a bográcsot főtt bárányhússal, és megette az egészet. Ezután az üres bográcsot visszatette a helyére, lefeküdt, és elaludt. Amint a kereskedő felébredt, nyomban felrángatta az atyafit:

– Ébredj, hát, kocsisom, hékám, és mondd hamar, mit álmodtál!

– A kocsis meg, ahogy fölébredt, így válaszolt:

– Uram, te vagy az öregebb is, te vagy az uraság is, mondd el előbb te, hogy mit álmodtál.

A kereskedő hozzáfogott a beszédhez:

– No, én azt álmodtam, hogy megnyílt fölöttem az égbolt, az Isten meg ott ült a trónusán. Olyan gyönyörű szép álmom volt az, hogy el sem tudom mondani! Az Isten egyszer csak leengedett onnan egy létrát, hogy azon menjek fel oda. Én meg szépen fel is ballagtam hozzá.

– Elég, uram, elég! – kiáltotta az atyafi. – Tudod, uram, én meg csak néztem, néztem, hogy te mész fölfelé a létrán, azután azt gondoltam, nem jössz te már onnan úgyse vissza, azzal fogtam a főtt bárányt, és az egészet megettem.

– Miket beszélsz, hékás – kiáltott a görög hiszen én csak tréfáltam!

– Azt nem tudom, tréfáltál-e, vagy se, de én biz’ isten komolyan vettem, amit láttam.

JEGYZETEK

Guzla ~ guszlica néven ismertebb, népi három- vagy hathúros, riteraszerű hangszer; *guszlár* – népi énekes, aki *guszla* (*guszlica*) kísérettel énekel

Hajdúk ~ a török elnyomás idején felkelő, népi hős

Állás ~ szarvasmarhák és lovak részére készült fal nélküli, gerendákon álló tetőzet, vagy tető nélkül korlátul bekerített pihenőhely

Dukát ~ aranypénz

Kalamáris ~ tintatartó

Čaja, čehaja ~ törökül (régies kifejezés): a vezír helyettese

Vladika ~ pravoszláv püspök

Sinik köles ~ letépett köles

Kada, kaduna (kadtn) ~ török asszony

Kádi ~ (mohamedán) bíró